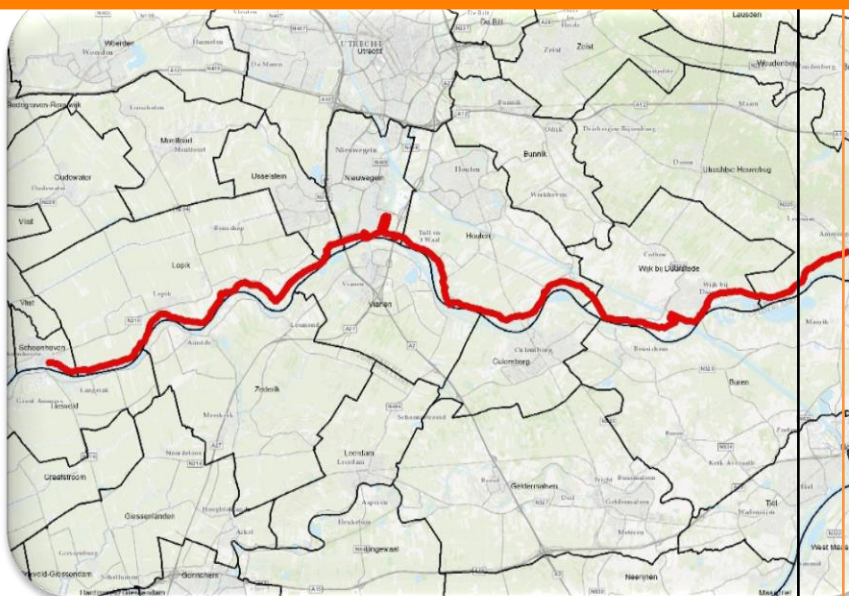

VOORONDERZOEK

Historisch Vooronderzoek NGCE Verkenning Centraal Holland

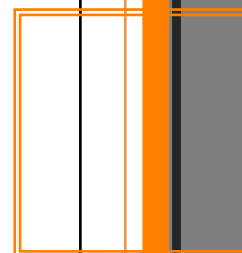
AVG Explosieven Opspring Nederland

Vestiging Heijen:

De Grens 7 - 6598 DK Heijen
Postbus 160 - 6590 AD Gennep
Tel. : 0485-802010
Fax : 0485-802084
K.v.K. Venlo 12029421

Vestiging Waalwijk:

Professor Asserweg 24 – 5144 NC Waalwijk
Tel. : 0416-700220
oce@avg.eu
www.explosievenopspring.com

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	6
1.1	AANLEIDING	6
1.2	PROBLEEMSTELLING.....	6
1.3	DOELSTELLING	6
1.4	ONDERZOEKSGBIED	6
1.5	ONDERZOEKSMETHODE.....	7
1.5.1	Algemeen	7
1.5.2	Inventarisatie bronnenmateriaal.....	7
1.5.3	Beoordeling bronnenmateriaal	8
1.5.4	Verantwoording.....	8
1.5.5	Leeswijzer	9
2	INVENTARISATIE BRONNENMATERIAAL	10
2.1	EERDER UITGEVOERDE ONDERZOEKEN	10
2.1.1	Rapportages archief AVG	10
2.1.2	Derden	10
2.2	LITERATUUR.....	11
2.2.1	Periode 1940-1945.....	11
2.2.2	Bevrijding september 1944 - mei 1945.....	13
2.3	COLLECTIE STAFKAARTEN TOPOGRAFISCHE DIENST KADASTER TE ZWOLLE	13
2.3.1	Geallieerde stafkaarten	13
2.3.2	Duitse stafkaarten	14
2.3.3	Overig kaartmateriaal.....	14
2.4	LUCHTFOTO'S.....	15
2.4.1	Geraadpleegde luchtfoto's	15
2.4.2	Geogerefererde luchtfoto's	16
2.4.3	Luchtfoto-interpretatie 1944-1945.....	17
2.4.4	Luchtfoto-interpretatie huidige situatie	24
2.5	GEMEENTEARCHIEVEN	25
2.5.1	Luchtbeschermingsdienst	30
2.5.2	Aangetroffen / geruimde CE en oorlogsschade.....	33
2.6	NIEUWSBERICHTEN	38
2.6.1	AVG collectie	38
2.7	EXPLOSIEVEN OPRUIMINGS DIENST DEFENSIE (EOD)	38
2.7.1	Collectie ruimrapporten.....	38
2.8	COLLECTIE MIJNENKAARTEN	44
2.9	NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE (NIMH)	44

2.9.1	Collectie Duitse verdedigingswerken	44
2.9.2	Collectie 'Duitse Bezetting'	47
2.10	PROVINCIAAL ARCHIEF	48
2.10.1	Militair Gezag Utrecht en Militair Gezag Zuid-Holland.....	48
2.11	NATIONAAL ARCHIEF.....	50
2.11.1	Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen	50
2.12	SEMI STATISCHE ARCHIEFDIENSTEN MINISTERIE VAN DEFENSIE (SSA)	51
2.12.1	Mijn en Munitie Opruimingsdienst	51
2.13	NEDERLANDS INSTITUUT VOOR OORLOGSDOCUMENTATIE (NIOD)	51
2.13.1	Collecties Departement van Justitie en Generalkommissariat für das Sicherheitswesen.....	51
2.14	THE NATIONAL ARCHIVES (TNA) LONDEN.....	52
2.15	BUNDESARCHIV-MILITÄRARCHIV, DUITSLAND	54
3	CHRONOLOGIE RELEVANTE GEBEURTENISSEN.....	56
3.1	INLEIDING	56
3.2	CHRONOLOGIE.....	56
3.2.1	Meidagen 1940.....	56
3.2.2	Duitse bezetting.....	56
3.2.3	Bevrijding 1945.....	57
3.2.4	Naoorlogse CE-ruiming.....	57
4	BEOORDELING BRONNENMATERIAAL.....	59
4.1	INDICATIE VAN EXPLOSIEVEN IN HET ONDERZOEKSGBIED	59
4.2	LEEMTEN IN KENNIS BRONNENMATERIAAL.....	59
4.3	SOORT EN VERSCHIJNINGSVORM VAN EXPLOSIEVEN	60
4.3.1	Duitse defensie / locaties 'dumpmunitie'	60
4.3.2	Tactische luchtaanvallen en noodafwerpen.....	60
4.4	AANTAL MOGELIJK AAN TE TREFFEN EXPLOSIEVEN	61
4.5	HORIZONTALE EN VERTICALE BEGRENZING VERDACHT GEBIED	61
4.5.1	Verdacht gebied 1 (locaties gedumpte munitie).....	61
4.5.2	Verdacht gebied 2 (afwerpmunitie en 3 inch raketten).....	62
5	CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	63
5.1	CONCLUSIE.....	63
5.2	ADVIES VERVOLGTRAJECT	64
6	BIJLAGEN.....	65
6.1	BRONNENLIJST	65
6.1.1	Archieven	65
6.1.2	Literatuur	65

6.1.3 Websites	66
6.2 CERTIFICAAT WSCS-OCE	67
6.3 RICHTLIJNEN WSCS-OCE AFBAKENING VERDACHTE GEBIEDEN	68
6.4 PRESENTATIEKAART VERZAMELDE HISTORISCHE FEITEN	70
6.5 CE-BODEMBELASTINGKAART (VERDACHT GEBIED)	71
6.6 TOTAALOVERZICHT GEANALYSEERDE LITERATUUR	72
6.6.1 Literatuur per plaats	72

Distributielijst

- AVG Explosieven Opsporing Nederland
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Dit document is bestemd voor de opdrachtgever.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur. (Artikel 16 Auteurswet 1912). Het is de opdrachtgever toegestaan voor intern gebruik kopieën te maken zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

Voor informatie, vragen of suggesties:

AVG Explosieven Opsporing Nederland

De Grens 7

6598 DK Heijen

Tel 0485-802020

Fax 0485-802084

Website: www.explosievenopsporing.com / www.uxo.eu

E-mail: oce@avg.eu

Opdrachtgever	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Rapport	1562003-VO-03
Naam	Vooronderzoek NGCE Verkenning Centraal Holland
Versie	Definitief
Datum	11 juni 2015
Vrijgegeven door:	M.A. Abee (afdelingshoofd OCE)
Paraaf:	
Opgesteld door:	Wouter van den Brandhof MA (historicus)
Paraaf:	

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

AVG Explosieven Opsporing Nederland (hierna: AVG) heeft in opdracht van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven (hierna: CE) uitgevoerd voor het project 'Centraal Holland NGCE POV'. Hier worden in de toekomst diverse bodemin-grepen uitgevoerd ten bate van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (zie afbeelding 1). Het projectge-bied betreft de noordelijke kering langs de Nederrijn en Lek tussen Amerongen en Schoonhoven, tot aan de beheergrens van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Het projectgebied heeft een lengte van circa 55 kilometer. De breedte is, gemeten vanaf de buitendijkseteen van het dijklichaam, 100 meter aan beide zijden. Onder het projectgebied vallen, naast de primaire kering, ook de kunstwerken.¹

1.2 Probleemstelling

Er kunnen als gevolg van gevechtshandelingen CE in het onderzoeksgebied zijn achtergebleven. Er ontstaat bij het spontaan aantreffen van CE uit de Tweede Wereldoorlog mogelijk een verhoogd veiligheidsrisico. Onbedoelde detonaties kunnen bij de uitvoering van werkzaamheden in het ergste geval leiden tot dodelijk letsel en zware schade aan materieel en omgeving. Spontane CE vondsten kunnen resulteren in meerwerk-kosten door stagnatie van de uitvoeringswerkzaamheden.

1.3 Doelstelling

Het doel van het vooronderzoek is om aan de hand van een breed scala aan historisch feitenmateriaal een zo genuanceerd mogelijk beeld met betrekking tot het onderzoeksgebied in de Tweede Wereldoorlog te verkrijgen. Aan de hand van deze gegevens wordt een antwoord gegeven op de vraag of en zo ja in welke delen van het onderzoeksgebied er sprake is van een verhoogd risico op het aantreffen van CE. Er zal daar-naast worden ingegaan op de te verwachten soort(en) CE, de verschijningsvorm en de mogelijke hoevee-lheid. Het onderzoek resulteert in een horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied door middel van GIS kaartmateriaal en het advies om de werkzaamheden onder reguliere omstandigheden uit te voeren, of om vervolgstappen te zetten in de vorm van de (projectgebonden) risicoanalyse.

1.4 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied betreft de Lekdijk inclusief een buffer van 100 meter, gelegen tussen Amerongen en Schoonhoven in de gemeenten Houten, IJsselstein, Lopik, Nieuwegein, Krimpenerwaard, Utrechtse Heuvel-rug en Wijk bij Duurstede.

Het onderzoeksgebied wordt inclusief een buffer van 181 meter geanalyseerd. Dit vanwege de mogelijkheid dat tactische luchtaanvallen in de omgeving van invloed kunnen zijn op het onderzoeksgebied (bijvoorbeeld duikbombardementen op een pin point target, waarbij het CE verdachte gebied wordt bepaald door een gebied van 181 meter rondom het hart van het doelwit af te bakenen).

¹ AVG heeft een groter gebied dan enkel het onderzoeksgebied geanalyseerd. Voor uitleg zie paragraaf 1.4.

Afb. 1.- Begrenzing onderzoeksgebied (zwart omlind).

1.5 Onderzoeksmethode

1.5.1 Algemeen

Bij het vooronderzoek worden literatuur en historische bronnen verzameld en gestructureerd geordend. Het eindresultaat is een rapportage met een bijbehorende CE-bodembelastingkaart. Het vooronderzoek dient conform de WSCS-OCE te worden uitgevoerd.²

1.5.2 Inventarisatie bronnenmateriaal

Het bronnenonderzoek vindt plaats op basis van een inventarisatie van:

- Gebeurtenissen die hebben geleid tot de mogelijke aanwezigheid van CE (indicaties)
- Gebeurtenissen die hebben geleid tot de verwijdering van CE (contra-indicaties)

Wij hebben de volgende archieven en collecties geraadpleegd:

- Explosieven Opruimings Dienst (EOD): in het archief van de EOD, dat is ondergebracht bij de Semi Statische Archiefdiensten te Rijswijk, zijn ruimrapporten van CE aanwezig. Deze rapporten, ook wel bekend als UO's, beslaan een periode van de jaren '70 tot heden. Aan de hand van deze bronnen kan worden vastgesteld waar in het verleden verschillende typen CE zijn geruimd c.q. verwijderd. Een andere belangrijke informatiebron zijn de gedigitaliseerde mijnenkaarten. Deze bronnen geven inzicht in de hoeveelheid gelegde, geruimde en vermiste mijnen
- Universiteit van Wageningen en het Kadaster te Zwolle: geallieerde luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog zijn een zeer belangrijke informatiebron. Luchtfoto's kunnen informatie geven met betrekking tot inslaglocaties van afwerpmunitie, loopgraven, stellingen etc.
- Gemeentearchief en Provinciaal Archief: de gemeentearchieven (ondergebracht bij de Groene Hart Archieven, het Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard en het Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht) en het Provinciaal Archief (het Utrechts Archief te Utrecht en het Nationaal Archief te 's-Gravenhage) bevatten informatie met betrekking tot de Luchtbeschermingsdienst, oorlogsschade, naoorlogse CE-ruiming en gesneuvelden
- Archief AVG: in dit archief zijn documenten uit binnen- en buitenlandse archieven aanwezig, alsmede een selectie van Nederlandse en geallieerde gevechtsverslagen uit de jaren 1940 en 1944-1945. AVG beschikt tevens over gegevens van het 88^e Duitse Legerkorps
- Database AVG: de AVG database en de boeken- en tijdschriftencollectie. Dit betreft een grote hoeveelheid literatuur en documentatie over plaatsen door geheel Nederland in de Tweede Wereldoorlog

² Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat 'Opsporen CE'

- Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage: in deze bibliotheek is een uitgebreide naoorlogse krantencollectie ondergebracht, met o.a. artikelen betreffende de ruiming van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog
- Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) te Amsterdam: het NIOD beschikt over processen-verbaal uit de laatste oorlogsjaren met betrekking tot neergekomen bommen, gecrashte vliegtuigen en uitgevoerde luchtaanvallen
- The National Archives te Londen: in dit archief zijn operations record books van Royal Air Force Squadrons die bombardementsvluchten boven Nederland hebben uitgevoerd aanwezig, alsmede o.a. de Daily Logs van de 2nd Tactical Air Force

1.5.3 Beoordeling bronnenmateriaal

In deze fase van het vooronderzoek worden de indicaties en contra-indicaties uit het bronnenonderzoek beoordeeld. Op basis van deze gegevens wordt gemotiveerd vastgesteld of er sprake is van een van een op CE verdacht gebied. Indien er sprake is van een verdacht gebied, dan wordt tevens bepaald: de (sub)soort, de mogelijke aantallen en de verschijningsvorm van de vermoedelijk aanwezige CE, alsmede de horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied.

Bij de beoordeling van bronnenmateriaal is gebruikgemaakt van het geografisch informatie systeem (GIS). De indicaties en contra-indicaties zijn vertaald naar een locatie in het RD-coördinatenstelsel en verwerkt in GIS. De GIS dataset wordt mede gebruikt om te beoordelen of het onderzoeksgebied, of delen daarvan, verdacht is op de mogelijke aanwezigheid van CE.

1.5.4 Verantwoording

De volgende personen waren betrokken bij de uitvoering van het vooronderzoek:

- Dhr. W. van den Brandhof MA (historicus): opstellen van het vooronderzoek
- Dhr. G. Theunissen MA (historicus): assistentie archiefonderzoek
- Dhr. P.P.M. Gieben (information manager): GIS kaartmateriaal en assistentie archiefonderzoek
- Dhr. M.A. Abee (afdelingshoofd OCE): interne beoordeling opzet en inhoud rapportage
- Dhr. J.W.J. de Beer (manager OCE): interne beoordeling opzet en inhoud rapportage

1.5.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de resultaten van het literatuur- en het archiefonderzoek.

In hoofdstuk 3 zijn de relevante indicaties en contra-indicaties chronologisch geordend in een lijst van gebeurtenissen. In dit hoofdstuk is tevens bepaald of de lijst met gebeurtenissen voldoende indicaties bevat, waaruit blijkt dat ter plaatse van de onderzoekslocatie mogelijk CE aanwezig zijn.

Hoofdstuk 4 is het resultaat van de beoordeling van bronnenmateriaal. De bij hoofdstuk 4 behorende presentatiekaart van de verzamelde historische feiten is opgenomen in bijlage 6.5.

Conclusies en aanbevelingen komen aan de orde in hoofdstuk 5.

2 INVENTARISATIE BRONNENMATERIAAL

2.1 Eerder uitgevoerde onderzoeken

2.1.1 Rapportages archief AVG

Medewerkers van AVG hebben in het verleden één vooronderzoek op het grondgebied van de gemeenten Schoonhoven en Nieuwegein uitgevoerd. Het betreft het volgende project:

- AVG Explosieven Opsporing Nederland, Vooronderzoek Gekanaliseerde Hollandsche IJssel d.d. 21 november 2014 (concept versie). Kenmerk rapport: 1462068-VO-01

De aangetroffen relevante informatie wordt, indien aanwezig, in deze rapportage opgenomen.

2.1.2 Derden

Er zijn meerdere door civiele explosieven opruimingsbedrijven uitgevoerde vooronderzoeken in de gemeenten Houten, Lopik, Nieuwegein en Utrechtse Heuvelrug beschikbaar. Het betreft de volgende rapporten:

- Explosieven Opruimingscommando, Rapport van vooronderzoek. Locatie Merwedekanaal, Nieuwegein sectie B, nr. 3299. Werkorder EOD 20002166
- REASeuro, Vooronderzoek. Rapport Probleeminventarisatie en –analyse. HOV Zuidradiaal, Overste den Oudenlaan en Merwedekanaalzone 4 d.d. 15 juni 2009. Projectnummer 07802. Kenmerk RO-090080 versie 1.0
- REASeuro, Vooronderzoek Houten bos Nieuw Wulven d.d. 14 augustus 2006. Project 07411
- REASeuro, Rapport Probleemanalyse. Houten bos Nieuw Wulven d.d. 14 augustus 2005. Project 07411
- REASeuro, Rapport Probleeminventarisatie en –analyse Spoorverdubbeling Houten d.d. 10 september 2007. Projectnummer 07587
- REASeuro, Vooronderzoek. Rapport Probleeminventarisatie en –analyse. Watergangen Waterschap Vallei en Eem d.d. 19 februari 2009. Projectnummer 07770

Het volgende rapport is daarnaast van belang:

- ARCADIS, Ruimte voor de Lek (snip 3). Basisrapport niet gesprongen explosieven d.d. 19 mei 2011. Kenmerk 074987313:E³

De aangetroffen relevante informatie wordt, indien aanwezig, in deze rapportage opgenomen. De vòòr 2012 opgestelde vooronderzoeken voldoen niet aan de huidige WSCS-OCE vereisten. De WSCS-OCE stelt, in vergelijking met de toenmalige BRL-OCE, nieuwe eisen qua afbakening van CE verdachte gebieden en te raadplegen bronnen.

³ In dit rapport wordt tevens verwezen naar o.a.: T&A Survey, Rapportage van het historisch vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven ter plaatse van het plangebied van het project 'Ruimte voor de Lek' d.d. 21 december 2009. Projectnummer 0908-GPR1505.

2.2 Literatuur

2.2.1 Periode 1940-1945

In de onderstaande overzichten zijn relevante gegevens met betrekking tot de oorlogsjaren 1940-1945 verwerkt. Een totaaloverzicht van de verwerkte literatuur is als bijlage in deze rapportage opgenomen.

Datum	Gebeurtenis (bron: Blauwdruk (ed.), Versteende Ridders. De Nieuwe Hollandse Waterlinie)
1914-1918, Meidagen 1940	Er werd in de mobilisatieperiode 1914-1918 bij het Werk aan de Groeneweg een dubbele loopgravenlinie aangelegd, met daartussen grachten als extra hindernis. Een grootschalige versterking vond plaats in de mobilisatieperiode 1939-1940 met de aanleg van groepsnesten en de bouw van groepsschuilplaatsen met enkele koepelkazematten. Op de Lekdijk werden 2 tankversperringen gemaakt. Op de Achterdijk kwam er 1. Aan de voorzijde werd de stelling afgesloten door een tankgracht met zigzaggend tracé (p. 124-125)
Meidagen 1940	Kazematten langs het Lekkanaal (p.122-123)

Datum	Gebeurtenis (bron: R. Copier – Van den End, Vreeswijk in de Tweede Wereldoorlog)
12 mei 1940	Er viel een bom tussen de fortgracht en de Lekdijk (p.40)
13 mei 1940	Luchtbombardement op de Lekdijk tussen Vianen en de verkeersbrug. Er werd alleen schade aan de dijk toegebracht (p.40)

Datum	Gebeurtenis (bron: F.J. Molenaar, De luchtverdediging in de meidagen van 1940. Band 1 & band 2)
Meidagen 1940	Te Vreeswijk stonden het 43 ^e en het 44 ^e Peloton Luchtdoelmitrailleurs opgesteld (p.663)
Meidagen 1940	Het eerste peloton nam stelling bij de Lekdijk, ten westen van Vreeswijk. Het tweede peloton en de 156 ^e Batterij Luchtafweer aan de noordzijde van Vreeswijk. Staf en commandopost te Vreeswijk gevestigd. De onderdelen vuurden tot de capitulatie regelmatig op overvliegende vliegtuigen. Twee vliegtuigen tot landen gedwongen, drie bommenwerpers zodanig getroffen dat zij zich van hun bommenlast moesten ontdoen, alvorens een noodlanding te maken (p.703)

Afb.2.- Locaties Nederlandse luchtafweerstellingen mei 1940. Bron: .J. Molenaar, De luchtverdediging in de meidagen van 1940.

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
24 maart 1945	V-1 neergestort te Tull en 't Waal. Getroffen werd de Lek bij Fort Honswijk.

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
19 april 1945	Bombardement door tien vliegtuigen met 4,5 ton brisantbommen op Tull en 't Waal. Getroffen werd Fort Honswijk.
November 1944	Diverse geallieerde tactische luchtaanvallen pontveer Beusichem. N.B. vermoedelijk werd hierbij ook het gebied ten noorden van de Lek getroffen

Datum	Gebeurtenis (bron: Zwanenburg, En nooit was het stil...Deel 1 & 2)
19 april 1945	2nd Tactical Air Force. Er werden twee jabo-aanvallen in Nederland uitgevoerd, één op Fort Honswijk en één op Fort Vechten. Fort Honswijk werd door tien vliegtuigen met 4.5 ton brisant aangevallen (deel 2, p. 634)

Datum	Gebeurtenis (bron: O. Wittwaal, Houten 1940-1945)
Mei 1940	Munitietransporten tussen Fort Honswijk en de aanlegsteiger in de Lek bij Schalkwijk. Duizenden explosieven in de gracht van Fort Honswijk gedumpt (p.56-57)
5 september 1944	Geallieerde vliegtuigen beschieten een trein tussen Schalkwijk en Culemborg (p.30)
6 september 1944	Amerikaanse vliegtuigen beschieten een trein die in de richting Den Bosch reed, onder Schalkwijk, bij wachtpost 10 (p.30)
28 oktober 1944	Zes Typhoons van No. 175 Squadron beschieten onder Schalkwijk een trein met 48 raketten (p.34)
29 oktober 1944	In Honswijk is een bom ontploft in een weiland achter boerderij Morgenstond, Lekdijk 54. Deze bom werd waarschijnlijk door een geallieerd vliegtuig afgeworpen (p.34)
7 januari 1945	Bombardement op Tuil en 't Waal. Materiële schade aan een aantal huizen en schuren (p.37)
23 maart 1945	V1 ontploft in de Lek even ten zuiden van Fort Honswijk (p.49)
8 augustus 1945	Landmijn ontploft op fort Honswijk (p.55)
Februari 1986	De EOD heeft tijdens een zoekactie uit de gracht van Fort Honswijk 1000 stuks lichte munitie, 6500 granaten, 3200 ontstekers, 87 mijnen en 2.5 kilo springstof gehaald (p. 56-57) moet weg
Maart 1987	In 2 dagen werden rondom en tegen de pijlers en fundamenteën van de dichtgestorte doorlaatopeningen van twee oude bruggen in de weg rond het Fort Honswijk 700 luchtdoelgranaten opgediept. Het betrof granaten van Franse makelij (p.56-57)

Datum	Gebeurtenis (bron: P.M.Heijmink Liesert, Omzien naar de Tweede Wereldoorlog in Houten, 't Goy, Schalkwijk en Tull en 't Waal)
Mei 1940	Munitietransporten tussen Fort Honswijk en de aanlegsteiger in de Lek bij Schalkwijk. Duizenden explosieven in de gracht van Fort Honswijk gedumpt (p.7)
5 september 1944	Trein tussen Schalkwijk en Culemborg door geallieerde vliegtuigen beschoten (p.12)
7 september 1944	De Lekbrug door geallieerde luchtaanvallen zwaar getroffen. Van de oostelijke ligger werd een bovenrandstaaf bijna volledig doorgeslagen en een onderrandstaaf tamelijk zwaar beschadigd. Aan het zuidelijke bruggeinde werden enkele dwarsdragers en het eindportaal zwaar beschadigd, terwijl ook het zuidelijke landhoofd en de opleggingen van de brug van deze aanvallen nogal te lijden hadden (p.12)
6 oktober 1944	Twee bommen terechtgekomen bij het waakhuis 't Waal aan de Lekdijk van het Hoogheemraadschap van de Lekdijk Bovenmans. Deze bommen veroorzaakten materiële schade aan het gebouw. Een andere bom in de buurt viel in de zgn. Eikenlaan, tussen Tull en 't Waal en Vreeswijk (p.12)
15 oktober 1944	Geallieerde vliegtuigen werpen omstreeks half 12, onder Schalkwijk, ten oosten van de Veerweg op de uiterwaarden, 16 bommen af (p.120)
28 oktober 1944	8 geallieerde vliegtuigen hebben onder Schalkwijk een trein gebombardeerd en beschoten. Slechts 1 van de 12 brisantbommen viel, gerekend in de richting naar Culemborg, op de linkerkant van de spoorbaan. De andere 11 bommen kwamen aan beide zijden van de spoorlijn in de weilanden terecht (p.13)
29 oktober 1944	In Honswijk is een bom ontploft in een weiland achter boerderij Morgenstond (Lekdijk 54) van Toon van Buren (p.13)
7 januari 1945	Bombardement Tull en 't Waal. Schade aan een aantal huizen en schuren (p.13)
23 maart 1945	V1 gevallen in de Lek even ten zuiden van Fort Honswijk (p.19)
8 augustus 1945	Ontploffing van een (land-)mijn op Fort Honswijk (p.21)
Februari 1986	De EOD heeft tijdens een zoekactie uit de gracht van Fort Honswijk 1000 stuks lichte munitie, 6500 granaten, 3200 ontstekers, 87 mijnen en 2.5 kilo springstof gehaald (p.7)
Maart 1987	In 2 dagen werden rondom en tegen de pijlers en fundamenteën van de dichtgestorte doorlaatopeningen van twee oude bruggen in de weg rond het Fort Honswijk 700 luchtdoelgranaten opgediept. Het betrof granaten van Franse makelij (p.7)

Datum	Gebeurtenis (bron: http://www.oudhouten.nl/recente-tijd/tweede-wereldoorlog/)
31 december 1944	De Lekbrug [naar Culemborg] werd aangevallen door 16 Typhoons. Hierbij zijn 32 bommen van 454 kilo afgeworpen. Twee bommen raakten de brug.

Datum	Gebeurtenis (bron: Z.W.G. Lulof, Wie dit leest is vrij. Iets over de oorlog 1940-1945)
21 juni 1943	Halifax bommenwerper op de terugweg van een bombardementsvlucht in de Lek bij Jaarsveld neergestort (p.35-37)

<u>VREESWIJK:</u>	Luchtaanval bij Beatrix Sluis (10 bommen) en op „Oranje Boomgaard“ aan Lekdijk (4 bommen). Luchtaanval op weiland aan Wiersdijk (7 bommen) 3 koeien dood, 9 gewond. Glas- en panschade.
--------------------------	--

Afb.3.- Duitse luchtaanvallen meidagen 1940.

2.2.2 Bevrijding september 1944 - mei 1945

Een deel van het onderzoeksgebied werd pas na de Duitse capitulatie in mei 1945 bevrijd. Er is hier derhalve voorafgaand aan de bevrijding geen sprake geweest van grondgevechten.

2.3 Collectie stafkaarten Topografische Dienst Kadaster te Zwolle

2.3.1 Geallieerde stafkaarten

Het onderzoeksgebied staat op de volgende stafkaarten:

- Oudewater sheet 384 (First Edition 1944)
- Doorn sheet 386 (First Edition 1943)
- Wijk bij Duurstede sheet 5 NW (First Edition 1943)
- Schoonhoven sheet 4 NW (First Edition 1944)
- Culemborg sheet 4 NE (First Edition 1943)

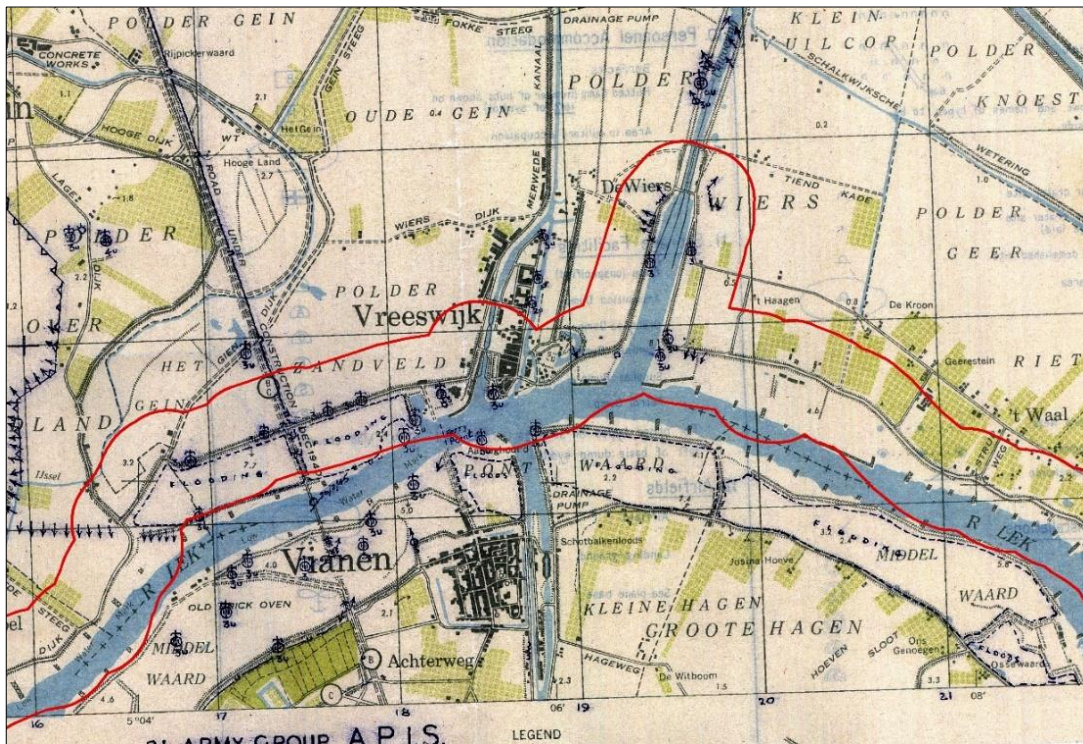
Het onderzoeksgebied staat op de volgende Defence Overprint:

- Vianen sheet 385 d.d. 25 maart 1945 met het Nord de Guerre coördinatenstelsel. Deze kaart heeft een schaal van 1:25.000

In het onderzoeksgebied staan de volgende militaire objecten (of defensieve maatregelen) weergegeven:

- Duitse luchtafweerstellingen kleiner dan 5 cm (in open opstellingen)
- Duitse loopgraven
- Geïnuundeerde gebieden
- Duitse wapenopstellingen/schuttersputten
- Duitse betonnen schuilplaatsen

Afb.4. - Geallieerde Defence Overprint van het onderzoeksgebied, gepositioneerd door middel van GIS. Rood omlijnd: onderzoeksgebied, inclusief een buffer van 100 meter.

2.3.2 Duitse stafkaarten

Er zijn meerdere Duitse stafkaarten van het onderzoeksgebied beschikbaar:

- Topografische Karte der Niederlande 1:50.000, Truppenkarte 39 West Rhenen (uitgave juni 1943)
- Topografische Karte der Niederlande 1:50.000, Truppenkarte 39 Ost Rhenen (uitgave juni 1943)
- Topografische Karte der Niederlande 1:50.000, Truppenkarte 38 Ost Gorinchem (uitgave maart 1941)

Op deze stafkaarten staan geen CE gerelateerde gegevens vermeld, ze geven echter wel een goed beeld van het onderzoeksgebied in de Tweede Wereldoorlog.

2.3.3 Overig kaartmateriaal

In het AVG archief zijn geen andere relevante kaarten beschikbaar.

2.4 Luchtfoto's

2.4.1 Geraadpleegde luchtfoto's

Het archief van de Afdeling Speciale Collecties van de Wageningen Universiteitsbibliotheek is in kader van het vooronderzoek geraadpleegd. Dit archief bevat circa 93.000 luchtverkenningfoto's, die zijn gemaakt door de Royal Air Force (RAF) en United States Army Air Forces (USAAF) tijdens de Tweede Wereldoorlog. Er zijn hier relevante luchtfoto's van het onderzoeksgebied aanwezig. Het betreft de volgende exemplaren:

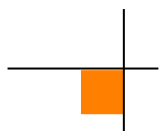
Datum	Vlucht	Fotonummer	Kwaliteit ⁴	Collectie
19 september 1944	27		B	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
24 december 1944	125		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
24 december 1944	286		B	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
1 januari 1945	105		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
5 januari 1945	257		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
22 januari 1945	98		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
3 februari 1945	274		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
21 februari 1945	63		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
24 februari 1945	73		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
2 maart 1945	102		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
8 april 1945	28		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
19 april 1945	107		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
19 april 1945	109		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
25 april 1945	255		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties

Het archief van de Topografische Dienst te Zwolle is eveneens geraadpleegd. Dit archief bevat circa 110.000 luchtverkenningfoto's uit de oorlogsperiode, gemaakt door de RAF en USAAF. Het archief bestaat ook deels uit voor- en naoorlogse luchtfoto's. Er zijn hier relevante luchtfoto's van het onderzoeksgebied aanwezig. Het betreft de volgende exemplaren:

Datum	Vlucht	Fotonummer	Kwaliteit ⁵	Collectie
10 september 1944	754		A	Kadaster, Zwolle
11 september 1944	754		A	Kadaster, Zwolle
24 februari 1945	768		A	Kadaster, Zwolle
24 februari 1945	756		A	Kadaster, Zwolle
26 februari 1945	759		A	Kadaster, Zwolle
15 maart 1945	761		A	Kadaster, Zwolle

⁴ Geallieerde kwalificatie van fotokwaliteit. A = goed, B = matig, C = slecht.

⁵ Geallieerde kwalificatie van fotokwaliteit. A = goed, B = matig, C = slecht.

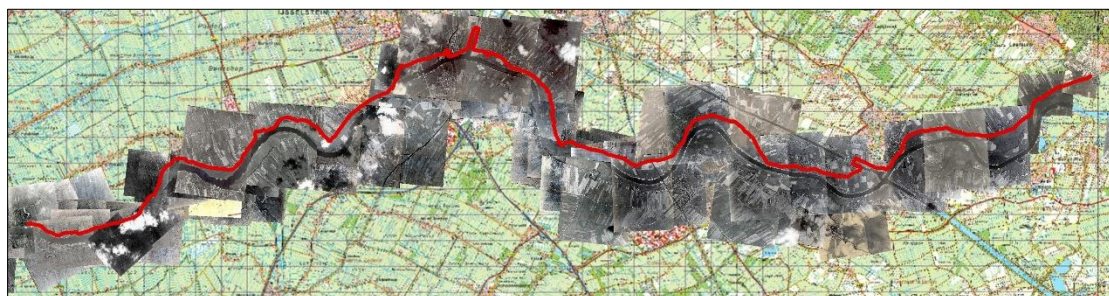

2.4.2 Georeferereerde luchtfoto's

De onderstaande luchtfoto's zijn georeferereerd in GIS:

Datum	Vlucht	Fotonummer	Kwaliteit ⁶	Collectie
10 september 1944	754		A	Kadaster, Zwolle
11 september 1944	754		A	Kadaster, Zwolle
19 september 1944	27		B	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
24 december 1944	125		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
24 december 1944	286		B	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
1 januari 1945	105		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
5 januari 1945	257		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
22 januari 1945	98		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
3 februari 1945	274		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
21 februari 1945	63		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
24 februari 1945	768		A	Kadaster, Zwolle
24 februari 1945	756		A	Kadaster, Zwolle
24 februari 1945	73		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
26 februari 1945	759		A	Kadaster, Zwolle
2 maart 1945	102		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
15 maart 1945	761		A	Kadaster, Zwolle
8 april 1945	28		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
19 april 1945	107		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
19 april 1945	109		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties
25 april 1945	255		A	Universiteit Wageningen, afd. Speciale Collecties

De luchtfoto's zijn als categorie A of B gekwalificeerd. Dat betekent dat de verkrijgbare luchtfoto's een kleine tot matige kwalitatieve beperking hebben voor wat betreft luchtfoto interpretatie.

Afb.5.- Luchtfotocollage van het onderzoeksgebied. De luchtfoto uit 1944 en 1945 zijn gepositioneerd door middel van GIS.

⁶ Geallieerde kwalificatie van fotokwaliteit. A = goed, B = matig, C = slecht.

2.4.3 Luchtfoto-interpretatie 1944-1945

Een belangrijk selectiecriteria voor de luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog is de opnamedatum. De voorkeur ging primair uit naar 'jonge' luchtfoto's met een zo laat mogelijke opnamedatum uit de Tweede Wereldoorlog, dat wil zeggen: luchtfoto's die na de belangrijkste gevechtshandelingen zijn gemaakt. Er is daarnaast rekening gehouden met de kwaliteit van de luchtfoto's, alsmede de schaal. Er kan naar aanleiding van de luchtfotoanalyse worden geconcludeerd dat er sporen van gevechtshandelingen in het onderzoeksgebied zichtbaar zijn.

Het merendeel van de luchtfoto's laat een 'rustige' situatie zien. Dat wil zeggen dat er weinig tot geen sporen zichtbaar zijn die op gevechtshandelingen duiden. De gebieden grenzend aan de Lekdijk bestonden uit landerijen met een agrarische bestemming aan de noordzijde en uiterwaarden aan de zuidzijde. Locaties die juist wel duiden op militaire activiteiten zijn de brug over de Lek naar Culemborg, de Beatrixluis bij Vreeswijk, de Nieuw Hollandse Waterlinie, pontveren en het waterknooppunt van de Lek, Neder-Rijn en het Amsterdam-Rijnkanaal.

Afb. 6.- Luchtfoto's van 8 april 1945 omgeving Vianen. De brug is gebombardeerd en vernield. Er zijn in het rood symbolen ingetekend, merendeels ter aanduiding van Duitse luchtafweerstellingen. Rode omlijning ten noorden van de Lek: onderzoeksgebied.

Omgeving Vianen en Vreeswijk:

De brug over de Lek is vernield ten gevolge van geallieerde tactische duikbombardeerten. In de wijde omgeving van de brug zijn Duitse luchtafweerstellingen angebracht (door geallieerde experts op de bovenstaande afbeelding aangegeven met rode symbolen). Zo ook op de Lekdijk waarbij op het noordelijke bruggenhoofd een tankhindernis, stellingen, wapenopstellingen en loopgraven zijn ingericht. Bij de Beatrixsluis zijn meerdere luchtafweerstellingen, wapenopstellingen en loopgraven te zien. Een luchtafweerstelling is een permanent ingerichte stelling, voorzien van o.a. munitieopslagnissen in het dijklichaam en prikkeldraadafzettingen.

Afb.7.- Luchtfoto's van 11 september 1944 Beatrixsluis te Vreeswijk. Rode omlijning: onderzoeksgebied.

Nieuwe Hollandse Waterlinie:

De Nieuwe Hollandse Waterlinie is duidelijk zichtbaar. Binnen de invloedssfeer van de Lekdijk liggen het Fort Honsdijk en 'het werk aan de Groeneweg'. Er waren hier in 1941 veel militaire veldwerken/objecten aanwezig.⁷ Uit luchtfoto's d.d. 1944 en 1945 blijkt dat met merendeel van deze militaire veldwerken/objecten in de laatste oorlogsjaren ondertussen alweer was ontmanteld.

Beschermende aarden wallen zijn verwijderd. Een barakkenkamp bij de Groeneweg is nog tijdens de oorlogsjaren verwijderd. Ter plaatse is een viertal stellingen gerealiseerd. De tankgracht die nog zichtbaar was in 1941 is gedicht. Op luchtfoto's d.d. 1945 is deze hindernis niet meer zichtbaar, slechts de contour van de gedichte tankgracht.

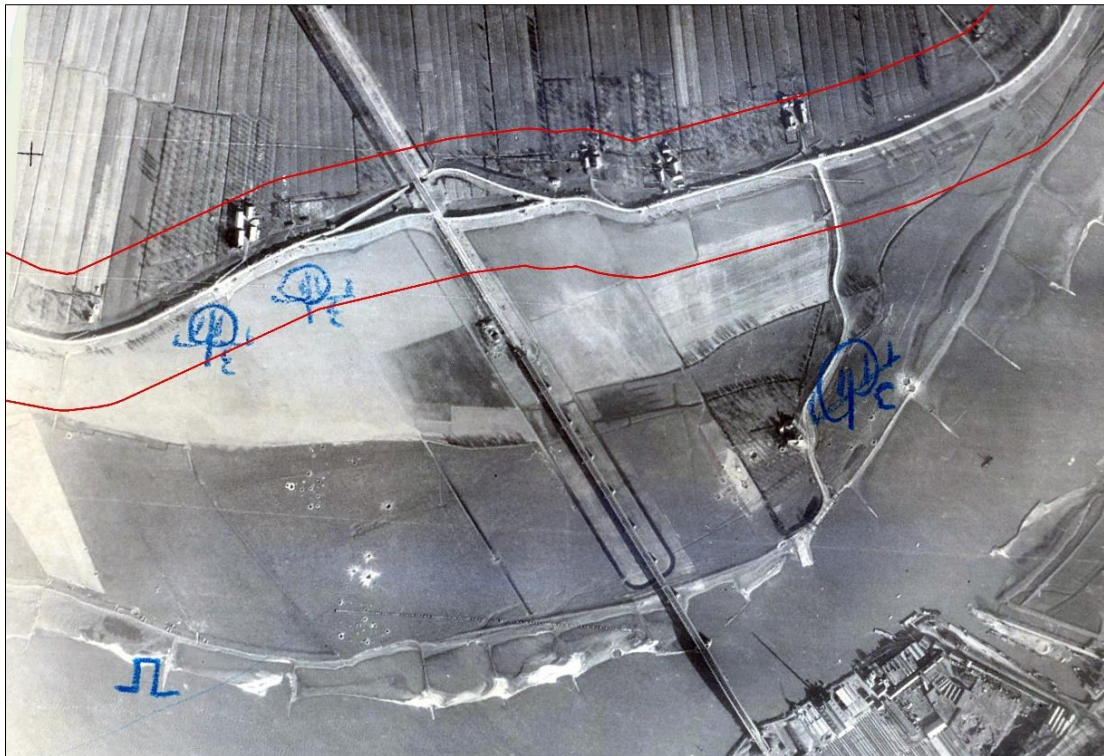
Afb.8.- Luchtfoto 24 februari 1945 van 'het werk aan de Groeneweg'. Rode omlijning: onderzoeksgebied.

⁷ Versteende Ridders, de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Spoorbrug nabij Schalkwijk en Culemborg:

Er zijn op en in de Lekdijk meerdere luchtafweerstellingen geplaatst. Ook in de omgeving hiervan, zoals in de uiterwaarden, zijn luchtafweerstellingen ingericht. Hier zijn tevens meerdere bomkraters zichtbaar.

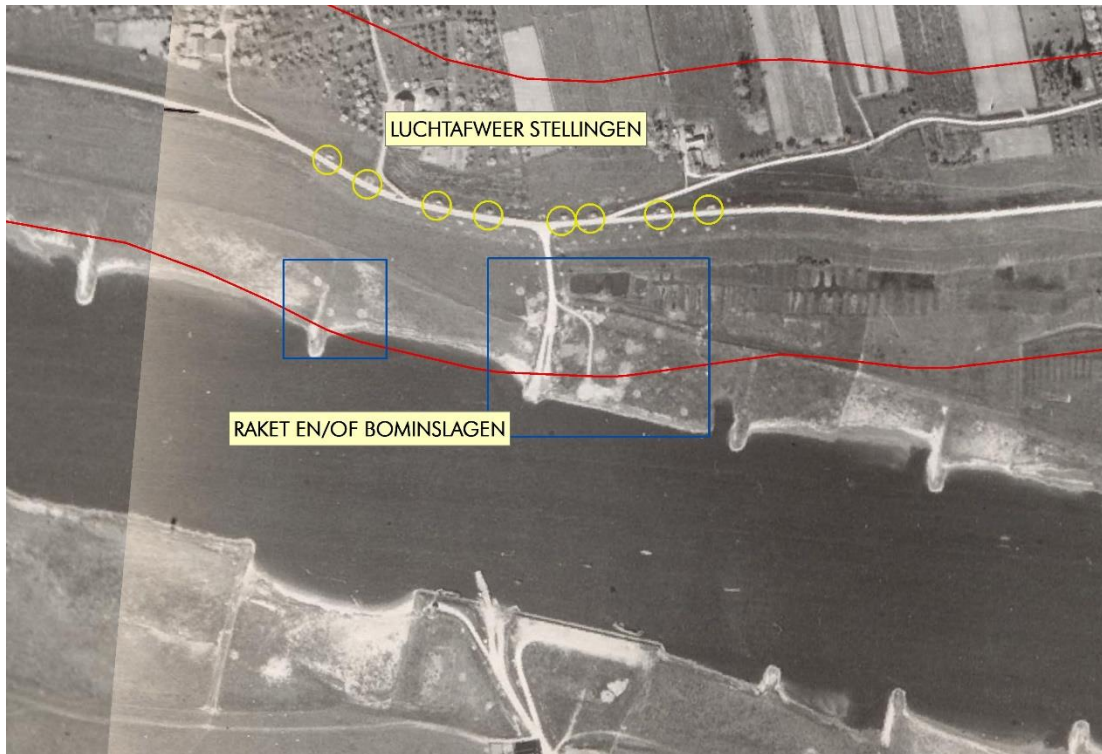

Afb. 9.- Luchtfoto van 2 maart 1945, spoorlijn Culemborg-Houten. Op de Lekdijk en omgeving zijn Duitse luchtafweerstellingen ingericht. De blauwe symbolen op de luchtfoto verwijzen naar een aantal van deze stellingen.

Pontveer Den Oord – Beusichem:

Op en in de Lekdijk zijn luchtafweerstellingen en schuttersputten aangebracht. In de omgeving zijn meerdere verstoringen zichtbaar die vermoedelijk zijn veroorzaakt door 3 inch raketinslagen.

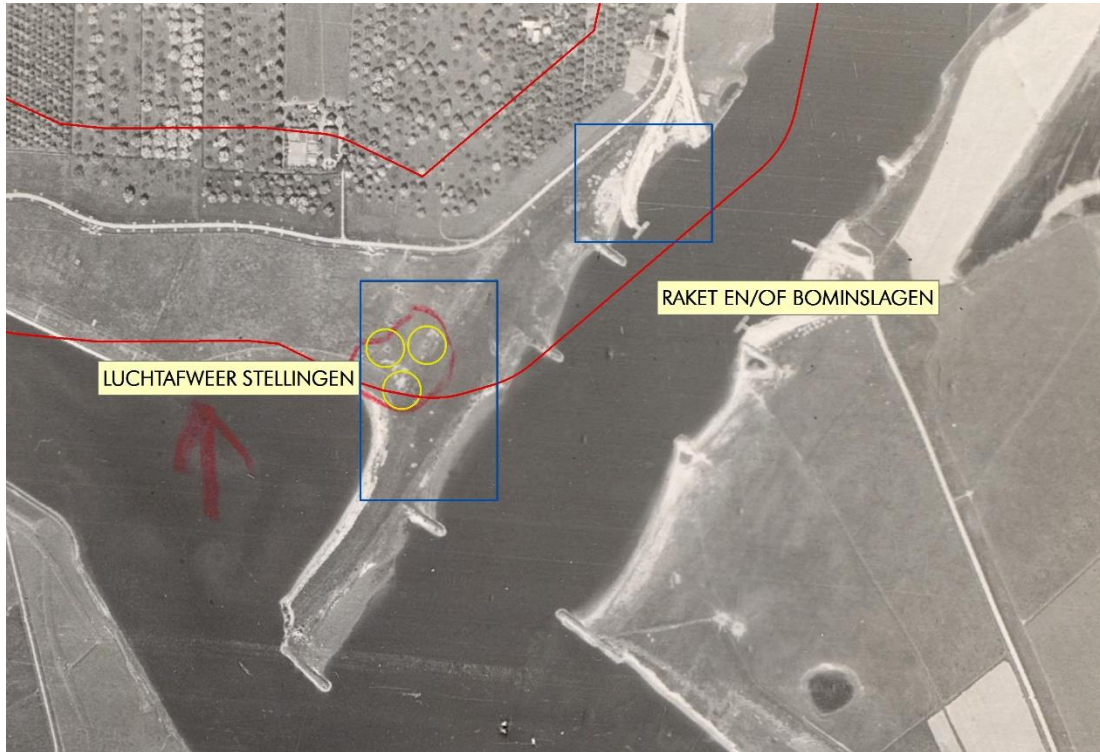

Afb. 10.- Luchtfoto van 19 april 1945, pontveer Beusichem. Raket en/of bominslagen en luchtafweerstellingen.

Pontveer Wijk bij Duurstede:

Er bevinden zich o.a. luchtafweerstellingen bij het pontveer van Wijk bij Duurstede. Tevens zichtbaar zijn locaties waar 3 inch raketten en/om bommen zijn ingeslagen.

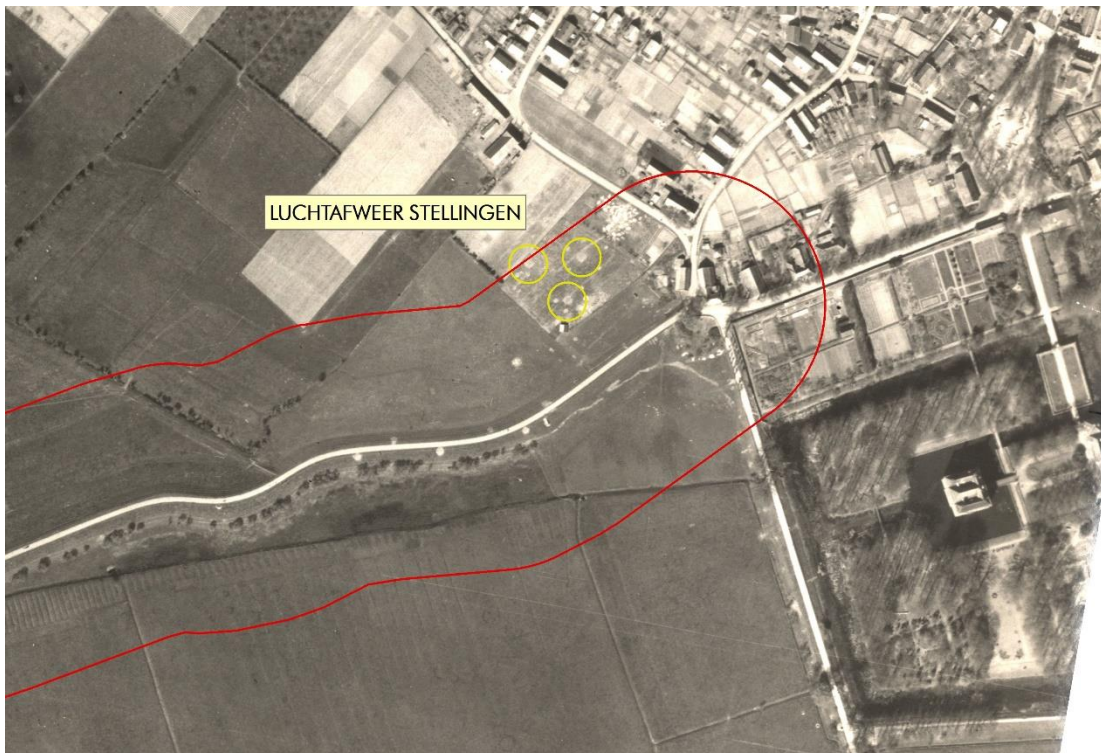

Afb. 11.- Luchtfoto van 19 april 1945, pontveer Wijk bij Duurstede. Raket en/of bominslagen en luchtafweerstellingen.

Afb. 12.- Luchtfoto van 8 april 1945, roadblock en bominslagen te Amerongen ter hoogte van boerderij De Ark.

Afb. 13.- Luchtfoto van 8 april 1945, luchtafweer te Amerongen ter hoogte van kasteel Amerongen.

2.4.4 Luchtfoto-interpretatie huidige situatie

Het onderzoeksgebied is in de huidige situatie geanalyseerd met behulp van google maps, google earth en meerdere Dotka rapportages.⁸ Uit een vergelijking van deze luchtfoto's met de in paragraaf 2.4.3. besproken exemplaren blijkt dat de ligging van de Lekdijk op meerdere plaatsen is veranderd.

Op meerdere plaatsen is de dijk verlegd. In nagenoeg alle gevallen is de dijk in zuidelijke richting verlegd. Ter hoogte van Nieuwegein bevindt zich tegenwoordig een verkeersknooppunt waarbij de weg op de dijk is verplaatst. Daar waar de Rijksweg A27 de rivier de Lek overschrijdt is tevens een aanpassing ter plaatse van de Lekdijk toegepast.

Bij Fort Honsdijk is de ligging van de Lekdijk veranderd in verband met de haven ter plaatse. Het Amsterdam-Rijnkanaal ter hoogte van Wijk bij Duurstede is verbreed. Dit heeft tot gevolg gehad dat de oude Lekdijk is verdwenen. Hiervoor in de plaats werd een nieuwe dijk gerealiseerd. Op de hoek van de Lekdijk, nabij het pontveer, is de dijk versterkt.

Afb. 14.- Inventarisatie van naoorlogse veranderingen, vastgelegd door middel van GIS. Rood gearceerde gebieden: situatie Tweede Wereldoorlog. Blauw gearceerde gebieden: huidige situatie (verlegde of aangepaste stukken dijk).

Eerdere dijkverhogingen en –verzwaringen tussen 1945 kunnen van invloed zijn op de diepteligging van CE. Dit is op zijn beurt van belang voor de opsporingsmethode. Immers: wanneer grond is opgebracht, kan er minder diep worden gedetecteerd, gezien vanaf het oorspronkelijke niveau ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Dit kan in een worst case scenario betekenen dat bij oppervlakedetectie (kleinere) CE niet worden gedetecteerd.

AVG beschikt niet over specifieke gegevens betreffende het in de jaren '90 uitgevoerde Deltaplan Grote Rivieren. In algemene zin is vanaf midden jaren '80 tot en met het begin deze eeuw de gehele dijk van Amerongen tot Schoonhoven verbeterd. In sommige gevallen ging dit gepaard met asverschuivingen of zelf verleggingen (vooral traject Jaarsveld - Schoonhoven) In de meeste gevallen betekende het verhoging en

⁸ Er zijn 14 Dotka rapportages gebruikt om de naoorlogse gebiedsveranderingen in kaart te brengen.

verbreding van het profiel. Op een aantal specifieke locaties zijn ook damwanden toegepast. Deze gegevens zijn beschikbaar bij het streekarchief in Woerden, waar Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (en haar rechtsvoorgangers) plannen en bestekstekeningen van de dijkversterking hebben gearchiveerd.⁹

2.5 Gemeentearchieven

Bij het Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard te Woerden werden de volgende gemeentearchieven geraadpleegd:

- Gemeente IJsselstein
- Gemeente Schoonhoven

Uit navraag bij het Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard te Woerden bleek dat de volgende archieven niet toegankelijk zijn:

- Gemeente Willige Langerak
- Gemeente Jaarsveld

Bij het Streekarchief Midden-Holland te Gouda werd het volgende gemeentearchief geraadpleegd:

- Gemeente Schoonhoven

Uit navraag bij het Streekarchief Midden-Holland te Gouda bleek dat het volgende archief niet toegankelijk is, omdat het momenteel wordt bewerkt:

- Gemeentepolitie Schoonhoven 1908-1955. Toegang 1044

Bij het Utrechts Archief te Utrecht werden de volgende gemeentearchieven geraadpleegd:

- Gemeente Jutphaas
- Gemeente Vreeswijk

Bij het Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht te Wijk bij Duurstede werden de volgende gemeentearchieven geraadpleegd:

- Gemeente Amerongen
- Gemeente Houten
- Gemeente Schalkwijk
- Gemeente Tull en 't Waal
- Gemeente Wijk bij Duurstede

Bij het Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard werden de volgende inventarisnummers ingezien:

Beheersnummer Y002. Gemeente IJsselstein 1811-1942 (1965). Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard	
311. L8, Luchtbescherming	1939-1942
318. M2, Militaire Zaken	1909-1942

Beheersnummer Y031. Gemeente IJsselstein (1917) 1943-1979 (2005). Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard	
2477 Luchtbeschermingsdienst. Organisatie, voorzieningen en functioneren	1943-1946
2478 Luchtbeschermingsdienst. Aanstelling, verzekering en vergoedingen personeel	1941-1946
2479. Luchtbeschermingsdienst. Declaraties	1943-1946
2483. Ontploffing en ontbranding. Voorschriften van derden; meldingen van aanwezigheid van munitie en projectielen	1945-1960
2784. Opgaven inzake materiële oorlogsschade, alsmede voorschriften en mededelingen van derden	1944-1949
2785. Bemoeienis met de vergoeding van materiële oorlogsschade	1949-1955

⁹ Bron informatie: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Beheersnummer Y019. Kabinet van de burgemeester van IJsselstein (politie en justitie), 1943-1965. Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard

051 Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, voornamelijk met betrekking tot justitie en politie,	1943
052 Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, voornamelijk met betrekking tot justitie en politie,	1945
079 Agenda's van ingekomen en minuten van uitgaande stukken met betrekking tot justitie en politie	1943
080 Agenda's van ingekomen en minuten van uitgaande stukken met betrekking tot justitie en politie	1945
093 Maandelijke staten van opgemaakte processen-verbaal	1945-1955
102 Registers van verzonden processen-verbaal, met alfabetische naamindices	1943-1945
103 Registers van verzonden processen-verbaal, met alfabetische naamindices	1945, 1962
116 Afschriften van verzonden processen-verbaal	1945-1947

Beheersnummer Y052. Luchtbeschermingsdienst, afdeling IJsselstein (Tweede Wereldoorlog), 1924-1944. Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard

42. Rapportenboek van de uitkijkpost van de Luchtbeschermingsdienst. 3 april 1942-3 juni 1944	1942-1944
45. Rapportenboeken van de commandopost van de luchtbeschermingsdienst. 1 augustus 1940-7 oktober 1940	1940
46. Rapportenboek van de commandopost. 7 oktober 1940 – 3 april 1942	1940-1942
47 – 48. Registers van gevoerde telefoongesprekken van de commandopost. 1940 – 1944	1940-1944
53. Stukken betreffende de hulppolitiediensten verricht door leden van de luchtbeschermingsdienst. 1941 – 1943	1941 – 1943

Beheersnummer L048. Gemeente Lopik (1805) 1814-1942 (1970) Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard

32 Notulen van de vergaderingen van het college van burgemeester en wethouders	1940-1941
704. Luchtbescherming	1935-1942
741. Oorlog: gesneuvelde militairen	1941
742. Oorlog: graven van greppels	1940
745 Oorlog: luchtaanvallen e.d.	1940-1944
746 Oorlog: oorlogsschade	1940
750 Oorlog: vuurwapens	1940

Beheersnummer L091. Gemeente Lopik (1931) 1943-1988 (1995) Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard

660. Stukken betreffende het personeel van de gemeentelijke Luchtbeschermingsdienst	1942-1946
662. Stukken betreffende vondsten van explosieven uit WO II in de gemeente	1947-1953
868 Stukken betreffende de steunverlening aan door oorlogsgeweld getroffen burgers en gepatrieerden	1942-1946
869 Stukken betreffende de hulpverlening aan oorlogsgetroffenen te Jaarsveld door mw. Morgan-de Groot te Londen	1945
974 Stukken betreffende de oprichting van een monument voor verzetsslachtoffers in de Tweede Wereldoorlog in het dorp Lopik	1945-1948
975 Stukken betreffende de totstandkoming van het monument aan de Lekdijk bij Jaarsveld ter herdenking van gesneuvelde vliegeniers gedurende de bezetting	1985
1027. Stukken betreffende de vordering van mankracht door de Duitse bezetter ten behoeve van het graven van een anti-tankgracht en een voorgenomen inundatie	1944-1945
1028. Stukken betreffende het nemen van maatregelen tot het opruimen van projectielen uit de 2 ^e wereldoorlog	1945-1949
1029. Stukken betreffende de aanleg van militaire schietbanen te Willige Langerak	1954-1956

Beheersnummer H070. Waterschap Lopik, Lopikerkapel en Zevenhoven 1532-1973. Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard

277. Brief van de Rijksdienst voor Landbouwherstel waarin kennis wordt gegeven van de vergoeding ten gevolge van door oorlogshandelingen geleden schade	1946, 1947
324. Stukken betreffende de inkwartiering van legerofficieren in ruimten van het waterschap	1940

Bij het Streekarchief Hollands Midden te Gouda werden de volgende inventarisnummers ingezien:

1013. Archief van de gemeente Schoonhoven 1933-1960. Streekarchief Midden-Holland	Periode
Code -1. Doos 94, volgnummer 5. Diverse stukken gesneuvelde militairen; onderhoud militaire graven; tegemoetkoming reiskosten voor grafbezoek; het bergen van lijken.	1940
Code -1.865.28. Doos 113, volgnummer 9. Oorlogsbuit. Contact met Militair Gezag.	1945
Code -2. Doos 114, volgnummer 1. Buitengewone opkomst militairen. Algemeen. Diverse correspondentie en stukken i.v.m.	1939-1945

1013. Archief van de gemeente Schoonhoven 1933-1960. Streekarchief Midden-Holland	Periode
mobilisatie, oorlog en bezetting.	
Code -2.07.25. Doos 113, volgnummer 8 Diverse stukken betr. de bevrijding van Nederland in mei 1945.	1945
Code -2.07.25. Doos 113, volgnummer 7. Mededelingen van het 'Militair Gezag'.	1945
Code -2.07.351.32. Doos 11, volgnummer 10. Verhuur grond Oranjelaan (militair barakkenkamp grond).	1947-1954
Code -1.776.1. Doos 39, volgnummer 3. Begraven of herbegraven van lijken van militairen en verzetslachtoffers en in Duitsland overledenen.	1942-1951
Code -1.776.1. Doos 120, volgnummer 6. Begraving van militairen. Oorlogsgraven.	1950-1957
Code -1.778.41. Doos 44, volgnummer 2. Diversen betr. Bad- en zweminrichting (1933 t/m 1946). Strand zonnebad. (1933 t/m 1941). Maken van afrastering enz. in de rivier de Lek. (1939). Gebruik van het bad door militairen. (bataljon pioniers v.h. depot Genietroepen). (1940).	1933-1946
Code -1.778.41. Doos 44, volgnummer 4. Zwembad a.d. Lek. Gebruik door militairen. (1946 t/m 1954). Overeenkomsten; declaraties. (1949 t/m 1953).	1946-1954
Code -1.778.41. Doos 109, volgnummer 9. Zwembad a.d. Lek. Gebruik door militairen.	1955-1960
Code -1.842.91. Doos 74, volgnummer 4. Bommenschade van Nederlanders in Duitsland. Voorschriften en correspondentie betr. J. Straver, J. Koene, W.C. van Holten.	1943-1949
Code -1.842.91. Doos 74, volgnummer 5. Hulpverlening aan burgerslachtoffers van oorlogsgeweld en bezettingsongevallen. O.m. voorschriften en correspondentie betr. Verwanten B. Gerritse, J. Loeve en J. vd. Hek en B.P. Murck.	1940-1946
Code -1.842.913. Doos 75, volgnummer 5. Verzorging oorlogsslachtoffers. O.m. statistiek en diverse stukken.	1947-1951
Code -1.842.913. Doos 75, volgnummer 6. Ondersteuning geëvacueerden en oorlogsslachtoffers. O.m. voorschriften en correspondentie.	1942-1946
Code -2.07.351.53. Doos 13, volgnummer 6. Oorlogsschade e.d.	1943-1956
Code V.07.352. Doos 104, volgnummer 6. Geen schadeloosstelling oorlogsomstandigheden.	1945-1948
Code -1.782. Doos 58, volgnummer 9. Vergaderingen hoofd en luchtbeschermingsdienst Schoonhoven.	1935-1944
Code -1.782. Doos 120, volgnummer 11. Alarmering, waarschuwing.	1940
Code -1.782 / .07.1. Doos 58, volgnummer 12. Waarschuwing- en alarmeringsdienst (instelling, opheffing, algemene stukken).	1936-1941
Code -1.782. Doos 113, volgnummer 4. Bescherming sluizen, stadhuis e.d. Noodziekenhuizen en geneeskundige luchtbescherming. Evacuatie en alarmering. Noodwachters en reserve-politie. Brandweermateriaal, gasmaskers e.d. Geestelijke bijstand.	1939-1954

1014. Archief van de gemeente Schoonhoven 1961-1985. Streekarchief Midden-Holland	Periode
Code -1.783. Doos 394, volgnummer 2. Correspondentie inzake vliegtuigbom.	1975-1976

Bij het Utrechts Archief te Utrecht werden de volgende inventarisnummers ingezien:

Toegang 1603. Gemeente Jutphaas, gemeentebestuur 1930-1971. Utrechts Archief	
922 Stukken betreffende de landelijke voorschriften en verordeningen inzake de luchtbescherming en luchtbeschermingsdienst	1931-1945
923 Stukken betreffende de maatregelen inzake de luchtbescherming en de luchtbeschermingsdienst, met tekeningen	1932-1944
926 Stukken betreffende de bevordering van de zelfbescherming van de bevolking in het kader van de zelfbescherming van de burgerbevolking	1936-1944
927 Stukken betreffende de alarmering en waarschuwing in het kader van de luchtbescherming	1937-1948

Toegang 1603. Gemeente Jutphaas, gemeentebestuur 1930-1971. Utrechts Archief	
928 Stukken betreffende de samenwerking met andere gemeenten in de provincie Utrecht in het kader van de luchtbescherming	1939-1940
934 Stukken betreffende de declaratie bij het rijk van de (dagloon)kosten van het personeel van de dienst luchtbescherming	1940-1944
936 Stukken betreffende maatregelen inzake de luchtbescherming en vorderingen direct voortvloeiende uit oorlogsomstandigheden	1940-1944
938 Stukken betreffende de organisatie van de evacuatie van de burgerbevolking, waaronder zieken, en van het vee	1939-1941
944 Stukken betreffende de incidenten en ongevallen tijdens luchtaanvallen	1940-1944
976 Brief inzake de opgave aan Provinciale Waterstaat van schade aan dijken en wegen door toedoen van geallieerde gevechtshandelingen	1946
1187 Stukken betreffende vergoedingen voor het herstel van oorlogsschade	1940-1955
1188 Stukken betreffende verlening van bijstand aan oorlogsslachtoffers	1940-1966
1189 Dossiers inzake oorlogsslachtoffers	1945-1951
1256 Objectdossier inzake de verbouw en herstel van oorlogsschade aan de School met de Bijbel	1935-1955
1259 Objectdossier inzake verbouw, uitbreiding en herstel oorlogsschade van de Rooms-Katholieke meisjesschool	1930-1965
1260 Objectdossier inzake verbouw en herstel oorlogsschade van de Rooms-Katholieke jongensschool	1931-1961

Toegang 1629. Gemeente Vreeswijk, gemeentebestuur 1940-1971. Utrechts Archief	
21 Brief van de burgemeester aan de Commissaris der Koningin, houdende een opgave van de algemene toestand van de gemeente op 9 mei 1945, doorslag	1945
163 Verzoekschrift aan en machtiging van de Commissaris der provincie Utrecht om A. van der Giessen op gemeentekosten de schade aan zijn schip te vergoeden	1942
568 Stukken betreffende de vergoedingen van oorlogsschade en betreffende de teruggave van de kerkklok van de Nederlands-Hervormde gemeente	Geen datumvermelding
784 Stukken betreffende de luchtbeschermingsdienst	1940-1943
786 Stukken betreffende de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen	1940-1946
795 Stukken betreffende de opsporing en de ruiming van bommen en munitie, met hiaten	1941-1971
1050 Stukken betreffende de vaststelling van oorlogsschade aan bijzondere lagere scholen, de Seathiël, de H. Barbara en de Prins Hendrikschool voor schipperskinderen	1943-1947
1159 Stukken betreffende de vaststelling van persoonlijke diensten en de vorderingen door de Duitse militaire of de burgerlijke overheid benevens een naoorlogse inventarisatie hiervan, aangemeld bij de Schade-Enquête-Commissie te Zeist	1940-1948
1142 Correspondentie met het militair gezag betreffende de begraafing van de Britse vlieger Fred. Henry Hooper op 13 november 1944	1944
1153 Stukken betreffende de verstrekking van gegevens inzake de waarschijnlijk gedurende de meidagen van 1940 gesneuvelde Nederlandse militair J.A. Vermeer (1907-1940?)	1943
1141 Stukken betreffende de landsverdediging en de militaire bezetting in het algemeen, met hiaten	1941-1950
1144 Stukken betreffende de Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten (NBS) in de gemeente. Aanvraag om documentatie; besluit B&W waardering NBS	1945
1146 Stukken betreffende de Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten (NBS) in de gemeente. Overzicht werkzaamheden plaatselijk afdeling Ordetroepen	1945
1160 Stukken en staten betreffende de inkwartiering van militairen van de Duitse Wehrmacht, met hiaten	1940-1948
1169 Verslagen en herinneringen van H.G.A. Jacobs en andere stukken betreffende de Tweede Wereldoorlog, met hiaten	1939-1980

Bij het Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht werden de volgende inventarisnummers ingezien:

Identificatiecode 109 ,T00109. Archief van de gemeente Houten (1803) 1811 - 1961 (1964). Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht	Periode
4- Stukken betreffende verzoeken om inlichtingen van diverse instanties omtrent militaire acties in de gemeente in de meidagen van 1940, het effect van Dolle Dinsdag ,en het tijdstip van de bevrijding der gemeente	1940-1950
9 - Brief, houdende een opgave van de geleden schade ten gevolge van de oorlogshandelingen in de gemeente	1940
258 - Stukken betreffende de vergoeding van schade aan het gemeentehuis aan de Brink, op 28 november 1944 veroorzaakt door een bombardement	1945-1955
869 - Stukken betreffende het begraven van in mei 1940 gesneuvelde militairen	1940-1951
2299 - Stukken betreffende de uitbetaling van vergoedingen wegens tijdens de tweede	

Identificatiecode 109 ,T00109. Archief van de gemeente Houten (1803) 1811 - 1961 (1964). Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht	Periode
wereldoorlog geleden schade, 1940-1958	
2342 - Stukken betreffende de vergoeding van de schade aan de bijzondere school voor l.o. veroorzaakt door het bombardement van 28 november 1944	1945-1954
2408 - Stukken betreffende militaire verdedigingswerken en oefeningen, 1945 en 1951	1945, 1951
2410 - Stukken betreffende de aan de gemeente opgelegde boete van 30.000,-,- wegens het opblazen van de spoorbrug bij de Poeldijk dijk	1944-1952

Identificatiecode 114, T00114. Archief van de gemeente Houten 1962-1981. Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht	Periode
232-4 Stukken betreffende de oorlogsgraven in Houten, Schalkwijk en Tull en 't Waal	1955-1981
235-2 Stukken betreffende de melding van een blindganger uit de Tweede Wereldoorlog in een weiland tegenover Neereind 25 in Schalkwijk	1978 - 1979

Identificatiecode T00263. Archief van de gemeente Amerongen 1936-2005. Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht	Periode
66-67 Stukken betreffende de geschiedenis van de gemeente, waaronder stukken uit- en over de oorlogsjaren, alsmede stukken met toeristische informatie	1938-1988
104 Herstel van de oorlogsschade aan de kerk en toren	1940-1941
224 Correspondentie tussen de burgemeester en diverse (militaire) autoriteiten inzake de lotgevallen van oorlogsbuit, bestaande uit door het Duitse leger in Amerongen achtergelaten auto's en een motorfiets	1945-1950
1005 Stukken betreffende het begraven en identificeren van gesneuvelde soldaten	1940-1950
1006 Rapporten van overbrenging van Duitse gesneuvelden naar IJsselstein - Venray	1956
1013 Oorlogsgraven, beheer en onderhoud	1971-1979
1053 Stukken betreffende de instelling en liquidatie van de gemeenschappelijke regeling verpleging slachtoffers luchtaanvallen	1940-1946
1078 Brandrapporten	1941-1946
1286-1288, 1290 Declaraties wegens door het college van burgemeester en wethouders uitbetaalde vergoedingen voor hulpverlening aan evacués en oorlogsslachtoffers, met bijlagen	1942-1946

Identificatiecode 111, T00111. Archief van het gemeentebestuur Schalkwijk 1811-1961 (1964) Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht	Periode
7 - Stukken betreffende het opgeven van schade aan onroerende goederen van ingezetenen ten gevolge van oorlogsgeweld	1941, 1945
148 - Stukken betreffende de verzekering van eigendommen tegen oorlogsschade en de uitkering van schadevergoeding	1940-1957
545 - Maandrapporten van de burgemeester over de toestand van de gemeente	1940-1945
1323 - Stukken betreffende de evacuatie van de bevolking	1939-1951
1327 - Processen-verbaal van uitgevoerde bombardementen en beschietingen van en door vliegtuigen	1941-1945
1328 - Stukken betreffende het vervoer en de opruiming van explosieven	1940-1949
1332 - Verslagen van branden en van de toestand van de brandweer	1944-1960
1385 - Stukken betreffende inzamelingen ten behoeve van oorlogsslachtoffers door het Nederlandse Rode Kruis en Nederlands Volksherstel	1940-1948
1389 - Stukken betreffende de uitbetalingen van vergoedingen wegens tijdens de tweede wereldoorlog geleden schade	1940-1956

Identificatiecode 113, T00113. Archief van het gemeentebestuur Tull en 't Waal 1818-1961. Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht	Periode
438 - Stukken betreffende de vergoeding van schade, veroorzaakt door oorlogshandelingen	1940-1953
475 - Openbare Orde: Stukken betreffende maatregelen, genomen tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog, 1914-1915 en 1945	1914-1915, 1945
477 - Rapporten van de burgemeester over de toestand in de gemeente, met bijlage	1940-1945
766 - Stukken betreffende de bescherming van de bevolking tegen aanvallen vanuit de lucht	1936-1944
767 - Stukken betreffende de afvoer van de bevolking in verband met oorlogsgevaar	1916-1948
895 - Stukken betreffende de bewaking van door de Duitse weermacht gevorderde barakken aan de Waalsewetering	1941-1945

Identificatiecode T00005. Archief van het gemeentebestuur Wijk bij Duurstede (1962-1971-1980 (1990). Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht	Periode
489 Stukken betreffende de opgraving van een oorlogsgraf en een overzicht van oorlogsgraven in Wijk bij Duurstede	1975
587 Dossier betreffende het opruimen van een Engelse vliegtuigbom nabij de Hoogstraat/Nieuweweg	1971 - 1976

Identificatiecode T00003 en 4. Archief van het gemeentebestuur Wijk bij Duurstede 1852-1970 (1977). Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht	Periode
1078-1079 Stukken betreffende de maatregelen genomen in verband met de Duitse bezetting	1940-1945
1088 Stukken betreffende het inleveren van legergoederen en de inlevering en teruggave van (jacht)geweren en munitie	1940-1945
2606 Stukken betreffende de graven van militairen en ongeïdentificeerde personen	1944-1959
2635-3638 Stukken betreffende de luchtbescherming	1940-1948
3000 Stukken betreffende de oorlogsbuit op Duitse en geallieerde strijdkrachten	1940-1947
3002 Politierapporten	1940-1945

2.5.1 Luchtbeschermingsdienst

Er zijn in de geraadpleegde gemeentearchieven documenten van de Luchtbeschermingsdienst aanwezig. De Luchtbeschermingsdienst was tijdens de Tweede Wereldoorlog onder andere verantwoordelijk voor het geven van luchtalarm bij bombardementen, het controleren van verduisteringsmaatregelen en het opnemen van schade na uitgevoerde bombardementen en vliegtuigbeschietingen.

In het onderstaande overzicht zijn gegevens met betrekking tot de luchtoorlog in 1940-1945 opgenomen. De vetgedrukte vermeldingen hebben betrekking op het onderzoeksgebied of de nabije omgeving hiervan.

Datum	Gebeurtenis (gemeente Schoonhoven)
Mei 1940	Het schip Disponibel, liggende voor anker, is ontploft (bron: toegang 1013, doos 94, volgnummer 5)
13 mei 1940	Bom op een munitieschip op de Lek voor Schoonhoven (bron: toegang 1013, doos 94, volgnummer 5)

Datum	Gebeurtenis (gemeente Lopik)
30 mei 1940	Melding schade aan Jaarsveld No. 55 ten gevolge van een bom, tevens diverse schadeaangiften graven greppels tegen vliegtuigen (bron: beheersnummer L048, 746)
Geen datumvermelding	Bij beschietingen van schepen op de Lek werd het perceel Lekdijk Oost II [11?], een woonhuis annex café, met kogelgaten doorzeefd (bron: beheersnummer L091, 868)
Begin 1942	Nabij de boerderij van J. Kemp, Graafdijk 48, zijn 2 bommen neergekomen (bron: beheersnummer L091, 868)
15 maart 1942	Vliegtuig op niet nader omschreven locatie neergestort (bron: beheersnummer L048, 745)
8 juni 1942	Er dreven boven de gemeenten Willige Langerak, Lopik en Jaarsveld meerdere ballonnen. Drie ballonnen van ca. 2.5 meter middellijn, voorzien van een bus met brandbare vloeistof, gevonden op een weiland bij de woning Lopik No. 241, op een weiland bij de woning Jaarsveld No. 128 en op een weiland bij Tiendweg 4, Willige Langerak. Waarschijnlijk zijn er in de genoemde gemeenten nog 1 of 2 ballonnen neergekomen. Deze moeten totaal vernietigd zijn door verbranding of in het water zijn gezonken, aangezien ze niet kunnen worden opgespoord (bron: beheersnummer L048, 745)
5 juni 1943	Een neergekomen ballon met vermoedelijke fosforinhoud veroorzaakt brand op de Rolafweg en een aangrenzend weiland (bron: beheersnummer L048, 745)
Nacht van 21 op 22 juni 1943	Halifax II aangeschoten en brandend in de Lek ter hoogte van Jaarsveld neergestort. Locatie: nabij de landerijen van D. Bons te Lopik (Jaarsveld) No. 180 (bron: beheersnummer L091, 975. Tevens beheersnummer L048, 745)
17 augustus 1943	Burger woonachtig te Lopik No. 66 gewond geraakt ten gevolge van een vliegtuigbeschieting toen hij op de landerijen van zijn vader werkte (bron: beheersnummer L091, 868)
17 augustus 1943	Een Duits vliegtuig [!] beschiet landarbeiders op een korenveld in de Lopikerpolder. Het vliegtuig vloog van west naar oost op betrekkelijk geringe hoogte (bron: beheersnummer L048, 745)

Datum	Gebeurtenis (gemeente Lopik)
20 augustus 1943	Instrument met stuk rubber gevonden op de Polder Lopik, achter woning Lopik No. 139 (bron: beheersnummer L091, 975. Tevens beheersnummer L048, 745)
28 augustus 1943	Mogelijk een fosforbrandbom ingeslagen in een weiland, gelegen achter Lopik no. 232. Fosforbrandbom gevonden in het bouwland achter Lopik No. 152. Blikken staartstuk ingeleverd (bron: beheersnummer L048, 745)
19 januari 1944	Meteorologisch instrument gevonden op een weiland in de polder Batuwe (bron: beheersnummer L048, 745)
22 januari 1944	Ballon met daaraan bevestigd een blikken bus gevonden in de polder Wiel (bron: beheersnummer L048, 745)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Schalkwijk)
Mei 1940	Een schip is de Lek opgevaaren tot nabij Schoonhoven maar moest vanwege beschietingen door Duitse vliegtuigen terugkeren (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1323)
31 januari 1941	Verscheurde parachute in een appelboom aangetroffen achter de woning Schalkwijk A88. Aan de parachute hing een koker (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
5 mei 1943	Brits vliegtuig brandend in de gemeente Schalkwijk neergestort, langs de Groenenweg op het bouwland, gelegen naast de boerderij van G.J.A.Hoogland. Onderdelen van het vliegtuig lagen in de wijde omtrek verspreid (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
5 mei 1943	Brandend Brits vliegtuig neergestort in de nabijheid van het Amsterdam-Rijnkanaal ter hoogte van de aan de Provinciale Weg Houten – Beusichemseveer gelegen boerderij 'De Hoogt'. Ter plaatse korte explosies, vermoedelijk van ontplofende mitrailleurpatronen. In een boomgaard werden enkele wrakstukken van het vliegtuig gevonden. De crash vond plaats op de grens met de gemeente Houten (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
6 september 1944	Elektrische trein nabij wachtpost 10 onder de gemeente Schalkwijk doorzeefd met 'kogels' ten gevolge van vliegtuigbeschieting. De trein reed in de richting 's-Hertogenbosch en werd beschoten door Amerikaanse vliegtuigen (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
28 september 1944	Geallieerde vliegtuigen doen een aanval op een Duitse militaire trein. Daarbij werd met boordwapens geschoten, tevens 8 à 9 brisantbommen afgeworpen. Spoorlijn en meerdere woningen beschadigd. De Parallelweg langs de spoorbaan werd vernield. N.B. zie tevens de volgende vermelding (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
28 september 1944	6 à 7 brisantbommen afgeworpen, in verband met luchtaanvallen op een trein. Voltreffer op de Provinciale Weg ter hoogte van de Stationsweg. N.B. zie tevens de voorgaande en de volgende vermelding (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
28 september 1944	In de omgeving van het station werd een aantal bommen afgeworpen, waarbij vrij grote schade werd aangericht. N.B. zie tevens de 2 voorgaande vermeldingen (bron: Identificatiecode 111, T00111, 545)
6 oktober 1944	Op het land van dhr. De Bruin, gelegen nabij de Lekdijk tussen de Strijpweg en het laantje van W. Verweij, is een tweetal brisantbommen gevallen. Twee bomkraters in de nabijheid van het Lekdijkhuis, gelegen aan de Lekdijk tussen de Kort en de Strijpweg, gemeente Tull en 't Waal (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
15 oktober 1944	Britse bommen gevallen in de uiterwaarden gelegen langs de Lekdijk, gemeente Schalkwijk, nabij de boerderij van landbouwer Zwambag. Het betrof 16 brisant- of raketbommen. De afwerpmunitie was afkomstig van Britse jagers (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
17 oktober 1944	In de uiterwaarden van de Lek werd een aantal bommen geworpen, weinig schade aangericht. Tevens verschillende treinen met boordwapens beschoten (bron: Identificatiecode 111, T00111, 545)
28 oktober 1944	8 Britse jachtvliegtuigen voeren een luchtaanval uit op de spoorlijn Schalkwijk – Culemborg. Er werden 12 brisantbommen afgeworpen, waaronder 2 blindgangers. Eén bom viel op de spoorlijn en wel op de linkerlijn gerekend vanuit de richting naar Culemborg. De andere bommen kwamen links en rechts van de spoorlijn in de aangrenzende weilanden terecht. De bommen hadden een gewicht van naar schatting 200 kilo. De locomotief werd door vliegtuigen in duikvlucht onder vuur genomen (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
29 oktober 1944	In het weiland van A.A. van Vliet bij de woning van A.F. v. Buren in Tull en 't Waal is een door een vliegtuig uitgeworpen bom in een weiland ontploft (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)
7 januari 1945	'Luchtbombardement' (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1389)
24 januari 1945	'Luchtbombardement' (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1389)
24 februari 1945	Een tweetal vliegtuigen voert aanvallen uit op enkele Duitse auto's. Enkele huizen werden beschadigd (bron: Identificatiecode 111, T00111, 545)
23 maart 1945	V1 neergestort in de Lek aan de Everdingse oever (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1327)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchieven Jutphaas, Vreeswijk, IJsselstein)
13 mei 1940	Een Duits vliegtuig, dat later een noodlanding maakte, ontdeed zich boven de gemeente Jutphaas van zijn bommenlast. Er vielen ongeveer 10 tot 20 bommen (bron: toegang 1603, 944)
10-14 mei 1940	In de meidagen van 1940 werd er een tweetal luchtaanvallen door Duitse vliegtuigen in de gemeente Vreeswijk uitgevoerd. Bij de eerste aanval werd een zevental bommen afgeworpen in een weide gelegen aan de Wiersdijk. Bij de tweede aanval werd een viertal bommen afgeworpen in de Oranjeboomgaard gelegen aan de Lekdijk, 10 bommen troffen het terrein nabij de Prinses Beatrix Sluis op ca. 100 meter afstand van het voetbalveld van de R.K. voetbalvereniging D.O.S.V. In en om de gemeente stond op verschillende punten luchtafweergeschut opgesteld, dat herhaaldelijk in actie kwam (bron: toegang 1629, 786)
6 juni 1940	Ten gevolge van de luchtdruk van een bombardement zijn de muren van de koetsierswoning van het landgoed Rijnhuizen, gemeente Jutphaas, ontzet. Dit bombardement leidde tevens tot glasschade aan het kasteel en een groot aantal woningen in de Dorpsstraat (bron: toegang 1603, 1187)
10 december 1940	Een Duits jachtvliegtuig maakt een noodlanding op het niet bestrakte gedeelte van de in aanleg zijnde nieuwe weg Rotterdam – Arnhem, gemeente Jutphaas. Bedoeld vliegtuig sloeg over de kop (bron: toegang 1603, 936)
Nacht van 2 op 3 juli 1941	Er wordt in de gemeente Jutphaas melding gemaakt van een bominslag op een niet nader genoemde locatie, ruit vernield Hooggravenschedijk 31 (bron: toegang 1603, 1187)
10 oktober 1941	Bominslag in de onmiddellijke nabijheid van Prins Hendriklaan 15 te Vreeswijk (bron: toegang 1629, 568)
10 oktober 1941	Een vliegtuig wierp een achttal bommen af buiten de bebouwde kom van de gemeente Vreeswijk. Eén bom detoneerde op de Wierschelaan, waardoor o.a. 4 arbeiderswoningen werden beschadigd. De overige bommen vielen op een stuk grond, waar schade werd toegebracht aan de daar staande tuinvruchten en broeiramen. Alle brisantbommen detoneerden (bron: toegang 1629, 795)
11 april 1942	3 niet ontbrande brandbommen gevonden in een weiland nabij de Utrechtsestraatweg, gemeente Jutphaas (bron: toegang 1603, 944)
12 april 1942	De politie van Jutphaas levert 5 Britse brandbommen af bij de Feldgendarmerie. N.B. er werd op 16 april 1942, alsmede 24 april 1942, opnieuw een brandbom ingeleverd (bron: toegang: 1603, 944)
1 mei 1942	De politie van Jutphaas levert een brandbom af bij de Wehrmacht (bron: toegang: 1603, 944)
9 juni 1942	'Gummiballon mit Laterne' door de politie van Jutphaas afgeleverd bij de Wehrmacht (bron: toegang: 1603, 944)
9 juli 1942	In een weiland, gelegen in de Nedereinschen Polder, gemeente Jutphaas, 2 'niet verpuffte bomben' afkomstig van een vliegtuig gevonden. De landeigenaar was woonachtig aan de Nedereindscheweg 99 te Jutphaas (bron: toegang: 1603, 944)
7 september 1942	13 à 14 vliegtuigbommen neergekomen in de gemeente Jutphaas. Het betrof een weiland achter de Overeindscheweg 27, 31, 33 en 35. Er waren enkele blindgangers (bron: toegang: 1603, 944)
3 november 1942	Brisant- en brandbommen afgeworpen nabij de brug aan de Liesbosch te Jutphaas. Vermoedelijke brisantbom terechtgekomen in de berm, lopende langs de Rijksweg 12. Er waren 6 fosfor brandbommen gevallen, waarvan 2 niet ontbrand (bron: toegang: 1603, 944)
20 december 1943	In het perceel Sec. E. No. 2535 te Jutphaas, Verlengde Hooggravenscheweg No. 103 behorende aan de houtfabriek Wiert Dupré, is een luchtafweergranaat ingeslagen (bron: toegang: 1603, 944)
7 maart 1944	In het perceel Sec. E No. 1690 te Jutphaas, Oude Kerkweg No. 42 behorende aan steenfabriek E.J. van Arkel, zijn 2 granaten van luchtafweergeschut ingeslagen. De granaten liggen op ca. 3 meter diepte (bron: toegang: 1603, 944)
6 oktober 1944	Bombardement gemeente Vreeswijk. Toenmalige perceel Lekdijk B152 getroffen, naderhand een bomtrechter gedicht (bron: toegang 1629, 568)
22 januari 1945	Een tweetal vliegtuigen werpt van zeer grote hoogte drie brisantbommen af in de gemeente Vreeswijk. Eén bom kwam terecht aan de voet van de meest zuidelijke zijde van de R.K. kerk aan de Koninginnelaan. De overige bommen kwamen neer in het onbebouwde gedeelte van de gemeente Vreeswijk, nabij de Koninginnesluis (bron: toegang 1629, 795)
22 januari 1945	Bominslagen gemeente Vreeswijk. Oorlogsgeweldschade o.a. Dorpsstraat, Rozenstraat, Schoolstraat, Koninginnelaan, W. de Zwijgerweg en Handelskade. De meeste schadegevallen bleven beperkt tot glas- en dakschade. Alleen de Rooms-Katholieke Kerk werd zwaarder getroffen (bron: toegang 1629, 568)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Wijk bij Duurstede)
Periode tussen 15 maart en 14 april 1943	Ca. 30 brandbommen neergekomen in het open veld (bron: identificatiecode T00003 en 4, 3002)
Periode tussen 15 april en 14 mei 1943	Ca. 30 brandbommen in de gemeente Wijk bij Duurstede neergekomen (bron: identificatiecode T00003 en 4, 3002)
7 november 1944	Het pontveer om 9:15 uur door 6 vliegtuigen gebombardeerd en gemitailleerd. Aan de pont werd

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Wijk bij Duurstede)
	geen schade toegebracht, wel aan het veerhuis. Dit werd daardoor onbewoonbaar (bron: identificatiecode T00003 en 4,2606)
31 maart 1945	Omstreeks 18.30 uur werd de steenfabriek De Roodvoet gebombardeerd door een 30-tal vliegtuigen. Ca. 100 bommen werden afgeworpen. Aan de fabriek en woningen werd zeer zware schade aangericht

2.5.2 Aangetroffen / geruimde CE en oorlogsschade

In het onderstaande overzicht zijn gegevens met betrekking tot CE en oorlogsschade opgenomen. De vetgedrukte vermeldingen hebben betrekking op het onderzoeksgebied of de nabije omgeving hiervan.

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchieven Jutphaas, Vreeswijk, IJsselstein)
Mei 1940	Op een drietal plaatsen in de gemeente Jutphaas weilanden met gaten in de grond, waarin zich vermoedelijk niet gedetoneerde granaten van luchtafweergeschut bevinden. Deze granaten zijn hier vermoedelijk tijdens de gevechten in de meidagen van 1940 neergekomen en bevinden zich op een diepte van 3 meter (bron: toegang: 1603, 944)
23 maart 1942	Zijgevel van Overeindscheweg 4 te Jutphaas zakt nog steeds naar buiten uit ten gevolge van bomexplosies (bron: toegang 1603, 1187)
17 april 1942	Overeindscheweg 2 te Jutphaas en Plettenburg 3 beiden beschadigd (bron: toegang 1603, 1187)
18 juli 1942	Er bevindt zich een voormalige Nederlandse tankhindernis op de Lekdijk te Vreeswijk (bron: toegang 1629, 1141)
18 januari 1943	Plettenburg 3 te Jutphaas beschadigd (bron: toegang 1603, 1187)
9 december 1943	Schade ten gevolge van oorlogshandelingen aan bedrijf aan de Hoogravenscheweg 103 te Jutphaas. N.B. de schade was zeer gering (bron: toegang 1603, 1187)
22 mei 1944	Oorlogsgeweldschade diverse straten in de gemeente Jutphaas (bron: toegang 1603, 1187)
1945	Gedurende de laatste oorlogstijd zijn in de gemeente Vreeswijk langs vele wegen geschutsstellingen, mitrailleurvesten en eenmansschuilmgaten aangebracht (bron: toegang 1629, 568)
1945	Gemeente Vreeswijk. De vernielde weg voorbij de Beatrixsluis en de vernielde brug over de Tiendkade werden zo spoedig mogelijk hersteld. De Lekbrug was op 5 januari 1945 vernield (bron: toegang 1629, 1146)
7 januari 1945	Schade in de gemeente Vreeswijk ontstaan ten gevolge van een explosie, het opruimen van wrakstukken van de brug over de rivier de Lek (bron: toegang 1629, 568)
7 mei 1945	Burger, woonachtig aan de Dorpsstraat 11 te Jutphaas, door een Duitser met een handgranaat gedood. Er was op dat moment sprake van een gevecht tussen de Binnenlandse Strijdkrachten en Wehrmacht militairen (bron: toegang 1603, 1189)
4 juni 1945	Er zijn in de gemeente IJsselstein geen aangiften betreffende de aanwezigheid van mijnen binnengekomen (bron: beheersnummer Y031, 2483)
15 juni 1945	Te herstellen bomschade in de gemeente Jutphaas ter plaatse van o.a. de Overeindscheweg 8 en 2, brug Overeindscheweg bij het eerste fort, Pannenfabriek van dhr. E.J. van Arkel te Hoog Raven, Utrechtsestraatweg 74, gemeentehuis Jutphaas, woning Overeindscheweg 11 (bron: toegang 1603, 1187)
19 juli 1945	Verdedigingswerken in de gemeente Vreeswijk: fort Vreeswijk, 3 betonnen bunkers waarvan 2 aan het einde van de Voorhaven van de Prinses Beatrixsluis en een langs het Amsterdam Rijnkanaal bij de kruising van dit kanaal met de Schalkwijksche Wetering. Een betonnen tankversperring in de Lekdijk Bovendams, 300 meter boven de voorhaven van het Prinses Beatrixkanaal. Betonnen wegversperring aanwezig op de Rijksweg 26 nabij de vernielde Lekbrug (bron: toegang 1629, 1141)
19 september 1945	Twee niet gedetoneerde bommen aanwezig bij de Beatrixsluis te Vreeswijk (bron: toegang 1629, 795)
27 maart 1946	Schadegevallen aan dijken, wegen enz. ten gevolge van geallieerde gevechtshandelingen zijn in de gemeente Jutphaas niet voorgekomen (bron: toegang 1603, 976)
21 juni 1946	Aanvraag van een burger woonachtig aan de Kanaalweg 30 te Jutphaas, om zijn door bominslag zwaar beschadigde warenhuizen te herstellen (bron: toegang 1603, 1187)
14 november 1948	IJzeren houder met zes Duitse handgranaten opgevoerd uit de Prinses Beatrixsluis te Vreeswijk (bron: toegang 1629, 795)
22 april 1949	In de sloot van het perceel Lekdijk 41 te Vreeswijk bevinden zich ca. 50 Duitse granaten van afweergeschut. In de schuur van het perceel Prins Hendriklaan 2 is een bus met geweerpatronen aanwezig (bron: toegang 1629, 795)
8 februari 1950	In de Achterslootewetering, gemeente IJsselstein, 8 Panzerfäuste gevonden. Men vermoedt dat er in de onmiddellijke omgeving nog meer zullen liggen. Deze wetering loopt onmiddellijk langs de ver-

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchieven Jutphaas, Vreeswijk, IJsselstein)
	keersweg, genaamd de Achterslootseweg (bron: beheersnummer Y031, 2483)
21 februari 1950	2 projectielen gevonden op een terrein behorende bij het bedrijf Achtersloot 95, gemeente IJsselstein (bron: beheersnummer Y031, 2483)
7 maart 1951	In de gemeente IJsselstein is op de Nieuwpoort een mortierprojectiel gevonden (bron: beheersnummer Y031, 2483)
21 juni 1951	Kist met 1000 patronen uit het Merwedekanaal te Vreeswijk opgevist (bron: toegang 1629, 795)
20 maart 1952	Op het erf van het perceel Zuiderstraat 16 te Vreeswijk is een handgranaat aanwezig (bron: toegang 1629, 795)
10 juni 1953	Duitse handgranaat gedeponerd op het politiebureau te IJsselstein, Benschopperstraat 41 (bron: beheersnummer Y031, 2483)
3 september 1953	Granaat van ca. 1 meter lengte gevonden in de gemeente IJsselstein en gedeponerd op het politiebureau te IJsselstein, Benschopperstraat 41 (bron: beheersnummer Y031, 2483)
15 maart 1955	Er bevindt zich in de dakgoot van het perceel Achtersloot 61, gemeente IJsselstein, een verroeste handgranaat (bron: beheersnummer Y031, 2483)
18 januari 1956	Op het politiebureau te IJsselstein, Benschopperstraat 41a, bevindt zich munitie, wat vlinderbommen en een Panzerfaust (bron: beheersnummer Y031, 2483)
23 oktober 1956	Enkele doosjes met munitie en een met patronen gevulde houder van een Brengun gevonden bij het opruimen van de zolder van het gemeentehuis van Vreeswijk (bron: toegang 1629, 795)
30 juli 1959	Op het politiebureau te IJsselstein, Mr. Abbink Spainkstraat 1, bevindt zich een granaat alsmede een aantal oude patronen (bron: beheersnummer Y031, 2483)
4 april 1960	Op het politiebureau te IJsselstein, Mr. Abbink Spainkstraat 1, bevindt zich een aantal geweer- en seinpatronen (bron: beheersnummer Y031, 2483)
18 februari 1971	Er zou sinds april 1945 een granaat in het water van de Oude Sluis of Vaartse Rijn, gemeente Vreeswijk, liggen (bron: toegang 1629, 795)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Lopik)
13 en 14 mei 1940	Er zijn sleuven (loopgraven?) gegraven in het weiland van dhr. Sluijs te Cabauw B.24, gemeente Willige Langerak (bron: beheersnummer L091, 868)
30 mei 1940	Een burger woonachtig te Jaarsveld 2 geeft aan dat er schade is in zijn weiland ten gevolge van het graven van greppels voor afweergeschut. N.B. uit een ander document blijkt dat hier afweergeschut heeft gestaan (bron: beheersnummer L048, 746)
2 augustus 1940	Schade Tiendweg 34 ten gevolge van het graven van greppels (bron: beheersnummer L048, 746)
10 mei 1942	Melding dat er op 13 mei 1940 een burger uit de gemeente Lopik ten gevolge van oorlogsgeweld werd gedood (bron: beheersnummer L091, 868)
18 juni 1942	Er is in mei 1940 op last van het stafkwartier Groep Lek, gelegd te Jaarsveld, opdracht verleend om anti-landingsgreppels [greppels tegen het landen van vliegtuigen met een breedte van 75 cm en een diepte van 40 cm, op ten hoogste 70 meter afstand van elkaar] te graven in de gemeente Willige Langerak. Het betrof o.a. uiterwaarden, landerijen (in Jaarsveld en Willige Langerak) en bij de zender NOZEMA (bron: beheersnummer L091, 868. Tevens beheersnummer L048, 742)
26 september 1944	Melding dat er een tankgracht in de gemeente Lopik is gegraven, alsmede inundatiemaatregelen (bron: beheersnummer L091, 868)
15 mei 1945	Melding dat er in de gemeente Lopik één tankval ligt met een lengte van 1185 meter. De tankval is gemaakt geheel langs bestaande scheidingsloten. De grondkering van de tankval bestaat uit dennen palen verankerd met ijzerdraad. Achter de palen is rijnshout als afsluiting aangebracht. De tankval is ca. 3.25 meter dik gemiddeld 0.12 meter in doorsnede. Voorts is aanwezig ca. 40 strekkende meter betonbuis doorsnee 0.30 meter (bron: beheersnummer L091, 1027)
6 juli 1945	In de gemeente Lopik werd in 1944 een tankval aangelegd. Nabij de zenders te Lopik, buurtschap Lopikerkapel, staan diverse verdedigingswerken, ondermeer een gewapend betonnen muur (bron: beheersnummer L091, 1027)
13 oktober 1945	3 à 4 niet ontplofte kleine bommen en 20 mm granaten aanwezig bij de noordgevel van het Radio-station Lopik, Lopikerkapel te Lopik (bron: beheersnummer L091, 1028)
14 oktober 1949	In het gemeentehuis van Lopik zijn 7 'projectielhulzen' aanwezig (bron: beheersnummer L091, 1028)
18 december 1951	Vermoedelijk projectiel ingeleverd door een veehouder, woonachtig te Lopik, Tiendweg 54. Het object was gevonden op een achter het erf gelegen weiland. De grond en het gras om de plaats waar het was ingeslagen, was mogelijk door roetafzetting zwart geworden. Het onderste gedeelte van het voorwerp zou ca. 15 cm in de grond zijn geslagen. Het bovenste daarvan heeft de vorm van een vleugel. Het object was slechts 25 cm lang en klein van omvang en werd op het postbureau te W. Langerak opgeslagen (bron: beheersnummer L091, 662)
15 mei 1952	Tegenover het perceel Lopikerweg West 5, in het centrum van de gemeente, in het weiland van de polder 'De Wiel' een granaat aangetroffen (bron: beheersnummer L091, 662)
8 augustus 1952	Er bevinden zich in de gemeente Lopik geen bunkers (bron: beheersnummer L091, 662)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Lopik)
1 oktober 1952	Totaal verroeste handgranaat van ca. 35 cm in de gemeente Lopik gevonden. De granaat is overgebracht naar de postcommandant van de Rijkspolitie (bron: beheersnummer L091, 662)
24 februari 1953	Gevonden munitie bij Lopikerweg Oost 1, gelegen in het centrum van de gemeente. Handgranaat, 5 scherpe patronen en een mitrailleurkogel gevonden. In het gemeentehuis bevindt zich een mitrailleurband met patronen (bron: beheersnummer L091, 662)
29 februari 1953	Handgranaat, 5 scherpe patronen en mitrailleurkogel aanwezig bij Lopikerweg Oost 1. Deze CE werden gevonden bij het verspreiden van opgebaggerde grond achter de huizen aan de Rolafweg (bron: beheersnummer L091, 662)
28 september 1954	Correspondentie inzake voornemen aanleg schietbanen op het perceel kadastraal (voormalige gemeente Willige Langerak) sectie A nr. 148 (bron: beheersnummer L091, 1029)
December 1984	Particulieren zijn erin geslaagd om één van de vier vliegtuigmotoren van de in de Lek bij Jaarsveld in de nacht van 21 op 22 juni 1943 gecrashte Halifax II boven water te halen. Het vliegtuig behoorde tot NO.1 408 'Goose' Squadron (bron: beheersnummer L091, 975)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Houten)
13 mei 1940	De pontonbrug te Culemborg bleek door Nederlandse troepen te zijn vernield en in brand gestoken. Kaartje met daarop aangegeven o.a. locatie opgesteld Pantser Afweer Geschut (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 4)
25 mei 1940	Melding dat er in mei 1940 Nederlandse militairen zijn gesneuveld bij een gevecht in de buurtschap 't Gooij, bij buitenplaats Wickenburgh (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 869)
30 mei 1940	Melding dat de hooitas van Van Bentum waarschijnlijk ten gevolge van gevechtshandelingen in mei 1940 in brand werd geschoten. N.B. de desbetreffende persoon woonde aan de Beusichemseweg G.13. Uit een ander archiefdocument blijkt dat er in de nabijheid van de hooitas werd gevochten tussen Nederlandse en Duitse militairen (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2299)
15 november 1944	De brug en de spoorlijn van de spoorbaan Utrecht-Culemborg aan de Poeldijk onder de gemeente Houten zijn op 11 november 1944 door onbekenden opgeblazen (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2408)
4 juni 1945	Er bevindt zich in de gemeente een zgn. tankval met een lengte van ca. 100 meter waaraan een klein kwantum dennen-rondhout is verwerkt (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2408)
17 juli 1945	In de gemeente Houten zijn 2 wegversperringen aanwezig: een wegversperring in de vorm van een stenen muur voor wegvernaauwing staande op de Koningsweg op de grens van de gemeente Houten en de gemeente Utrecht, een wegversperring in de vorm van een stenen muur voor wegvernaauwing op de Rijksweg 12 van Den Haag naar Arnhem, ter hoogte van de grens van de gemeenten Houten en Jutphaas (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2408)
1945	Ontploffing op Fort Honswijk (bron: identificatiecode 114, T00114, 235-4)
1 februari 1946	Burgemeester Wallerweg H46 ten gevolge van bombardement d.d. 28 november 1944 geheel verwoest. Tevens melding schade in dezelfde straat bij huisnummer H45 (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2299)
6 mei 1946	De fruitteeltschool in 't Goy werd ernstig beschadigd door een bominslag in de tegenovergelegen boerderij (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2299)
29 december 1947	Oorlogsschade gemeentehuis De Brink 1 te Houten als gevolg van bombardementen d.d. 28 november 1944 (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 258)
3 september 1948	Bomschade Herenweg H49 te Houten ontstaan op 28 november 1944. N.B. in een ander document wordt gemeld dat Herenweg H48A door een bombardement op dezelfde datum totaal werd verwoest (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2299)
28 juli 1951	Er bevinden zich verscheidene bunkers langs de Waijensedijk (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2408)
30 juli 1951	Melding dat het pand Schalkwijkerweg S26 sectie G no. 705 ten gevolge van oorlogshandelingen is verwoest op 3 december 1944 (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2299)
16 juni 1952	Oorlogsschade aan een boerderij met bijgebouwen, gelegen aan de Lekdijk 't Goy G39. N.B. in een ander document wordt gemeld dat deze schade is ontstaan in de nacht van 24 op 25 februari 1945 (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2299)
4 juni 1953	Oorlogsschade aan de openbare school voor gewoon lager onderwijs, de Brink H3 sectie A nr. 1237 ten gevolge van bombardement d.d. 28 november 1944 (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 258)
2 januari 1979	Er is in W.O.2 een niet ontplofte bom terechtgekomen ten noorden van een in een weiland langs de Kaaidijk staand schuurtje, tegenover perceel Neereind 25 te Schalkwijk (bron: identificatiecode 114, T00114, 235-2)
Geen datumvermelding	Onderzoek woningschade: 7 woningen door oorlogsgeweld vernield, 4 zwaar beschadigd en 38 licht beschadigd. Tevens 3 bruggen door oorlogsgeweld onbruikbaar gemaakt (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2299)
Geen datumver-	Opgave van in de gemeente Houten aangerichte schade door bominslagen. Houtensche Wetering

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Houten)
melding	S23 sectie G630 ernstige schade, bomtrechter aanwezig. Heemsteedscheweg O15 sectie E644 bomtrechter in weiland. Kanaaldijk sectie G, bominslagen in weiland. Diverse andere panden met o.a. glasschade (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2299)
Geen datumvermelding	Oorlogsschade Christelijke Nat. School te Houten ten gevolge van bombardement in november 1944. N.B. dit betreft De Brink 3, getroffen door een bombardement op 28 november 1944 (bron: Identificatiecode 109 ,T00109, 2342)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Schalkwijk)
11 oktober 1944	Onbekenden hebben tussen station Schalkwijk en de spoorbrug over de Lek de rails opgeblazen (bron: Identificatiecode 111, T00111, 545)
4 november 1940	Boerderij met schuren te Schalkwijk Achterdijk A 173 Sectie B 1260 en 432 door oorlogsgeweld beschadigd. Ook schade Pothoek A26 (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1389)
5 juli 1941	Pothoek A25 kadastraal B 1154, alsmede Pothoek A12a kadastraal B1280 ten gevolge van oorlogsgeweld geheel verwoest / totaal vernield (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1389)
28 juli 1945	Er is in de gemeente Schalkwijk sprake van 1 totaal verwoest of onherstelbaar beschadigd woonpand dat nog niet geheel is herbouwd. Tevens diverse beschadigde woningen (bron: Identificatiecode 111, T00111, 7)
13 februari 1946	Schade woning A.118a ten gevolge van bombardement. N.B. in een ander document wordt ook gesproken over schade aan A-119 (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1389)
23 januari 1947	In de gemeente Schalkwijk ligt een tweetal niet ontplofte bommen, waarvan er 1 met zekerheid niet zonder hulp van een pomp verwijderd kan worden. Boven bedoelde bom is een gat gegraven van 4x 4 meter en 2.5 à 3 meter diep, zand en veen (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
8 september 1947	In een greppel bij J. Overeem A73 een pantservuist aangetroffen (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
17 september 1947	Schade veroorzaakt door oorlogshandelingen aan het wegdek van de Lange Uitweg en van de Achterdijk. N.B. uit een ander document blijkt dat deze schade door voertuigen etc. werd veroorzaakt (bron: Identificatiecode 111, T00111,148)
8 april 1948	In het land nabij de woning, plaatselijk gemerkt wijk B 101, werd in 1943 een projectiel begraven. Het projectiel is vermoedelijk een lichtkogel 80 cm lang, doorsnee 12-15 cm (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
21 juni 1948	Bij C. Vosmeer A40 bevindt zich een kist met Duitse handgranaten. Er bevindt zich munitie in de grachten van het fort [sic] Snel (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
6 april 1948	Melding dat er een projectiel is begraven achter de woningen van J. v.d. Berg (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
9 april 1948	Vermoedelijk een brandbom lang ca. 80 cm met een doorsnee van ca. 12-15 cm (de ene helft rood geverfd de andere helft aluminium) in 1943 begraven (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
8 april 1949	Er bevinden zich 2 kisten met munitie, bevattende 24 Duitse handgranaten, in de boerderij van H.A. Uijttewaal B20 (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
19 april 1949	Landmijn aanwezig in de droge sloot tegenover de woning van dhr. J.J.G. van Leur, wonende te B.34 (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
26 april 1949	Schade aan de gemeentetoren Schalkwijk A115 o.a. ten gevolge van bombardement d.d. 28 september 1944 (bron: Identificatiecode 111, T00111,148)
25 oktober 1949	Oorlogstuig aanwezig bij C. Dorrestein A96. De politie nam hier een karabijnloop en 150 geweerkogels in beslag (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
24 november 1949	Bij het uitbaggeren van de spoorloot achter de boerderij van dhr. C. Dorrestein A96 is munitie gevonden. Het betrof 1 handgranaat, 1 landmijn, 3 koppen van pantservuisten en 1 ijzeren kastje met rode knoppen. Er bestaat het vermoeden dat zich daar in de sloot nog meer munitie bevindt, omdat daar in de oorlog een trein van de Wehrmacht werd gebombardeerd (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
10 mei 1950	Er bevinden zich bij de Postcommandant van de Rijkspolitie 9 stuks 2 cm luchtdoelgranaten (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
16 mei 1953	1 doos met opschrift 'kardoes 17 mm snelvuur' gevonden door Verweij, A1 Tull (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
8 oktober 1953	Er zijn in 1944 dekkingsgaten in de gemeente Schalkwijk aangelegd (bron: Identificatiecode 111, T00111, 7)
22 november 1957	Arbeiders hebben een ijzeren staaf laten vallen bij werkzaamheden aan een van de pijlers aan de spoorbrug over de Lek. Toen zij deze uit de grond wilden halen, bleek het vast te zitten aan een groene draad, die vrijwel zeker de lont is van een ontplofbaar voorwerp. De lont ligt onder de spoorbrug (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1328)
Geen datumvermelding	Bomkraters in weiland ontstaan op 5 januari 1945 (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1389)
Geen datumver-	Oorlogsgeweldschade ontstaan op 28 september 1944. Schalkwijk A96 sectie B1329 bomkrater in

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Schalkwijk)
melding	weiland. Tevens 3 bomkraters in weiland Schalkwijk A96 sectie B203. Bomkrater in tuin Schalkwijk A120 sectie B784. Bomkrater in boomgaard Schalkwijk B72 sectie B866 (bron: Identificatiecode 111, T00111, 1389)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Tull en 't Waal)
Meidagen 1940	Beschieting en verbranding van een boerderij met schuren hooiberg en inventaris, gelegen langs de Lekdijk nabij de spoorweg Utrecht – Den Bosch, in eigendom van J. van Rijn te Schalkwijk (bron: identificatiecode 113, T00113, 438)
4 april 1941	Barakken aan de Achterdijk naast boerderij Van Wijk. N.B. aangewend voor militair gebruik. Zonder locatievermelding: schade wegens beschieting met artillerie- en machinegeweervuur (bron: identificatiecode 113, T00113, 895)
5 juli 1941	Lekdijk B24 kadastraal A806 totaal verwoest ten gevolge van oorlogshandelingen (bron: identificatiecode 113, T00113, 438)
8 oktober 1953	Er werden in 1944 dekkingsgaten gegraven in de gemeente Tull en 't Waal (bron: identificatiecode 113, T00113, 438)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Amerongen)
Mobilisatieperiode	Komst eenheden van het 2 ^e Legerkorps IV ^e Divisie. Divisiestaf op kasteel Zuijlestein. De Nederlandse militairen bestonden uit infanterie, artillerie, pioniers, PAG, politietroepen en pontonniers. Er werd een pontonbrug over de Rijn gelegd. In buurtschap Overberg aan Grebbelinie: uitbaggeren Griff en versterking van stellingen (bron: identificatiecode T00263, 66)
14 mei 1940	Toren van de Sint Andrieskerk met granaten beschoten, spits gedeeltelijk vernield (bron: identificatiecode T00263, 66)
14 mei 1940	Er rijdt een enkele Duitse pantserauto door Amerongen. De Duitsers openen het vuur op de torenspits: deze wordt stukgeschoten. Meerdere militairen doodgeschoten (bron: identificatiecode T00263, 66)
1 juni 1940	Er wordt een onderzoek ingesteld in verband met de in mei 1940 beschoten kerk en toren. N.B. uit een ander document blijkt dat de haan met kruis door granaatsplinters waren doorboord (bron: identificatiecode T00263, 104)
1942	Armeemunitie Lager in de berg te Amerongen aangelegd (bron: identificatiecode T00263, 66)
27 mei 1944	Een groot aantal burgers wordt ingezet voor het graven van eenmansgaten langs de hoofdwegen (bron: identificatiecode T00263, 66)
1 juni 1945	Te Elst, gemeente Amerongen, op de terreinen van steenfabriek Timmermans, bevindt zich een zgn. 'eclipse dump' (bron: identificatiecode T00263, 224)
1945 na bevrijding	Opruimen versperringen op de wegen en straten (bron: identificatiecode T00263, 66)
13 december 1979	Melding dat Amerongen zowel in 1940 als 1945 frontdorp was (bron: identificatiecode T00263, 1006)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Schoonhoven)
1 september 1939	Militairen graven achter de Willem de Zwijgerlaan een groot gat (bron: toegang 1013, doos 114, volgnummer 1)
11 mei 1940	Op de toegangswegen naar Schoonhoven, op 0.5 kilometer à 1 kilometer van de stad, zijn versperringen aangebracht (bron: toegang 1013, doos 114, volgnummer 1)
30 mei 1940	Melding dat er in de gemeente Schoonhoven geen oorlogsschade is geleden (bron: toegang 1013, doos 114, volgnummer 1)
9 juli 1940	Er is geen schade aan verbindingen en bebouwing in de gemeente Schoonhoven toegebracht (bron: toegang 1013, doos 114, volgnummer 1)
9 juni 1941	Vermelding met potlood: 'Ruiten Hooge Dijk door bominslag?' (bron: toegang 1013, doos 114, volgnummer 1)
17 juni 1941	Er zijn 'eenige gebouwen' in de gemeente Schoonhoven door oorlogsgeweld beschadigd (bron: toegang 1013, doos 114, volgnummer 1)
7 juni 1945	Er bevinden of bevonden zich 'kleine voorraden' van de Wehrmacht in de gemeente Schoonhoven (bron: toegang 1013, doos 113, volgnummer 9)
15 juni 1945	Opgave oorlogsbuit in de gemeente Schoonhoven o.a. 515 patroontassen driedelig, 5 diverse patroontassen, 21 grote patroontassen, 166 Duitse stalen helmen (bron: toegang 1013, doos 113, volgnummer 9)
24 april 1947	Op de zgn. Droge Gracht zijn door het rijk verschillende barakken voor militaire doeleinden geplaatst. N.B. in een ander document wordt gesproken over een barakkenkamp aan de Willem de Zwijgerstraat (bron: toegang 1013, doos 11, volgnummer 10)
21 april 1975	Exploderen gevonden vliegtuigbom nabij de Tiendweg. Hierdoor schade ontstaan bij de nabijgelegen Tiendweg 7. N.B. de vliegtuigbom werd gevonden tijdens graafwerkzaamheden in een weiland

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Schoonhoven)
	van een burger, woonachtig te Tiendweg 20 (bron: toegang 1014, doos 394, volgnummer 2)

Datum	Gebeurtenis (bron: gemeentearchief Wijk bij Duurstede)
19 juli 1940	Er bevinden zich in de gemeente Wijk bij Duurstede geen wapenvoorraden van Nederlandse militairen (bron: identificatiecode T00003 en 4, 3000)
19 juli 1940	Alle door Nederlandse militairen achtergelaten en weggeworpen wapens en munitie zijn door de politie en bevolking bij elkaar gebracht en door Duitse militairen weggevoerd. In de daarvoor in aanmerking komende grachten is zorgvuldig naar wapens en munitie gedreigd (bron: identificatiecode T00003 en 4, 3000)
25 juli 1945	In de gemeente Wijk bij Duurstede zijn geen permanente versterkingen of versperringen aanwezig (bron: identificatiecode T00003 en 4, 3000)

2.6 Nieuwsberichten

2.6.1 AVG collectie

De collectie CE gerelateerde nieuwsberichten is in het AVG bedrijfsarchief is geraadpleegd. In dit archief werden geen berichten gevonden die betrekking hebben op het onderzoeksgebied en/of de nabije omgeving.

2.7 Explosieven Opruimings Dienst Defensie (EOD)

2.7.1 Collectie ruimrapporten

De EOD houdt sinds 1970 heeft meldingen van aangetroffen CE bij. Deze meldingen zijn tot 1992 als melding opdracht en ruim rapport (MORA) en na 1992 als uitvoeringsopdracht (UO) gearchieveerd. AVG heeft het overzicht van relevante MORA's en UO's van o.a. Houten, Tull en 't Waal, Lopik en Schoonhoven opgevraagd. Er zijn meerdere meldingen van het onderzoeksgebied en/of nabije omgeving geregistreerd. Deze meldingen staan in de onderstaande overzichten vetgedrukt weergegeven.

MORA / UO	Locatie (gemeente Houten)	Vondst
710055	Fort Honswijk	1 oefenbrisantgranaat 20 mm, 73 lege hulzen klein kaliber munitie, 94 patronen klein kaliber munitie diversen
751846	Waalseweg 62 te Tull en 't Waal	1 handgranaat Mills 36
763972	Fort Honswijk	Ca. 27 kilo rood buskruit in [onleesbaar] vat
790092	Fort Honswijk	4710 meter slagsnoer
792405	Fort Honswijk. Lekdijk te Schalkwijk. Uit gracht opgediept	75 mm brisantgranaat zonder buis (Oud-Hollands)
793054	Fort Snel	13 brisantgranaten zonder buis van 7.5 cm (Oud-Hollands en Frans)
800096	Waalseweg 75 Tull en 't Waal	1 brisantpantsergranaat van 4.7 cm met bodembuis (niet vershoten), 1 stuk schroot
801872	In de werkplaats [adres : Lekdijk 58 Schalkwijk]	1 brisantgranaatpatroon van 2 cm met ontsteker
803123	Fort Snel	2 brisantgranaten van 7.5 cm zonder ontsteker (Oud-Hollands), 2 handgranaten scherp met ontsteker (Oud-Hollands)
810688	Recreatieplas Tull en 't Waal	2 stuks y kokers 8 inch leeg
843927	Fort Honswijk. Opgevist uit fortgracht	2 brisantgranaten van 7.5 cm (Oud-Hollands) zonder ontsteker

MORA / UO	Locatie (gemeente Houten)	Vondst
852701	Vuurlinieweg in fortgracht. Door laagwaterstand zichtbaar	172 mechanische tijdbuizen 30/45 model 39 (Frans), 1 scherfhandgranaat (Frans) met ontsteker. Opmerking: in het water zijn nog ca. 10 buizen direct zichtbaar. Met lieslaarzen echter niet bereikbaar
853738	Opgeborgen in bunker [adres: Fort Honswijk Schalkwijk]	1 brisantgranaat van 7.5 tegen luchtdoelen zonder ontsteker
860828	566 MRC Fort Honswijk	Ca. 4000 patronen klein kaliber munitie diversen, 1 [onleesbaar], 1 inktpotmijn, ca. 500 slagpijpijjes, 5 buskruitvertragspijpijjes
862195	Lekdijk 18 Schalkwijk in schuur	1 brisantgranaatpatroon van 2 cm (Duits), 5 stuks klein kaliber munitie van 7.62 mm
881009	Vroegere zoekplaats van de zoekactie Houten, 10 meter van de weg	1 restant fosfor
881960	In het haventje bij het munitiecomplex [adres: Lekdijk 58 te Honswijk]	28 brisantgranaten van 75 mm zonder ontsteker niet vershoten
882192	Haven van Honswijk	3 brisantgranaten van 75 mm zonder ontsteker niet vershoten Oud-Hollands, 1 raket van 7.3 cm (motor vermoedelijk vol), 1 lichtgranaat van 2 inch mortier leeg, 1 mechanische tijdbuis GPA, 1 patroon klein kaliber munitie, 5 mechanische tijdbuizen GPA, 1 brisantgranaat 3.7 cm met schokbuis (niet vershoten), 1 scherfhandgranaat No. 1 (Oud-Hollands), 1 patroonmagazijn (leeg), 2 restanten lanceerrichting LAW, 1 eihandgranaat nr. 39, 1 brisantgranaatpatroon van 20 mm, 1 patroon .50
882539	Haven van fort Honswijk	6 brisantgranaten van 7 tl. niet vershoten, 5 mechanische tijdbuizen
890307	In schuur aan de Lekdijk 20 te Schalkwijk	1 magazijn met 18 stuks klein kaliber munitie, 48 licht- en seinpatronen, ca. 300 stuks klein kaliber munitie diversen
891023	566 MunRenCie Fort Honswijk bij de portier	1 brisantgranaat van 7.5 cm Oud-Hollands
901878	Wpl Honswijk Schalkwijk	1 mechanische tijdbuis GPA (Duits)
912268	Fort Honswijk, gebouw S. Gevonden door burger en afgegeven aan bewaker van het fort. Is gevonden in de fortgracht – lage waterstand	1 tijdbuis PA 74
920041	Fam. Van Leur Veerweg Tull en 't Waal	1 handgranaat Mills 36 incompleet, 1 brisantgranaat van 3.7 cm incompleet niet vershoten
941786	710 PAM [adres : Fort Honswijk]	2 bommen GP 1000 LBS AN – M65 zonder ontsteker
941823	Fort Honswijk	Ca. 175 raketmotoren 5 inch (US), ca. 30 stuks lichaam bom GP 250 LBS (GB). Tevens melding: 169 raketmotoren van 5 inch raket (US), 30 GP bommen van 250 LBS (GB)
942372	Werkplaats 710 [adres: Tull en 't Waal Lekdijk 55 Fort Honswijk]	Ca. 100 osd. met magazijn
991523	Ford Korte Uitweg Lange Uitweg 42a Tull en 't Waal	1 schroot (oliefilter)
20071485	Lekdijk Tull en 't Waal. Bedreigd gebied: baggerdepot	6 stuks klein kaliber munitie (9 mm)

MORA / UO	Locatie (Lopik)	Vondst
850791	Achter woning bij boom Tietweg 8 Wilgelaengerak	1 granaatkartets van 18 pond met tijdschokbuis
860447	Verkenning Zoekactie nabij Lopikerweg Oost 80	Er vloog op 13 mei 1940 een vliegtuigbom dwars door het rieten dak van de oude stal heen, om vervolgens door de vloer te slaan. De bom is niet onploft. In de directe omgeving zijn nog enkele bommen gevallen. Het betrof

MORA / UO	Locatie (Lopik)	Vondst
		afwerpmunitie (50 kilo bommen). Advies om een zoekactie uit te schrijven
861053	Zoekactie naar aanleiding van Verkenning Zoekactie 860447	Restanten van een brandbom met een termiet samenstelling aangetroffen. Het betrof een restant van een brandbom van 70 kilo (Italië). N.B. wij vermoeden dat het een Duitse brandbom betreft
871041	Welleweg	3 brisantpantsergranaten van 5 cm met ontsteker niet vershoten, 1 scherfhandgranaat No. 2, 5 staartstukken van mortiergranaat, 1 hulsbodem, 1 restant van 2 inch rookgranaat
880133	Lekdijk West 45	1 contragewicht
972245	Lek 260 op schiereiland, Lopik	1 schroot (rol van een rollebaan)
972576	Lopikkerweg Oost 66	1 schroot (geen munitie)
20010219	Tiendweg 5 Lopik. Bedreigd gebied: weiland achter woning	1 schroot
20070349	Lekdijk West in Lopik. Bedreigd gebied: natuurgebied aan de waterkant van de Lek	Olievat gevuld met zand

MORA / UO	Locatie (Schoonhoven)	Vondst
750288	Tiendweg 20 bij in aanbouw zijnd huis	1 gevechtslading van een 3 inch raket met bodembuis
800348	Lekdijk Oost 6	1 nabootser explosie/vlam DM54 [= naorlogs I]
842590	Tientweg tegenover perceel 26. Bijzonderheden: volkstuintje	1 geweigerde oefenscherfhandgranaat nr. 6C1 met ontsteker nr. 19
852613	In berm van nieuw fietspad, gemeente Schoonhoven	1 rookgranaat 2 inch mortier
863588	Zandzuiger op de Lek voor Schoonhoven. De granaat ligt op het dek	1 brisantgranaatpatroon 7.5 cm TL zonder buis
962021	Veerpont Schoonhoven	1 verdedigingshandgranaat MKII met ontsteker zonder veiligheidsbeugel
971382	Oude Haven 9 Schoonhoven. Rookgranaat tijdens graafwerkzaamheden in de gracht gevonden. Op dezelfde locatie al eerder munitie aangetroffen	1 rookgranaat van 2 inch mortier niet vershoten
971386	VZA Haven en Oude Haven Schoonhoven	Renovatie door Monshouwer van de oude kademuuren, met name van de gracht Haven en Oude Haven. Een kraan haalde op 11 juni 1997 een fosfor handgranaat naar boven ter plaatse van de gracht van de Oude Haven. Op 19 juni 1997 werd er opnieuw in dezelfde gracht, maar op een andere plaats, een 2 inch mortiergranaat naar boven gehaald. Er werden volgens overlevering oefeningen gehouden ter hoogte van de oude kazerne, waarbij handgranaten in de gracht detoneerden. De Duitsers wierpen handgranaten in de gracht, om zo de vis die na de ontploffing kwam boven drijven te vangen. Positief advies voor zoekactie Oude Haven uitgebracht. N.B. bij de daarop volgende zoekactie werd er 1 lichaam van een lichtseingranaat van een 2 inch mortier gevonden, alsmede 7 stuks klein kaliber munitie, 1 mortiergranaat van 2 inch rook zonder staartstuk, 2 stuks klein kaliber munitie, 4 stuks klein kaliber munitie, 1 restant lichaam 2 inch mortier rook/leeg

MORA / UO	Locatie (Nieuwegein)	Vondst
19800954	Oostkant RW 2. 50 meter van de rijbaan. Bijzonderheden: braakliggend terrein vlakbij woonwijk	1 stuk schroot geen munitie
19860572	In berm nabij Rijnhuizenbrug	1 stort [?] handgranaat
19863244	Parkeergarage City-Plaza	Niet aanwezig in archief!
19882411	Mergelwal 3. Bedreigd gebied: tuin	1 ijzeren pijp
19811909	Het FOM Instituut Rijnhuizen. Rond 't Fort 22	4 patronen klein kaliber munitie
19893266	KIWA waterzuivering	Ca. 0.3 liter pikrinezuur
19912285	Scholengemeenschap, Vreeswijkse Straatweg 6A	Niet aanwezig in archief!
19952040	Verkennde Zoekactie verbreding A2, Vianen	Negatief advies
19970205	Aan de Flamingo 25. Bedreigd gebied: de tuin achter woonhuis	1 luidsprekermagneet
20100179	Petuniahof 12 Nieuwegein	Niet aanwezig in archief!
19761940	Verkenning Zoekactie weiland aan de Geindijk te Nieuwegein	22 stuks klein kaliber munitie diversen
1976338	Zoekactie weiland aan de Geindijk te Nieuwegein	1 patroon klein kaliber munitie

MORA / UO	Locatie (Jutphaas)	Vondst
20002166	Vooronderzoek Merwedekanaal te Jutphaas, in kader van renovatie kademuur langs de Herenstraat en het Merwedekanaal	Er zou sprake zijn van niet verschoten gedumpte geschutmunitie. Patroonmunitie (per 2 verpakt) met een kaliber van 8 tot 10 cm. De locatie is gelegen binnen de bebouwde kom. In 1945 werden vlak na de oorlog tegenover pand nr. 39 drie munitiekisten opgedregd. Op het nabijgelegen fort Jutphaas waren pantservoertuigen of geschut aanwezig ter beveiliging van de aanwezige radiozenders. Mogelijk zijn de opgedregde kisten daarvan afkomstig. Aanbeveling EOD : overgaan tot de opsporing en verwijdering van eventueel aanwezige munitieartikelen

MORA / UO	Locatie (IJsselstein)	Vondst
711416	Beringen buurtschap de Vliesent Meeuwenweg boerderij Nauwen	7 handgranaten ei Duits, 27 2 cm hand/geweergranaten, 100 stuks klein kaliber munitie, 2 lijken Duitsers
732634	Zoekactie bestemmingsplan Achterveld	Vervallen wordt 740412
740411	Zoekactie bestemmingsplan Achterveld	Er zouden hier één of meerdere niet ontplofte bommen liggen. Stuk terrein afgezocht, geen explosieven aangetroffen
751329	Achtersloot 130 te IJsselstein in bouwland	Ca. 50 stuks klein kaliber munitie diversen, 1 brisantgranaat 80 mm (Oud-Hollands) zonder ontsteker
751336	Zuidzijde Benedeneind 365a Benschop (fam. Goedhart)	2 seinpatronen 26 mm Duits
761375	Op M.C.	1 brisantgranaat van 20 mm
790189	Verkenning Zoekactie bestemmingsplan Achterveld	Er zouden hier in de oorlog 1 of 2 bommen zijn afgeworpen. Er werden bij het onderzoek geen explosieven aangetroffen
811280	Polsbroek Zuid Zuidseweg 152	1 contragewicht van olielamp (schroot)
823363	Achtersloot 105. In schuurtje in boomgaard	1 brisantgranaat van 8 cm mortier met schokbuis
824095	Volkstuinjes achter de Panhoven. Ligt in schuurtje	Eigenaars/bewoners niet te bereiken. Ruiming niet uit kunnen voeren
861129	Benedeneind 324a, Benschop	1 onbekend voorwerp – EOD schroot

MORA / UO	Locatie (IJsselstein)	Vondst
862654	De Enge IJssel langs de A2	1 gasfles
872794	Kabauwsekade 176 fam. Van Vliet, Kabouw. Bedreigd gebied: tuin	1 handgranaat Mills 36
881714	Achter sloot 105	2 brisantgranaten van 8 cm mortier Oud-Hollands met restant ontsteker
882508	Noord IJsseldijk 10	De UO heeft betrekking op het grondgebied van Warnsveld, hoewel er in de overzichtslijst over de 'Noord IJsseldijk 10' wordt gesproken
882846	Verkenning Zoekactie Achtersloot 95/97/184. De EOD gaat uit van 4 stuks 60 LBS raketten, omdat ten overstaan van de EOD is verklaard dat er een klein vliegtuig laag overvloog en met boordkanon en daarna met raketten heeft geschoten op binnenvaartschepen in de IJssel. Raketten zijn ingeslagen op ca. 300 meter van de IJssel in weiland en in wegberm	Twee personen hebben ten overstaan van de Rijkspolitie verklaard dat er niet gedetoneerde vliegtuigbommen aanwezig zijn in de nabijheid van de Achtersloot. Britse vliegtuigen vielen in september 1944 boten aan die in de Hollandse IJssel lagen. Zij wierpen tevens vier vliegtuigbommen af. Twee kwamen er terecht op het perceel van de familie Van Doorn, Achtersloot 184. Vermoedelijk liggen de bommen onder het huis, de schuur of het erf. Een derde bom viel in de zuidelijke berm van de Achtersloot tussen de percelen 95 en 97 in, recht tegenover de huidige inrit van perceel 184. De vierde bom kwam in een weiland terecht. De bommen vielen in een rechte lijn achter elkaar, de onderlinge afstand werd op 15 à 20 meter geschat, de kraters hadden een doorsnee van ca. 40 cm. Alle bommen zouden blindgangers zijn geweest. De vliegtuigen kwamen vanuit de richting Montfoort en vlogen in de richting van Utrecht. N.B. getuige 2 beweerde juist dat de bommen in mei 1940 door Duitse vliegtuigen werden afgeworpen. De kraters zouden een doorsnee van ca. 25 cm hebben gehad. Hij zag 2 kraters op de plaats waar nu Achtersloot 184 staat. De andere krater bevond zich volgens deze getuige in de zuidelijke berm van de Achtersloot tegenover Achtersloot 184. De andere was in het land van De Haas Achtersloot 97. De EOD geeft de gemeente in overweging om een zoekactie te laten uitvoeren
901547	Kamille 43. Bedreigd gebied: woonwijk	1 rookgranaat van 25 pponder
901906	Astronautenstraat 4. Ligt in achtertuin	1 staartstuk van 5 cm mortiergranaat Duits zonder grondkardoes
911035	De Achtersloot 107	1 brisantgranaat van 8 cm mortier Oud-Hollands met restant schokbuis verschoten
911796	Achtersloot 101. Bewoner heeft mortiergranaat meegenomen vanaf het land	1 brisantgranaat van 81 mm met restant ontsteker verschoten?
952164	Verkenning Zoekactie A2 brug Vianen	Geen indicaties voor de aanwezigheid van mogelijk niet ontplofte bommen aan de noordzijde van de Lek. Het betreft hier zowel het IJsselsteinse als het Nieuwegeinse deel
20010907	Baljuwpad. Bedreigd gebied: bouwterrein zenderpark	1 brisantgranaatpatroon van 20 mm
20031946	Brandweerkazerne J. v.d. Heijdenweg 244	1 scherfhandgranaat No. 36 Mills zonder ontstekingsmechanisme
20040067	Vooronderzoek school de Wenteltrap. Baden Pauwelweg	Tijdens werkzaamheden voor de herinrichting van het schoolplein van school 'De Baanbreker' werd op 1 december 2003 een handgranaat aangetroffen. Advies EOD: geen noodzaak om explosieven op te sporen
20051592	Achtersloot 105. Bedreigd gebied: schuur	1 brisantgranaat van 81 mm mortier verschoten zonder ontsteker

MORA / UO	Locatie (IJsselstein)	Vondst
20070927	Molenstraat. Bedreigd gebied: plantsoen. Bijzonderheden: opgebaggerd, ligt achter de molen	1 antitankbrisantgranaatschot Panzerfaust 100 met lanceerkoker
20081115	Achterstraat 105. Bedreigd gebied: weiland	1 brisantgranaat van 8 cm mortier Duits met restant ontsteker en restant startstuk
20111574001	Stadsmuseum IJsselstein, Walkade 2 - 4	Scherfhandgranaat No 36 M (GB)

MORA / UO	Locatie (Wijk bij Duurstede)	Vondst
710110	De Zoggestraat Wijk bij Duurstede. Werkzaamheden huizenbouw gestaakt	1 brisantgranaat van 81 mm mortier
712316	Zoekactie Perenboomgaard ten oosten van de Hoogstraat (ingang tegenover Nieuweweg)	Geen resultaat. N.B. er zou hier een tweetal projectielen liggen
712350	Ligt bij eensgezinswoning	1 stuk mortier, 1 bazooka
730418	Cotherweg 45 te Langbroek	1 eihandgranaat Duits met ontsteker
730433	Landscheiding. Gevonden bij graafwerkzaamheden	1 antitankmijn exercitie
760094	Langs de Kromme Rijn	10 stuks klein kaliber munitie diversen
762409	Plan Noorderwaard Hoogstraat. Nieuwe weg	1 bom 500 lb. met 30 pistool, gevonden in de Noorderwaard gerekend op ca. 70 meter recht tegenover de woning Hoogstraat 115
762433	Zoekactie naar aanleiding van 762409	Geen explosieven aangetroffen
773944	Ligt bij de sluis Rijndijk	1 SC 50 kilo Duits zonder buis
780062	Op het gemeentehuis te Cothen en op het Buro RP	1 handgranaat Duits, 1 OATBGRK 3.5 inch verschoten
781292	Haven in Wijk. Werkzaamheden gestaakt	1 SC 50 kilo Duits zonder ontsteker achterzijde open
781299	Sluisje bij de haven	1 MC 500 lb. zonder ontstekers
781734	ZA Kromme Rijn, baggerwerkzaamheden nabij de inundatiesluis te Wijk bij Duurstede gelegen tussen de Rijn en de Kromme Rijn. Hier zijn eerder 2 Duitse 50 kilo bommen en een Britse 500 pond gevonden, al deze bommen waren zonder ontsteker en lagen direct voor de sluis	Geen munitieartikelen aangetroffen.
782230	Vogelpeelweg bouwplaats bedrijfshal van Rooyen	1 klomp ijzer ballastgewicht? geen munitieartikel
783055	Van Leeuwen Hoogstraat 3	1 oefen antitankbrisantgranaatraket van 3.5 inch verschoten, 1 startstuk van 81 mm lichtgranaat
802868	Langs de wal	1 schroot (geen munitie)
811617	Vanuit Landingsweg 4, situatietekening gemaakt	1 brisantgranaat van 60 mm mortier met schokbuis M52
822514	Wijkersloot 29	1 aanvalshandgranaat nr. 69 met ontsteker
841292	Langeuitweg 23 Schalkwijk	1 handgranaat Mills 36 compleet
862140	Lekdijk voorbij Beusichemseveer tussen de 2 ^e en 3 ^e krib. Ligt tegen de waterlijn	1 veerbol van Citroën (geen explosief)
900616	Steenstraat 79 familie van de Hoek. Bedreigd gebied: schuur	1 brisantgranaat van 3.7 inch met restant ontsteker verschoten
912044	Lekdijk, bij het veer (Marienhove)	1 gevechtsskop van 60lbs SAP raket
20071155	Middelweg Oost 50, bedreigd gebied :speelsterrein	1 scherfhandgranaat no 1

MORA / UO	Locatie (Amerongen)	Vondst
810269	Drostestraat/ Gasthuisstraat zoekactie n.a.v. vondst 13 handgranaten	4 handgranaten Mills 36 m/beugel, 1 eihandgranaat compleet, ca. 75stuks klein kaliber munitie Ca. 140 patronen klein kaliber munitie diverse,

MORA / UO	Locatie (Amerongen)	Vondst
		4 patroon magazijnen , ca 75 stuks ovd pijpjes, 1 blik vuurkoord, ca 100stuks vlampijpjes + restanten
912308	Drostestraat 20, verkennende zoekactie gracht Kasteel Amerongen ivm mogelijk gedumpte munitie	-

2.8 Collectie mijnenkaarten

De collectie mijnenveldkaarten van de EOD werd in kader van dit vooronderzoek geraadpleegd. Dit geldt ook voor de collectie mijnenveld leg- en ruimrapporten. Er lagen geen gedocumenteerde mijnenvelden in het onderzoeksgebied. De dichtstbijzijnde mijnenvelden lagen op de volgende locaties:

- Mijnenveld ter hoogte van de spoorbrug van Culemborg (noordzijde), in de Steenwaard
- Mijnenvelden ter hoogte van de verkeersbrug van Vianen, Bossenwaard

2.9 Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH)

Het NIMH in Den Haag beheert collecties over de geschiedenis van de Nederlandse krijgsmacht in binnen- en buitenland vanaf de Tachtigjarige Oorlog tot heden. In dit archief is een groot aantal collecties met betrekking tot de landmacht, luchtmacht en marine ondergebracht.

2.9.1 Collectie Duitse verdedigingswerken

De collectie 'Duitse verdedigingswerken en inundaties van Nederlands grondgebied in de oorlog / rapporten van militaire aard vanuit bezet Nederland aan Bureau Inlichtingen Londen', ook wel bekend als de 575-serie, is opgebouwd uit inlichtingenrapporten, plattegronden en verordeningen van zowel de Duitse bezettingsmacht als van het verzet / Bureau Inlichtingen te Londen. Deze zes meter lange collectie bestaat onder andere uit afwikkelingen van de Genie, inlichtingen van de illegaliteit, kaarten van inundaties, de waterstaatkundige situatie, gegevens betreffende Duitse mijnenvelden, Britse en Duitse kaarten, telegrammen en Duitse voorschriften.

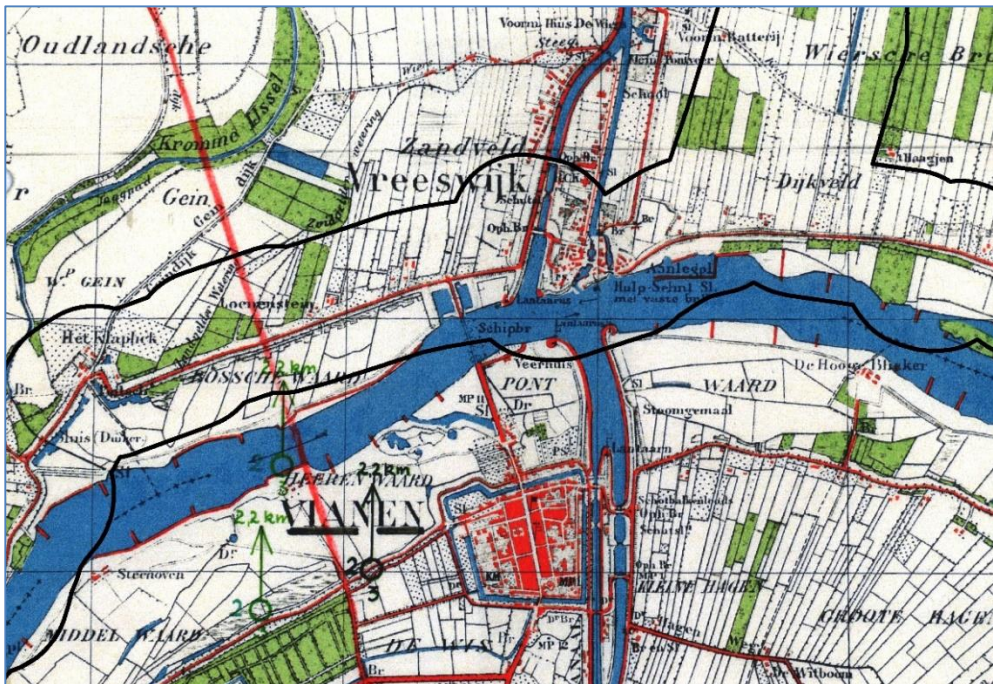
De onderstaande inventarisnummers werden geraadpleegd:

Collectie 'Duitse verdedigingswerken en inundaties van Nederlands grondgebied in de oorlog / rapporten van militaire aard vanuit bezet Nederland aan Bureau Inlichtingen Londen'. Omschrijving	Inventarisnummer
Kaart met 'Gesamt Flakeinsatz' in o.a. Vreeswijk	86
19 april 1944. GB/6292/44. Schutsluis Wijk bij Duurstede voorbereid voor vernieling	155
4 augustus 1944. GB/7559/44. Vernielingen sluizen spoorwegen berichten O.D.	155
12 juli 1944. Verdedigingswerken en luchtdoelopstellingen bij de Beatrixsluizen bij Vreeswijk	197
6 december 1944. Luchtdoelgeschut bij Vreeswijk	224
6 december 1944. Pontveer bij Amerongen (verdediging)	224
2 januari 1945. Geschutopstellingen bij Amerongen	232
8 januari 1945. Geschutopstelling bij Wijk bij Duurstede	235
14 februari 1945. E/1194/45. Verdedigingswerken te Spijkenisse, Rotterdam, Buren, Sleeuwijk, Gorinchem, Dordrecht, Heerjansdam, Sliedrecht, Oudenrijn, Vreeswijk, Hoogvliet, Rhoon	276
28 februari 1945. E/2115/45. Sterkte, verplaatsing en legering Duitse troepen in Elst en Amerongen, bijl. Situatietekening betr. Elst, schaal 1:10.000	320
27 februari 1945. E/2134/45. Inlichtingen betr. Duitse troepen te Cothen	322

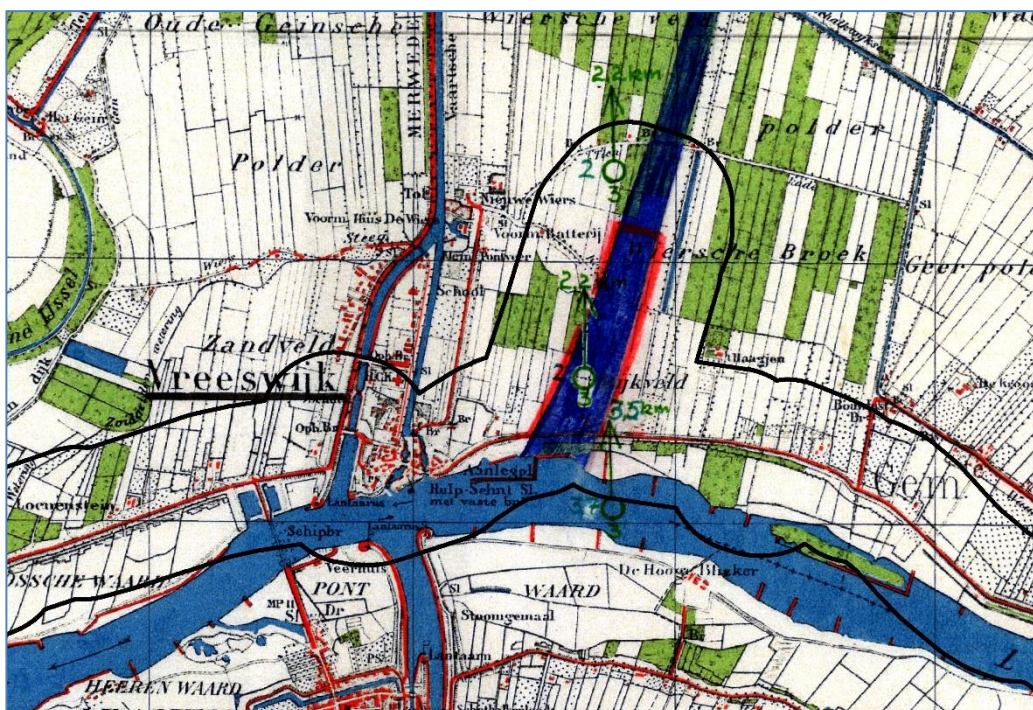
Collectie 'Duitse verdedigingswerken en inundaties van Nederlands grondgebied in de oorlog / rapporten van militaire aard vanuit bezet Nederland aan Bureau Inlichtingen Londen'. Omschrijving	Inventarisnummer
25 maart 1944. GB/4943/44. Schets van fort bij Jutphaas	365
16 mei 1944. GB/5524/44. Munitiedepot Schoonhoven	383
3 juni 1944. Kaart Schoonhoven en omgeving	416b
29 november 1944. GB/8208/44. Schetsje geschutopstelling bij de Beatrixsluizen te Vreeswijk.	424
4 november 1944. E230/44. Rapport S.N.B.S. no: 81; verslag van fietstocht via Schoonhoven naar Brabant.	451
5 december 1944. E/957/45. Plattegrond en pontveren Remmerden en Amerongen	460
Januari 1945. E/983/45. Plattegrond luchtdoelgeschut Vreeswijk	461
15 oktober 1944. E/867/45. geschutopstellingen Amerongen	461
12 januari 1945. E/1451/45. Bombardement op Houten	463
20 november 1944. E/65/45. Bombardement fort Jutphaas	456
14 april 1944. GB/4785/44. Plattegrond van de N.V. J.Jongerius te Jutphaas en M.E.A.F. N.V. te Utrecht.	476
13 december 1944. E/702/44. Resultaat van geallieerde acties. Rapport over bombardementen op de zenders bij Jaarsveld (Lopik).	509

De aangetroffen gegevens worden in de onderstaande tabel samengevat (de relevante vermeldingen zijn vetgedrukt weergegeven):

Datum melding	Gebeurtenis (bron: 575 serie)
4 november 1944	Ten zuiden van Schoonhoven Wehrmacht en SS, 700 à 800 man, voornamelijk gemotoriseerd. Schoonhoven over Lek (per veerpont) één post Luftwaffe
19 en 21 november 1944	Bombardement met ca. 40 bommen op de zender der Marinevermittlung gevestigd in het fort nabij Jutphaas. Resultaat: zender voor ca. 5 dagen buiten werking. Schade aan fort en omliggende huizen
6 december 1944	Er bevinden zich bij de Lekdijk, gelegen ten noorden, noordwesten en noordoosten van de brug van Vianen loopgraven met mitrailleurnesten, 2 cm FLAK, mitrailleurposities en door de Wehrmacht bezette gebouwen. Zuidelijker richting de brug ligt een mijnenveld, alsmede een betonmuur
6 december 1944	FLAK aanwezig op de noordelijke en zuidelijke oever, bij het pontveer over de Rijn bij Amerongen. Er bevinden zich hier tevens schuilplaatsen. Bij de noordelijke oever wordt een bunker gebouwd
6 december 1944	Er bevinden zich nabij de Lekdijk ten zuidwesten van Vreeswijk stukken 2 cm Flak en o.a. loopgraven met mitrailleurnesten
13 december 1944	Resultaten bombardement Duitse zenders in de gemeente Lopik. Deze zendergroep is nimmer door bommen getroffen
22 december 1944	Duitse troepen trekken vanuit Elst via Amerongen naar Wijk bij Duurstede. Zij zijn bewapend met geweren, mitrailleurs, Panzerfaust en Panzerschreck
2 januari 1945	Er bevinden zich te Amerongen Duitse geschutopstellingen. Het betreft vierloops FLAK, alsmede 'middelbaar FLAK'. De manschappen bevinden zich in woonwagens
8 januari 1945	Geschutopstellingen Wijk bij Duurstede. De aangegeven militaire objecten bevinden zich op geruime afstand van het onderzoeksgebied
21 februari 1945	De Flak bij Jutphaas is op 8 februari 1945 vertrokken. De Flak bij de brug, Nord de Guerre coördinaat E17558110, is naar de regio Vianen vertrokken. Flak bij Beatrixsluizen eveneens vertrokken
28 februari 1945	Te Amerongen zijn Fallschirmjäger en Landstorm Nederland gelegerd
15 maart 1945	Lopiker Kapel. Transmitter fired at – building damaged

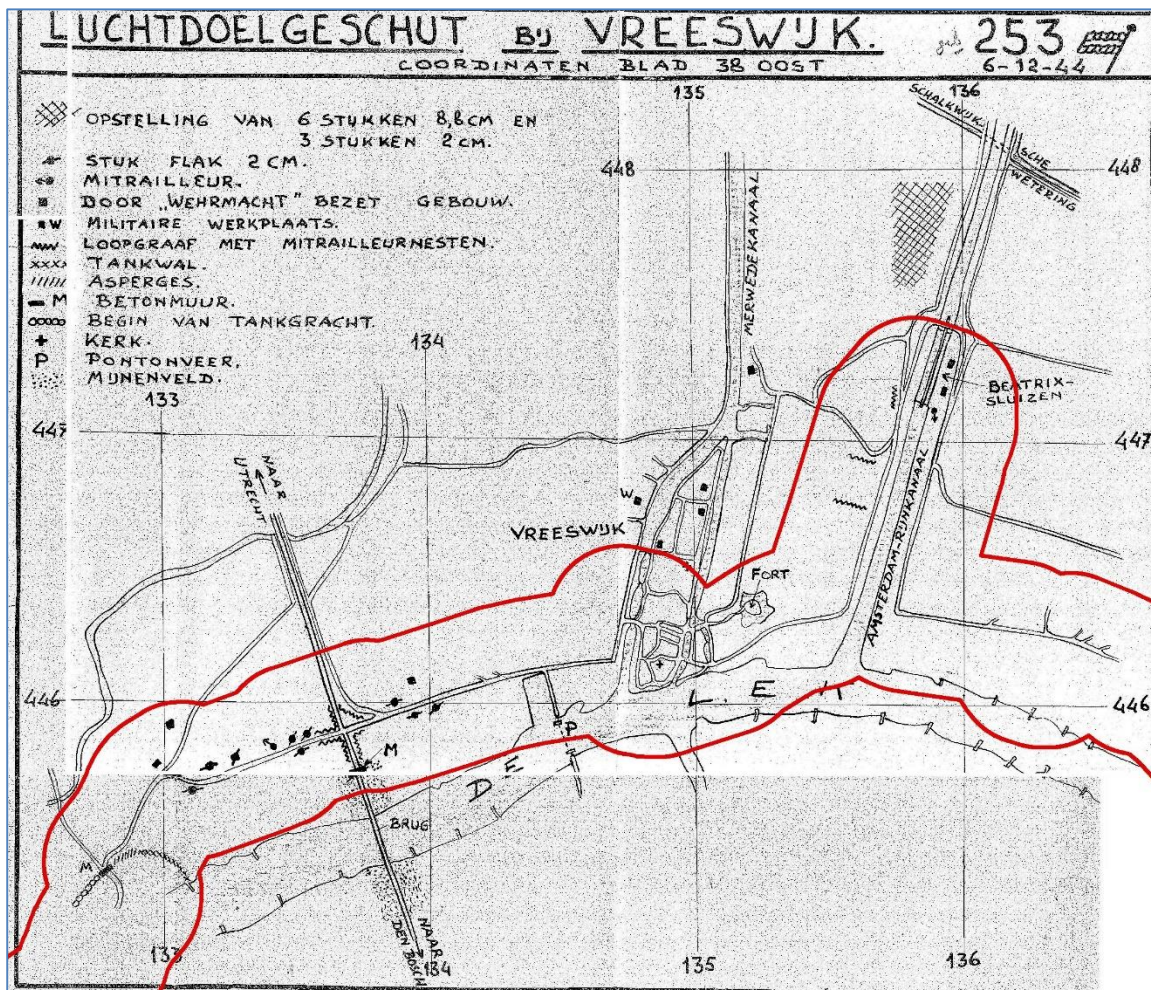

Afb. 15. – Kaart met daarop aangegeven Flak-stellingen (groene cirkels met daarboven een groene pijl). Onderzoekgebied: zwart omljnd. Bron afbeelding: NIMH 575 serie, inventarisnummer 86.

Afb. 16. – Kaart met daarop aangegeven Flak-stellingen (groene cirkels met daarboven een groene pijl). Onderzoekgebied: zwart omljnd. Bron afbeelding: NIMH 575 serie, inventarisnummer 86.

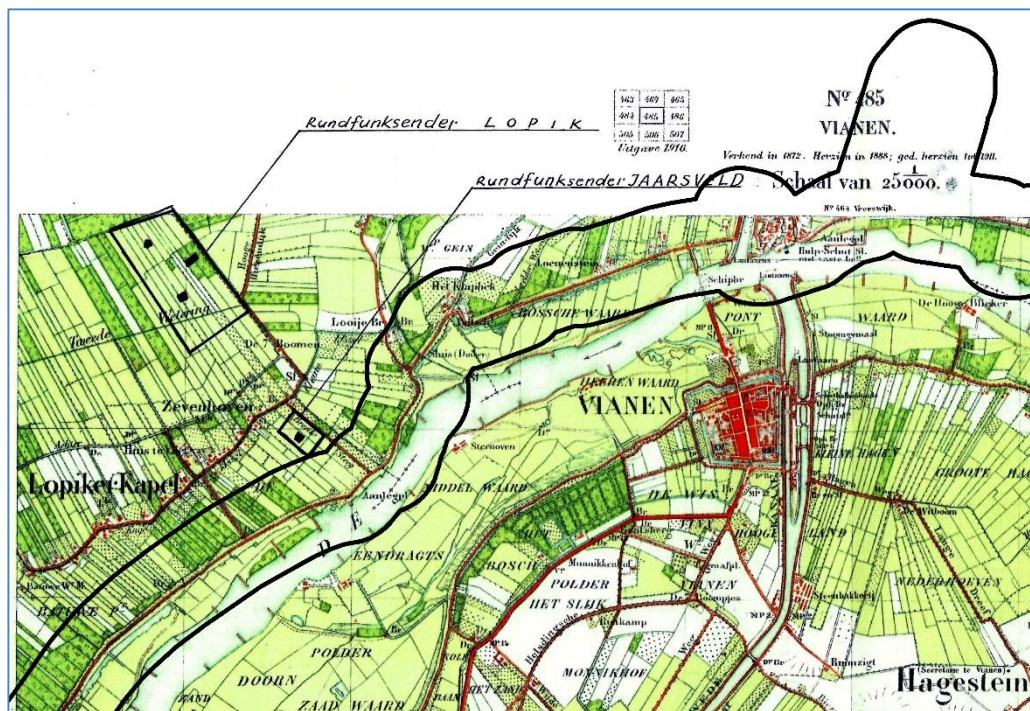
Afb. 17. – Kaart van het Nederlandse verzet met daarop aangegeven Flak-stellingen (zie legenda afbeelding).
Onderzoeksged: rood omlijnd. Bron afbeelding: NIMH 575 serie, inventarisnummer 253.

2.9.2 Collectie 'Duitse Bezetting'

De collectie Duitse bezetting bevat o.a. verslagen van gesprekken die zijn gevoerd met hoge Duitse militairen. De collectie bestaat daarnaast uit o.a. originele kaarten, luchtfoto's en overzichten van Duitse verdedigingswerken en stellingen. Het onderstaande inventarisnummer werd geraadpleegd:

Toegang 419. Collectie 'Duitse bezetting'. Inventarisnummers	Omschrijving inventarisnummer
109	Nederlandse kaarten waarop staan aangegeven Duitse locaties van radio installaties. 1947

In het desbetreffende inventarisnummer bevindt zich een kaart met daarop aangegeven Duitse radio-installaties te Jaarsveld en Lopik ('Rundfunksender JAARSVELD' en 'Rundfunksender LOPIK'). De radiozender te Jaarsveld bevond zich in de directe nabijheid van het onderzoeksged.

Afb. 18. – Kaart met daarop aangegeven Duitse radiozenders ('Rundfunksender'). Onderzoekgebied: zwart omlind. Bron afbeelding: NIMH collectie Duitse bezetting, inventarisnummer 109.

2.10 Provinciaal archief

Het Militair Gezag was verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van de in 1944-1945 bevrijde delen van Nederland. In dit archief zijn gegevens over in gemeenten aanwezige CE ondergebracht.

2.10.1 Militair Gezag Utrecht en Militair Gezag Zuid-Holland

Het archief van het Militair Gezag van de Provincie Utrecht is ondergebracht bij het Utrechts Archief in Utrecht. Hier werden de volgende inventarisnummers geraadpleegd:

Utrechts Archief. Militair Gezag in de provincie Utrecht. Toegang 1136.	Inventarisnummer
Ingekomen brieven van de Utrechtse gemeentebesturen waarin opgegeven wordt waar en wanneer militaire vliegtuigen zijn neergestort en wat er met de bemanningen is gebeurd. 1945. Merendeels afschriften	205
Correspondentie over het melden van de ligplaatsen van landmijnen en andere onontpofte projectielen, 1945	207

De onderzoeksresultaten zijn als volgt:

- Inventarisnummer 205: in de gemeente Wijk bij Duurstede uit de lek opgeviste lijken van geallieerde militairen, vermoedelijk afkomstig van de strijd bij Arnhem
- Inventarisnummer 205: de crash van een geallieerde bommenwerper in de gemeente Schalkwijk, buurtschap 't Goy, langs het Amsterdam-Rijnkanaal.
- Inventarisnummer 205: de crash van een geallieerd jachtvliegtuig te Wijk bij Duurstede, op 20 april 1945. Locatie: ongeveer ter hoogte van steenfabriek 'De Bosscherwaarden'
- Inventarisnummer 205: verschillende vliegtuigcrashes te Lopik. Britse jager nabij de zender te Lopik op het land van P. Sonneveld d.d.15 maart 1942. Daarnaast 'een zwaar vliegtuig brandend

neergestort' in de Lek d.d. 21/22 juni 1943. Tevens een crash zonder nadere locatieaanduiding in de nacht van 28 op 29 juni 1943

- Inventarisnummer 205: vermelding meerdere vliegtuigcrashes in de gemeente Amerongen. Een viermotorige Amerikaanse bommenwerper op 22 maart 1944. Tevens een vergelijkbaar vliegtuig op 6 maart 1944. Op 11 april 1944 is er een geallieerd jachtvliegtuig geheel te pletter geslagen
- Inventarisnummer 205: het vinden van een aangespoelde geallieerde militair in de Lek onder Vreeswijk d.d. 13 november 1944
- Inventarisnummer 207: mijnenveld aanwezig in de gemeente Tull en 't Waal, op de uiterwaarden onder en langs de Culemborgse spoorbrug. Er bevindt zich een niet ontplofte bom nabij de woning B. No. 7 gelegen langs de Lekdijk nabij Fort Honswijk
- Inventarisnummer 207: te Amerongen bevindt zich vermoedelijk een mijnenveld. Nabij het jachthuis aan de Dwarsweg D 3a te Overberg, Amerongen, bevindt zich een opslagplaats van mijnen en handgranaten

De melding betreffende de niet ontplofte bom nabij Fort Honswijk en de vliegtuigcrash in de Lek d.d. 21/22 juni 1943 zijn relevant voor dit vooronderzoek.

Het archief van het Militair Gezag van de Provincie Zuid-Holland is ondergebracht bij het Nationaal Archief in 's-Gravenhage. Dit archief heeft het inventarisnummer 3.09.34. Er werd in de inventaris gezocht op de trefwoorden explosieven, mijnen, munitie en bommen. Dit resulteerde in de volgende treffers, die allen werden geraadpleegd:

3.09.34. Archief van het Militair Gezag in Zuid-Holland, 1944-1947	Inventarisnummer
Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, munitie en andere explosieven, 1945	43
Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, munitie en andere explosieven, 1945	146
Stukken betreffende de opruiming van mijnen, munitie en andere explosieven, 1945	231
Stukken betreffende het in kaart brengen van mijnen velden en het opruimen van explosieven, 1945	282
Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, springstof en andere explosieven, 1945	361
Stukken betreffende de opsporing en opruiming van mijnen, bommen, springstof en andere explosieven, 1945	465
Stukken betreffende de opruiming van mijnen, munitie en andere explosieven, 1945	529
Stukken betreffende de opruiming van mijnen, munitie en andere explosieven, 1945	575

Er zijn in de geraadpleegde inventarisnummers uit het archief van het Militair Gezag Zuid-Holland geen relevante documenten betreffende het onderzoeksgebied aanwezig.

2.11 Nationaal Archief

Het Nationaal Archief is de grootste openbare archiefinstelling in Nederland. Het Nationaal Archief is formeel gezien een Algemeen Rijksarchief, waar onder andere het archief van de Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen is ondergebracht.

2.11.1 Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen

In het archief van de Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, periode 1937-1946, zijn meldingen en processen-verbaal van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten opgenomen. Het betreft gegevens betreffende de luchtoorlog in o.a. de provincies Utrecht en Zuid-Holland. De in dit archief aanwezige bronnen bevatten informatie over onder andere bombardementen, noodafwerpen en vliegtuigbeschietingen. De volgende inventarisnummers werden geraadpleegd:

2.04.53.15. Archief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken: Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, 1937-1946. Nationaal Archief 's-Gravenhage	Inventarisnummer
Meldingen en processen -verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde Luchtactiviteiten. Utrecht	74
Meldingen en processen -verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde Luchtactiviteiten. Zuid-Holland	76

Het archiefonderzoek resulteerde in de volgende informatie:

Datum	Gebeurtenis
13 mei 1940	Een vliegtuig, dat later een noodlanding maakte, ontdeed zich boven de gemeente Jutphaas van zijn bommenlast. Er vielen ongeveer 10 tot 20 bommen (inventarisnummer 74)
17 augustus 1940	3 bommen gevallen, waarvan 1 niet ontploft, in de gemeente Schalkwijk. Een ontploft naast woonhuis gelegen Pothoek-Schalkwijk. Huis aan achtergevel zwaar beschadigd. Een bom in sloot in de nabijheid ontploft. Een lichtkogel (?) door plafond van een maalterij heen gekomen. Terrein niet ontplofte bom enz. afgezet (inventarisnummer 74)
17 augustus 1940	Correctie voorgaande melding. In plaats van 3 bommen 8 brisant- en 6 brandbommen afgeworpen. Twee huizen totaal vernield, één zo goed als vernield. Eén brandbom kwam in een graanschuur, de vijf andere brandbommen in het veld (inventarisnummer 74)
17 augustus 1940	Melding proces verbaal (zie tevens de 2 voorgaande meldingen). Een vliegtuig heeft in de nabijheid van de Lekdijk onder de gemeente Schalkwijk bommen afgeworpen. Drie bommen in buurtschap De Pothoek neergekomen, waardoor schade aangericht aan 3 daar staande arbeiderswoningen. Eén van de woningen was zeer ernstig beschadigd. Een bom explodeerde later alsnog in de onmiddellijke nabijheid van een woning. Later werd geconcludeerd dat er 8 bommen waren neergekomen, waarvan 3 op of nabij woningen en 5 in weilanden. Er waren bovendien enige brandbommen afgeworpen: 1 trof een graanopslag, enige andere kleine brandbommen de weide en in een varkenshok (inventarisnummer 74)
17/18 augustus 1940	In de gemeente Schalkwijk liggen nog 2 blindgangers: 1 in weiland weduwe Fulto en 1 in varkenshok W. Gerritsen (inventarisnummer 74)
18 augustus 1940	De bom die niet ontploft was in de gemeente Schalkwijk, kwam de daarop volgende dag alsnog tot ontploffing (inventarisnummer 74)
31 januari 1941	Gummiparachute van Britse makelij gevonden in de gemeente Schalkwijk (inventarisnummer 74)
20 november 1941	Duitse meteorologische ballon gevonden in een weiland achter Tiendweg 15, gemeente Willige Langerak (inventarisnummer 74)

2.12 Semi Statische Archiefdiensten Ministerie van Defensie (SSA)

Het SSA in Rijswijk beheert de archieven van het Ministerie van Defensie voordat deze aan het Nationaal Archief worden overgedragen. In dit archief zijn bronnen met betrekking tot naoorlogse CE-ruiming door de Mijn- en Munitie Opruimingsdienst en de Mijn Opruimings Dienst ondergebracht. Het betreft documenten uit de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog: een periode waarin er nog grote aantallen CE in Nederland aanwezig waren.

2.12.1 Mijn en Munitie Opruimingsdienst

De MMOD en de MOD waren na de Tweede Wereldoorlog in Nederland verantwoordelijk voor het opruimen van mijnen en achtergelaten CE. Het archief bestaat uit meldingen, kaarten, plattegronden en ruimrapporten betreffende locaties binnen Nederlandse gemeenten waar CE aanwezig waren.

Er zijn in het archief van de Mijn- en Munitie Opruimingsdienst geen documenten betreffende Jaarsveld, Lopik, Wijk bij Duurstede, Nieuwegein, Vreeswijk en Willige Langerak aanwezig. Er wordt wel melding gemaakt van Schoonhoven, IJsselstein, Jutphaas en Schalkwijk: het betreft zgn. burgemeestersverklaringen dat er geen munitie in de gemeente aanwezig is. De vermeldingen van Amerongen en Tull en 't Waal komen overeen met hetgeen reeds eerder is besproken bij het onderdeel 'Militair Gezag'.

Het aantal meldingen betreffende de gemeente Houten is groter. Te Hoog en Laag Raven werden 146 granaten, geweerpatronen en vuurkoord geruimd. Bij het betonnen brugje in de omgelegde Meerveldscheweg, dat door de Duitsers werd vernield, lagen 2 landmijnen. Het brugje lag in de omgelegde Meerveldscheweg nabij de kruising met de Rijksweg 12 en de spoorweg Utrecht – 's-Hertogenbosch. Onbekend projectiel gevonden nabij het punt van samenkomst van de wegen No. 12 en No. 22 (rondweg om Utrecht).

2.13 Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)

Het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies houdt zich bezig met de bestudering van de Eerste en Tweede Wereldoorlog, de Holocaust en hedendaagse genociden. In het archief te Amsterdam is een uitgebreide collectie oorlogsdagboeken en boeken ondergebracht. Dit archief bevat daarnaast een groot aantal foto's uit de Tweede Wereldoorlog.

2.13.1 Collecties Departement van Justitie en Generalkommissariat für das Sicherheitswesen

Bij het NIOD werden de onderstaande twee collecties geraadpleegd:

- Collectie Departement van Justitie (toegangsnummer 216k)
- Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West (toegangsnummer 077)

Het betrof de onderstaande inventarisnummers:

Collectie Departement van Justitie (toegangsnummer 216k), NIOD	Inventarisnummer
Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en vliegtuigonderdelen en de vondst van niet-ontpofte explosieven, 23 juni 1943 - 28 april 1944.	180
Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten.	181-185
Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardemen-	186

Collectie Departement van Justitie (toegangsnummer 216k), NIOD	Inventarisnummer
ten en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen.	
Telexberichten inzake meldingen van neergestorte geallieerde bommenwerpers, 20 - 24 februari 1944.	328
Stukken betreffende het melden van schade door bombardementen en beschietingen uit vliegtuigen, 24 februari 1944 - 31 maart 1945.	329
Stukken betreffende het opstellen van processen-verbaal inzake bombardementen en beschietingen in verschillende gemeenten, 28 september 1944 - 31 maart 1945.	331
Proces-verbaal van de luchtbeschermingsleider inzake schade door luchtaanvallen door de geallieerden en afweergeschut van de Duitsers, 3 februari 1944.	477
Stukken betreffende het instellen van een onderzoek naar de gevolgen van luchtaanvallen, 8 oktober 1944 - 6 februari 1945.	493
Stukken betreffende het instellen van een onderzoek inzake het bombardement op 14 oktober, 17 oktober 1944.	624
Rapporten van de onderluitenant van de Marechaussee F. Meems inzake het vinden van benzinetanks, die uit een vliegtuig waren geworpen, alsmede de inslag van een granaat, 20 januari - 20 maart 1944.	642

Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West (toegangsnummer 077), NIOD	Inventarisnummer
Berichtgevingen betreffende neergekomen vliegtuigen, 1943.	1759

Er zijn in de bovenstaande inventarisnummers documenten met betrekking tot de gemeente Amerongen aanwezig:

- Inventarisnummer 181 (collectie 216k), crash Amerikaanse bommenwerper op 6 maart 1944 in weiland te Overberg, gemeente Amerongen. Deze melding is niet relevant voor dit vooronderzoek
- Inventarisnummer 181 (collectie 216k), 4-motorig Amerikaans vliegtuig op 22 februari 1944 neergestort op de uiterwaarden nabij de gemeentegrens Amerongen – Wijk bij Duurstede, gemeente Amerongen. Het vliegtuig lag gedeeltelijk in een op de uiterwaarden gelegen zgn. kolk. Het vliegtuig was ernstig beschadigd en gemerkt C no. 231399 en letter F. Het vliegtuig was vermoedelijk boven de Betuwe aangeschoten geweest, waarna de bemanning het vliegtuig per parachute had verlaten.

2.14 The National Archives (TNA) Londen

The National Archives in Kew (Londen) is het officiële nationale archief van het Verenigd Koninkrijk. Er liggen hier o.a. logboeken van geallieerde luchtmachteenheden.

Vliegtuigen van de 2nd Tactical Air Force (2nd TAF) gaven tactische luchtsteun aan geallieerde gevechtseenheden. De geallieerde duikbommenwerpers vielen o.a. vijandelijke stellingen, tanks, treinen en hoofdkwartieren aan.

De volgende Operations Record Books werden in Londen geraadpleegd en zijn afkomstig uit het archief van AVG:

Operations Record Book. The National Archives Londen	Inventarisnummer
No. 183 Squadron: Operations Record Book	Air 27/1137
No. 193 Squadron: Operations Record Book	Air 27/1157
No. 197 Squadron: Operations Record Book	Air 27/1169
No. 349 Squadron: Operations Record Book	Air 27/1744

In de geraadpleegde documenten wordt gesproken over (niet doorgegangene) aanvallen op het pontveer van Amerongen, alsmede tactische luchtaanvallen op de spoorbrug van Culemborg.

Datum	Vermelding Operations Record Book No. 349 Squadron
21 november 1944	<p>Eight aircraft took off at 12.15 to dive bomb a ferry and its approaches south of AMERONGEN on the NEDER RHINE. Over the target they encountered 10/10ths cloud so they returned to base with their bombs.</p> <p>D.934/CD.1. To dive bomb a ferry and it's approaches S. AMERONGEN on the NEDERRHINE. 10/10ths cloud over target, abortive.</p>

Datum	Vermelding Operations Record Book No. 193 Squadron
31 december 1944	<p>Before this, "B" Flight with 8 of 197 and W/C Wells set out to dive bomb a rail bridge over the river at Culemburg. 197 went in at low level and their C.O. put down on the other side of the river. He afterwards was seen running from his machine. Intense light flak was met with over the target but it was thought that a hit was scored on the buttress and also several near misses. 1944 ended with turkey for dinner and the usual session afterwards.</p> <p>Bombing bridge Culemborg. This attack was carried out in conjunction with 197 Squadron. Four of 197 went in at low level and their CO was hit by light flak and landed two miles south of the target. He was seen running from his aircraft. Then the W/C dived with three more of 197 and we followed diving with 1000 lbs bombs. There was some near misses and a good concentration of bombs on the south end of the bridge including two direct hits. There was also a fire on this end. Intense light flak came up from the T/A.</p>
5 januari 1945	<p>In the afternoon "B" Flight attacked a big river bridge at Culemborg, but in spite of hits with 1000 lbs the bridge was not completely destroyed.</p> <p>Bombing railway bridge - Culemborg. A dive bombing attack was carried out on this bridge, and 16 x 1000 lb bombs were dropped. There were 4 direct hits, two on the span next the main cantilever at the north end of the bridge and two more on the span next the main cantilever at the south end of the bridge. These spans were cut, but in spite of many near misses the main part of the bridge is still standing. Intense light medium and heavy flak was put up from the target area.</p>

Datum	Vermelding Operations Record Book No. 197 Squadron
31 december 1944	<p>The weather was good throughout the day. Eight aircraft led by W/C WELLS, flying with the Squadron for the first time and eight of 193 were airborne at 0945, to attack the bridge at CULEMBORG. S/L A.L. (-onleesbaar-) led the first section in low level from the south and in the course of the attack his aircraft was hit by flak and he made a good forced landing two miles S.W. of the target. He was seen to leave the aircraft and run off down the road. W/C. WELL'S section dive bombed the bridge from the north followed by 193. Two direct hits were obtained on the butress at the south end of the bridge and many near misses. There was a fire at the south end but it was difficult to see what was burning.</p> <p>Intense light and medium flak was encountered from the target and S/L A.H. Smith aircraft was holed in several places and fragments passed trough the hood cutting his face slightly.</p> <p>Bridge CULEMBORG. The aircraft were led by W/C Wells, D.P.C. with 193. This Squadron dropped 8 x 1000 lb bombs in a low level attack and 6 x 500 lb in a dive bombing attack. Two direct hits were seen on the buttress of the south end of the bridge and many near misses. A fire was also seen. This was the result of the bombs dropped by both Squadrons. S/L A.H. SMITH, D.P.C. force landed in enemy lines 2 miles south west of the target and was seen to run from his aircraft. Intense light flak was encountered from the target area.</p>

Datum	Vermelding Operations Record Book No. 183 Squadron
19 november 1944	<p>Four shows today, one a Quisling Headquarters, which was successfully attacked, two, a Wireless Station near UTRECHT, three, ferries on the LEK , near UTRECHT, four, a strongpoint in a Wood S.E. of NIJMEGEN.</p> <p>Ferries on the LEK S.E. of UTRECHT. Barges on south side of river attacked at pinpoint of Ferry. One hit with rockets, and believed destroyed. Two barges cannon strafed and one left smoking. One barge 200 yards East of pinpoint cannon-strafed. Both sides of Ferry shot-up with rockets and cannon, and house on south side left in flames. No other movement seen.</p>

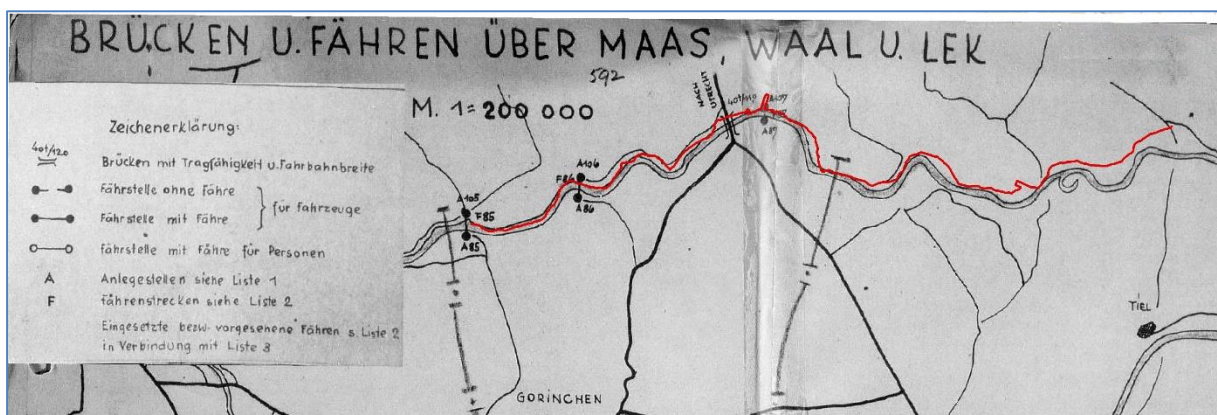
Datum	Vermelding History 146th Wing
31 december 1944	<p>At 09.45 hours, 16 aircraft of 197 and 193 Squadrons, led by Wing Commander Wells, bombed the bridge, at Culembourg, E.2676. Two direct hits were seen on the southern buttress of the bridge and a large fire broke out. S/Ldr. Smith, of 197 squadron, did not return from this mission.</p>

Datum	Vermelding History 146th Wing
	He was hit by flak and seen to force land 2 miles from the target. Pilots reported seeing him leave his aircraft and run into hiding, and it is hoped that at the worst he will become a Prisoner of War. His loss is a serious blow to the Squadron and to the Wing.
5 januari 1945	193 Squadron after their successful attack on the Viannen bridge in the morning were ordered to attack the Culemborg one. Though Pilots believe they were equally successful and claim four direct hits, the bridge still stands, though we hope, severely damaged

Datum	Daily Logs 2nd Tactical Air Force
11 november 1944	Ferry at E.433788. 85 R/P fired. D/H scored on quays on N. and S. bank; poss hits on Ferry. N.B. dit betreft het pontveer van Amerongen, aangevallen door Typhoons van No. 164 Squadron
19 november 1944	AMERONGON [= Amerongen] ferry E.433788. 64 R/P fired, hits on boat.
19 november 1944	Ferry at E.313767. Both side of ferry shot up and houses left burning. Claims: Barges (1-1-2). 62 R/P fired. N.B. Dit betreft het Beusichemse Veer. De Typhoons van No. 183 Squadron voerden zowel bij de noord- als de zuidzijde van de Lek luchtaanvallen uit, toen zij het pontveer van Beusichem bestookten
21 november 1944	16x250 dropped on Ferry at E.3177. N.B. dit betreft het pontveer van Beusichem, aangevallen door Spitfires van No. 302 Squadron
21 november 1944	Ferry at Amerongen E.433788. No bombing due cloud.
29 november 1944	56 R/P at Ferry landing stage S. bank of river at E.3277. 2 hits. N.B. dit betreft het pontveer van Beusichem, aangevallen door Typhoons van 163 Squadron
29 november 1944	56 R/P at landing stage N. bank of river at E.3277. 16 hits. N.B. dit betreft het pontveer van Beusichem, aangevallen door Typhoons van 164 Squadron. Getroffen: noordelijke oever Lek
4 december 1944	Ferry E.4478 divebombed through cloud with 8x500. N.B. dit betreft het pontveer van Amerongen, aangevallen door Typhoons van 193 Squadron
14 februari 1945	Tac/R and Photo/R. Barges attacked at E.4379. N.B. dit betreft schepen in de Neder-Rijn bij Amerongen
12 maart 1945	1 tug damaged E.4378. N.B. dit betreft een sleepboot in de Neder-Rijn bij Amerongen

2.15 Bundesarchiv-Militärarchiv, Duitsland

In het Bundesarchiv-Militärarchiv zijn de gevechtsverslagen van Duitse eenheden die in mei 1940 en in 1944-1945 strijd op Nederlands grondgebied hebben geleverd ondergebracht. Dit betreft bronnen met betrekking tot zowel de Wehrmacht, de Luftwaffe als de Kriegsmarine. AVG heeft onder andere gebruik gemaakt van gegevens van het 88^e Duitse legerkorps.

Afb. 19. – Kaart van het 88^e Duitse legerkorps met daarop aangegeven op 8 oktober 1944 in gebruik zijnde Duitse militaire pontveren. Rode lijn: onderzoeksgebied.

Afb.20. – Kaart met daarop aangegeven de situatie in mei 1940. Blauwe lijn: onderzoeksgebied.

3 CHRONOLOGIE RELEVANTE GEBEURTENISSEN

3.1 Inleiding

AVG heeft op basis van de gegevens in hoofdstuk 2 een overzicht van gebeurtenissen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog opgesteld, waarbij gebruik is gemaakt van alle op het moment van opstellen beschikbare bronnen. Deze gegevens zijn in paragraaf 3.2 verwerkt.

3.2 Chronologie

3.2.1 Meidagen 1940

Er was in de meidagen van 1940 sprake van o.a. de volgende gevechtshandelingen in het onderzoeksgebied:

- 10 mei 1940: er bevond zich een tankgracht bij het Werk aan de Groeneweg. Tankversperringen op de Lekdijk. Diverse militaire objecten op Werk aan de Groeneweg en Fort Honswijk
- 12 mei 1940: Vreeswijk. Er viel een bom tussen de fortgracht en de Lekdijk
- 13 mei 1940: Luchtbombardement op de Lekdijk tussen Vianen en de verkeersbrug. Er werd alleen schade aan de dijk toegebracht
- Meidagen 1940: te Vreeswijk stonden het 43^e en het 44^e Nederlandse Peloton Luchtdoelmitrailleurs opgesteld. Het eerste peloton nam stelling bij de Lekdijk, ten westen van Vreeswijk
- Meidagen 1940: Vreeswijk. Een viertal bommen afgeworpen in de Oranjeboomgaard gelegen aan de Lekdijk, 10 bommen troffen het terrein nabij de Prinses Beatrix Sluis op ca. 100 meter afstand van het voetbalveld van de R.K. voetbalvereniging D.O.S.V.
- Meidagen 1940: beschieting en verbranding van een boerderij met schuren hooiberg en inventaris, gelegen langs de Lekdijk nabij de spoorweg Utrecht – Den Bosch, in eigendom van J. van Rijn te Schalkwijk

3.2.2 Duitse bezetting

Er was gedurende de Duitse bezettingsjaren sprake van o.a. de volgende gevechtshandelingen in het onderzoeksgebied.

Onderzoeksgebied:

- 17 augustus 1940: Een vliegtuig heeft in de nabijheid van de Lekdijk onder de gemeente Schalkwijk bommen afgeworpen. Drie bommen in buurtschap De Pothoek neergekomen, waardoor schade aangericht aan 3 daar staande arbeiderswoningen. Eén van de woningen was zeer ernstig beschadigd. Een bom explodeerde later alsnog in de onmiddellijke nabijheid van een woning. Later werd geconcludeerd dat er 8 bommen waren neergekomen, waarvan 3 op of nabij woningen en 5 in weilanden. Er waren bovendien enige brandbommen afgeworpen: 1 trof een graanopslag, enige andere kleine brandbommen de weide en in een varkenshok
- 6 oktober 1944: twee bommen terechtgekomen bij het waakhuis 't Waal aan de Lekdijk van het Hoogheemraadschap van de Lekdijk Bovenmans (zie tevens volgende vermelding)
- 6 oktober 1944: Op het land van dhr. De Bruin, gelegen nabij de Lekdijk tussen de Strijpweg en het laantje van W. Verweij, is een tweetal brisantbommen gevallen. Twee bomkraters in de nabijheid van het Lekdijkhuis, gelegen aan de Lekdijk tussen de Korten Uitweg en de Strijpweg, gemeente Tull en 't Waal
- 6 oktober 1944: bombardement gemeente Vreeswijk. Toenmalige perceel Lekdijk B152 getroffen

- 15 oktober 1944: geallieerde vliegtuigen werpen omstreeks half 12, onder Schalkwijk, ten oosten van de Veerweg op de uiterwaarden, 16 brisant- of raketbommen af. Locatie: nabij de boerderij van landbouwer Zwambag
- 29 oktober 1944: In Honswijk is een bom ontploft in een weiland achter boerderij Morgenstond, Lekdijk 54
- 22 januari 1945: een tweetal vliegtuigen wierp van zeer grote hoogte drie brisantbommen af in de gemeente Vreeswijk. Eén bom kwam terecht aan de voet van de meest zuidelijke zijde van de R.K. kerk aan de Koninginnelaan. De overige bommen kwamen neer in het onbebouwde gedeelte van de gemeente Vreeswijk, nabij de Koninginnesluis
- 19 april 1945: Bombardement door tien vliegtuigen van de 2nd Tactical Air Force met 4,5 ton brisantbommen op Tull en 't Waal. Getroffen werd Fort Honswijk
- Geen datumvermelding: bij beschietingen van schepen op de Lek werd het perceel Lekdijk Oost II [11?], een woonhuis annex café, met kogelgaten doorzeefd

Omgeving onderzoeksgebied:

- 5 mei 1943: Brits vliegtuig brandend in de gemeente Schalkwijk neergestort, langs de Groenenweg op het bouwland, gelegen naast de boerderij van G.J.A.Hoogland. Onderdelen van het vliegtuig lagen in de wijde omtrek verspreid
- Nacht van 21 op 22 juni 1943: Halifax II aangeschoten en brandend in de Lek ter hoogte van Jaarsveld neergestort. Locatie: nabij de landerijen van D. Bons te Lopik (Jaarsveld) No. 180
- 7 september 1944: de Lekbrug door geallieerde luchtaanvallen zwaar getroffen
- 7 november 1944: het pontveer van Wijk bij Duurstede door 6 vliegtuigen gebombardeerd en gemitrailleerd. Aan de pont werd geen schade toegebracht, wel aan het veerhuis. Dit werd daardoor onbewoonbaar
- November 1944: meerdere luchtaanvallen 2nd Tactical Air Force veerpont Beusichem. N.B. er zijn bij deze luchtaanvallen ook projectielen aan de noorzijde van de Lek neergekomen
- November 1944: luchtaanvallen 2nd Tactical Air Force veerpont Amerongen met 3 inch raketten (vermoedelijk met 60 lb. SAP gevechtsskop)
- 31 december 1944: Bombardement door Typhoons DP- van het No. 193 Braziliaanse Fellowship of the Bellows squadron en Typhoons OV- van het No. 197 squadron met 32/1000 lbs bommen op de spoorbrug bij Culemborg (tevens diverse andere bombardementen op de brug)
- 24 maart 1945: V-1 neergestort te Tull en 't Waal. Getroffen werd de Lek bij Fort Honswijk

Er zijn gedurende de Duitse bezettingsjaren geen mijnevelden in het onderzoeksgebied gelegd. Er lagen gedurende de bezettingsjaren militaire objecten in het onderzoeksgebied:

- 25 maart 1945: geallieerde inlichtingenofficieren hebben een defence overprint van o.a. het onderzoeksgebied gemaakt. Zichtbaar zijn o.a. luchtafweerstellingen

3.2.3 Bevrijding 1945

Er was in 1945 geen sprake van grondgevechten in het onderzoeksgebied.

3.2.4 Naoorlogse CE-ruimingen

Er zijn uit het archief van de Mijn- en Munitieopruimings Dienst geen relevante CE-ruimingen in of in de nabijheid van het onderzoeksgebied bekend.

Er zijn uit het gemeentearchief wel relevante CE-ruimingen/ meldingen CE in of in de nabijheid van het onderzoeksgebied bekend:

- 21 juni 1948: er bevindt zich munitie in de grachten van het 'fort Snel' (lees: de lunet)
- Naoorlogse periode: groot aantal munitieruimingen gracht fort Honswijk

- 21 april 1975: exploderen gevonden vliegtuigbom nabij de Tiendweg. Hierdoor schade ontstaan bij de nabijgelegen Tiendweg 7. N.B. de vliegtuigbom werd gevonden tijdens graafwerkzaamheden in een weiland van een burger, woonachtig te Tiendweg 20

Er zijn uit het EOD archief relevante CE-ruimingen in of in de nabijheid van het onderzoeksgebied bekend. Voor een overzicht wordt verwezen naar paragraaf 2.7.

Er werden na de Tweede Wereldoorlog geen mijnen als zijnde vermist opgegeven in of nabij het onderzoeksgebied.

4 BEOORDELING BRONNENMATERIAAL

4.1 Indicatie van explosieven in het onderzoeksgebied

Er is in de meidagen van 1940 sprake geweest van voornamelijk luchtoorlog gerelateerde gevechtshandelingen in of in de directe nabijheid van het onderzoeksgebied.

Er was in de periode voorafgaand aan de bevrijding door de geallieerden geen sprake van grondgevechten in of in de directe nabijheid van het onderzoeksgebied.

Er waren militaire objecten in het onderzoeksgebied of de directe nabijheid aanwezig. Denk o.a. aan (luchtafweerstellingen), loopgraven en wateropstellingen/schuttersputjes.

Er zijn militaire vliegtuigen in de nabijheid van het onderzoeksgebied gecrasht.

Er was sprake van tactische luchtaanvallen in of in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

Het onderzoeksgebied heeft geleden onder gevechtshandelingen.

Er zijn in het verleden CE in het onderzoeksgebied of in de directe nabijheid van het onderzoeksgebied gevonden.

Op basis van de beschikbare feiten zijn er voldoende indicaties beschikbaar waaruit blijkt dat er mogelijk CE in het onderzoeksgebied 'Centraal Holland NGCE POV' aanwezig zijn.

4.2 Leemten in kennis bronnenmateriaal

- Bij een historisch onderzoek kan nooit een volledig overzicht van alle bronnen worden verkregen. Er is bij dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een bronneselectie. Getuigen die meer kunnen vertellen over munitiedumping, vliegtuigcrashes en bombardementen kunnen ondertussen zijn overleden
- Luchtfoto's van de Royal Air Force geven doorgaans een betrouwbare indicatie voor wat betreft de vraag of er mogelijk CE in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Luchtfoto's geven altijd een momentopname weer. Er kunnen vòòr, na en tussen verschillende opnamedata in CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen. Het is, vanwege getroffen camouflagemaatregelen, maar zeer de vraag of alle geschutopstellingen etc. op luchtfoto's kunnen worden teruggevonden
- De ruimrapporten van de EOD kennen hun beperkingen, voor wat betreft de nauwkeurigheid van de vindplaatsbeschrijvingen. Het is niet altijd mogelijk om exact aan te geven waar de CE werden aangetroffen. Deze munitie is bovendien geruimd. Dergelijke beperkingen zijn er ook bij andere geraadpleegde bronnen, zoals bijvoorbeeld documenten uit de gemeentearchieven. Er kan alleen een CE verdacht gebied worden afgebakend met behulp van concrete locatiebeschrijvingen

4.3 Soort en verschijningsvorm van explosieven

In de lijst van gebeurtenissen (hoofdstuk 3) zijn in hoofdlijnen de volgende gevechtshandelingen genoemd

- Duitse defensie (loopgraven en wapenopstellingen/schuttersputten)
- Grondgevechten en artilleriebeschietingen

Voor de genoemde handelingen is beoordeeld of – als gevolg van de handeling – CE in het onderzoeksgebied aangetroffen kunnen worden. Zo ja, dan is tevens beoordeeld welke van de zestien hoofdsoorten CE uit de WSCS-OCE, versie 1, in de bodem aanwezig kunnen zijn.

4.3.1 Duitse defensie / locaties ‘dumppunitie’

In loopgraven, (luchtafweer-)stellingen en wapenopstellingen/schuttersputten kunnen CE zijn achtergelaten of gedumpt. Dit kan het gevolg zijn geweest van bijvoorbeeld het na de Tweede Wereldoorlog wegwerken van CE.

De volgende hoofdsoorten CE zijn mogelijk in de bodem van (toenmalige) loopgraven en wapenopstellingen/schuttersputten aanwezig:

Soort explosief	Nationaliteit	Subsoort	Verschijningsvorm
Hand- en geweergrenaten, steelhandgranaten	Duits	Onbekend	Gedumpt / achtergelaten
Klein kaliber munitie (KKM)	Duits	Onbekend	Gedumpt / achtergelaten

De volgende hoofdsoorten CE zijn mogelijk in de bodem van (toenmalige) (luchtafweer-)stellingen en verdedigingswerken aanwezig:

Soort explosief	Nationaliteit	Subsoort	Verschijningsvorm
Hand- en geweergrenaten, steelhandgranaten	Duits	Onbekend	Gedumpt / achtergelaten
Klein kaliber munitie (KKM)	Duits	Onbekend	Gedumpt / achtergelaten
Geschutmunitie	Duits	Vanaf 2 cm	Gedumpt / achtergelaten

De tankgracht bij het Werk aan de Groeneweg is niet verdacht op CE omdat er geen feitelijk bewijs beschikbaar is, waaruit blijkt dat er hier dumping heeft plaatsgevonden.

4.3.2 Tactische luchtaanvallen en noodafwerpen

In de geraadpleegde bronnen wordt melding gemaakt van de afwerp van vliegtuigbommen en het afvuren van 3 inch raketten, vermoedelijk met 60 lb. SAP gevechtsskop. Er was sprake van tactische duikbombardeerten. Daarnaast is er sprake geweest van noodafwerpen.

De volgende soorten CE zijn als gevolg van de bovengenoemde gevechtshandelingen mogelijk in de bodem aanwezig:

Soort explosief	Nationaliteit	Subsoort	Verschijningsvorm
Afwerpmunitie	Geallieerd	Onbekend	Afgeworpen
Raketten	Geallieerd	3 inch (met 60 lb. SAP)	Vershoten

4.4 Aantal mogelijk aan te treffen explosieven

De volgende aantallen CE kunnen mogelijk in het onderzoeksgebied worden aangetroffen. De aantallen voor het gehele onderzoeksgebied (met daarbinnen de CE verdachte locaties) zijn gebaseerd op een inschatting van AVG, op basis van jarenlange kennis en ervaring:

Soort explosief	Aantal mogelijk aan te treffen explosieven
Geschutmunitie	Eén tot tientallen
Klein kaliber munitie	Enkele tot duizenden
Hand- en steelhandgranaten, geweergrenaten	Eén tot enkele
Afwerpmunitie	Eén tot enkele
Raketten	Eén tot enkele

4.5 Horizontale en verticale begrenzing verdacht gebied

De verdachte gebieden die in deze paragraaf worden besproken, zijn ingetekend op de CE bodembelastingskaart. In de volgende deelparagraaf wordt de begrenzing van ieder verdacht gebied besproken en gemotiveerd.

4.5.1 Verdacht gebied 1 (locaties gedumpte munitie)

Er is binnen het onderzoeksgebied sprake van meerdere verdachte deelgebieden, te weten:

- Wapenopstellingen / schuttersputten
- Loopgraven
- (Luchtafweer-)stellingen
- Overige locaties gedumpte munitie

Wapenopstellingen zijn opstelling van handvuurwapens, machinegeweren of andere (semi)automatisch wapens, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk. Conform WSCS-OCE tabel wordt de volgende afbakening gehanteerd:

- Wapenopstellingen / schuttersputten: de locatie van de wapenopstelling is verdacht op de mogelijke aanwezigheid van CE

Conform WSCS-OCE tabel wordt de volgende afbakening voor loopgraven gehanteerd:

- Het gebied binnen de contouren van de loopgraaf is verdacht, bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferente luchtfoto's

CE kunnen in en in de omgeving van (luchtafweer-)stellingen zijn achtergelaten of gedumpt. Conform WSCS-OCE tabel wordt de volgende afbakening voor stellingen gehanteerd:

- Geschutopstelling: een gebied van 25 meter rondom het hart van de geschutopstelling is verdacht op de mogelijke aanwezigheid van CE

CE kunnen ter plaatse van verdedigingswerken (van de Nieuwe Hollandse Waterlinie) zijn achtergelaten of gedumpt. Conform WSCS-OCE tabel wordt de volgende afbakening voor verdedigingswerken gehanteerd:

- Het grondgebied binnen de grenzen van het verdedigingswerk is verdacht op CE

De ondergrens van de op gedumpte munitie verdachte gebieden is de toenmalige bodem van het militaire object in de Tweede Wereldoorlog. De maximale diepte waarop CE kunnen worden aangetroffen is naar onze inschatting 2 meter minus het maaiveld uit de Tweede Wereldoorlog. De op dumpmunitie verdachte gebieden zijn afgebakend op basis van waargenomen sporen op luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog.

4.5.2 Verdacht gebied 2 (afwerpmunitie en 3 inch raketten)

Het doelwit waren zgn. pin point targets. Dat wil zeggen: gebieden die zijn getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om vooraf bepaalde specifiek objecten te treffen.

De WSCS-OCE schrijft de volgende afbakening voor ingeval van afwerpmunitie, afgeworpen op een pin point target:

- Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 181 meter, gemeten vanuit het hart van het beoogde doelwit, als zijnde CE verdacht te verklaren

De WSCS-OCE schrijft de volgende afbakening voor ingeval van raketten, afgevuurd op een pin point target:

- Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 108 meter, gemeten vanuit het hart van het beoogde doelwit, als zijnde CE verdacht te verklaren

Er was daarnaast sprake van noodafworpen. De WSCS-OCE schrijft ingeval noodafworpen geen afbakening voor. Derhalve zijn deze CE verdachte gebieden situationeel bepaald.

De horizontale afbakening van het CE verdachte gebied wordt op de CE bodembelastingkaart weergegeven. De verticale afbakening kan niet worden bepaald, omdat er geen sonderingen van het onderzoeksgebied beschikbaar zijn. De maximale indringingsdiepte van afwerpmunitie is derhalve gesteld tot een maximale conusweerstand van maximaal 10 MPa met een minimale laagdikte van 1 meter. De 3 inch raketten kunnen tot maximaal 3 meter minus het maaiveld uit de Tweede Wereldoorlog worden aangetroffen.

5 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

5.1 Conclusie

AVG heeft in opdracht van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een vooronderzoek CE uitgevoerd ter plaatse van de onderzoekslocatie 'Centraal Holland NGCE POV'.

Op basis van de beoordeling van de feiten van het vooronderzoek is geconcludeerd dat er voldoende indicaties zijn voor de mogelijke aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied.

De volgende gevechtshandelingen hebben in of nabij het onderzoeksgebied plaatsgevonden:

- Duitse defensieve maatregelen (de aanleg van o..a stellingen, wapenopstellingen/schuttersputten, verdedigingswerken en loopgraven)
- Tactische luchtaanvallen
- Noodafwerpen

De volgende CE kunnen mogelijk in het onderzoeksgebied worden aangetroffen:

Locaties Duitse stellingen en luchtafweerstellingen:

- Geschutgranaten vanaf 2 cm
- Klein Kaliber Munitie
- Hand- en geweergrenaten, steelhandgranaten

Locaties Duitse wapenopstellingen/schuttersputten en loopgraven:

- Klein Kaliber Munitie
- Hand- en geweergrenaten
- Steelhandgranaten

Locaties tactische luchtaanvallen en noodafwerpen:

- Afwerpmunitie
- 3 inch raketten met 60 lb. SAP gevechtoskop

Het onderzoeksgebied is gedeeltelijk verdacht op CE. Het verdachte gebied is horizontaal afgebakend op de CE-bodembelastingkaart (zie bijlage 6.5).

De verticale afbakening van het CE verdachte gebied wordt als volgt gedefinieerd:

Duitse stellingen, luchtafweerstellingen, wapenopstellingen/schuttersputten, verdedigingswerken en loopgraaf:

- Ondergrens: de toenmalige bodem van de (wapenop-)stelling/loopgraaf in de Tweede Wereldoorlog. Maximale diepte 2 meter minus het maaiveld uit de Tweede Wereldoorlog
- Bovengrens: het maaiveld uit de Tweede Wereldoorlog

Door afwerpmunitie getroffen gebied:

- Ondergrens: de maximale indringingsdiepte is gesteld tot een maximale conusweerstand van maximaal 10 MPa met een minimale laagdikte van 1 meter
- Bovengrens: het maaiveld uit de Tweede Wereldoorlog

Het onderzoeksgebied is gedeeltelijk verdacht op CE. Het verdachte gebied is horizontaal afgebakend op de CE-bodembelastingkaart (zie bijlage 6.5).

5.2 Advies vervolgtraject

AVG adviseert Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden om de volgende vervolgstappen te zetten:

Sondeeronderzoeken en grondonderzoeken/boringen:

Wij adviseren om, voorafgaand aan de binnenkort te zetten sonderingen/boringen, deze sondeer/boorlocaties te laten vrijgeven door een WSCS-OCE gecertificeerd bedrijf:

- Binnen CE verdachte gebieden tot een maximale diepte van vier meter -mv, kan op de locatie waar een sondering of boring plaats gaat vinden de desbetreffende locatie worden gecontroleerd door middel van oppervlakedetectie, mits het huidige maaiveld tevens het maaiveld tijdens de Tweede Wereldoorlog was. Indien er geen object wordt waargenomen, dan kan de sondering/boring veilig worden uitgevoerd
- Binnen de CE verdachte gebieden dieper dan vier meter -mv, kan op de locatie waar een sondering of boring plaats gaat vinden de desbetreffende locatie worden gecontroleerd door middel van oppervlakedetectie, mits het huidige maaiveld tevens het maaiveld tijdens de Tweede Wereldoorlog was. Indien er geen object wordt waargenomen, dan kan de sondering/boring veilig worden uitgevoerd tot een diepte van vier meter. Indien de sondering of boring dieper moet worden gezet, dan dient de locatie te worden gecontroleerd door middel van een magnetometersondering

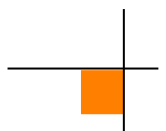
Toekomstige graafwerkzaamheden:

Wij adviseren om, voorafgaand aan (grootschalige) graafwerkzaamheden in de CE verdachte gebieden, eerst te bepalen of er hier naoorlogse werkzaamheden hebben plaatsgevonden die van invloed kunnen zijn op het CE verdachte gebied, zoals asverschuivingen of verleggingen van de dijk etc. Dit met als doel om te bepalen of de in dit vooronderzoek weergegeven CE verdachte gebieden kunnen worden verkleind. Als vervolg hierop wordt geadviseerd om ter plaatse van de overgebleven CE verdachte gebieden een detectieonderzoek te laten uitvoeren:

- Oppervlakedetectie: CE verdachte gebieden tot maximaal 4.5 meter minus het maaiveld
- Dieptedetectie: CE verdachte gebieden dieper dan 4.5 meter minus het maaiveld (bijvoorbeeld dieper gelegen afwerpmunitie)

Rol bevoegd gezag (betrokken gemeenten):

Er wordt voorafgaand aan het detecteren en benaderen van CE een projectplan opgesteld door een WSCS-OCE gecertificeerd bedrijf. Het projectplan moet, indien er computerondersteunde detectie wordt uitgevoerd, ter kennisgeving naar het bevoegd gezag worden opgestuurd. Voor alle overige CE gerelateerde werkzaamheden dient het projectplan te worden goedgekeurd door het bevoegd gezag (de betrokken gemeente of de betrokken gemeenten).

6 BIJLAGEN

6.1 Bronnenlijst

6.1.1 Archieven

- Archief AVG
- Archief Explosieven Opruimings Dienst Defensie Soesterberg / Semi Statistische Archief Diensten Rijswijk
- Koninklijke Bibliotheek 's-Gravenhage
- Provinciaal Archief / Nationaal Archief 's-Gravenhage
- Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie, Amsterdam
- Nederlands Instituut voor Militaire Historie 's-Gravenhage
- Provinciaal Archief / Utrechts Archief, Utrecht (gemeentearchieven Jutphaas en Vreeswijk)
- Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard, Woerden (gemeentearchieven IJsselstein)
- Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht (gemeentearchieven Amerongen, Houten, Schalkwijk, Tull en 't Waal en Wijk bij Duurstede)
- Streekarchief Midden-Holland (gemeentearchief Schoonhoven)
- Universiteit Wageningen, afdeling Speciale Collecties
- Kadaster Zwolle

6.1.2 Literatuur

- J.J. Abbink Spaink, *IJsselstein verleden en heden* (IJsselstein 1963)
- Blauwdruk (ed.), *Versteende Ridders. De Nieuwe Hollandse Waterlinie* (zd., z.p.)
- H. Amersfoort / P. Kamphuis (red.), *Mei 1940. De strijd op Nederlands Grondgebied* ('s-Gravenhage 2005)
- L. Bakker, *Het huisje bij de Schans* (z.p. 1999)
- R. Copier – Van den End, *Vreeswijk in de Tweede Wereldoorlog* (z.d. z.p.)
- 'Het relaas van de IJsselsteinse Heinkel HE III. Over een Duitse bommenwerper die op 13 mei 1940 een noodlanding maakte', in: *Historische Kring IJsselstein* 11 (1979)
- K. Eyffius, *Focus op Amerongen* (Zaltbommel 2002)
- P.M.Heijmink Liesert, *Omzien naar de Tweede Wereldoorlog in Houten, 't Goy, Schalkwijk en Tull en 't Waal* (z.p. 1995)
- C.Klep / B. Schoenmaker (red.), *De bevrijding van Nederland 1944 – 1945. Oorlog op de flank* (Den Haag 1995)
- Z.W.G. Lulof, J.G.M. Boon, *Wie dit leest, is vrij, iets over de oorlog 1940 – 1945* (Lopik 1985)
- F.J. Molenaar, *De luchtverdediging in de meidagen van 1940. Band 1 & band 2* ('s-Gravenhage 1970)
- L. Murk, 'De inundatie van de Lopikerwaard 1944-1945', in: *Historische Kring IJsselstein* (1995) 72/73
- V.E. Nierstrasz, *De operatiën van het veldleger en het oostfront van de Vesting Holland. Mei 1940. Schets/Kaarten* ('s-Gravenhage 1955)
- V.E. Nierstrasz, *De operatiën van het veldleger en het oostfront van de Vesting Holland. Mei 1940. Tekst* ('s-Gravenhage 1955)
- P. Niestadt, R. Kappers, *Het leven in Schoonhoven. De geschiedenis van het bestuur van de stad* (2014)

- B.C. de Pater/ B. Schoenmaker e.a., *Grote Atlas van Nederland 1930-1950* (2006)
- J. van Vliet, 'De vermiste Canadezen in Jaarsveld', in: *Wapenbroeders* (april 2005) nr. 4
- J.A. van Vliet, *De Lopikerwaard in de Tweede Wereldoorlog 1940-1945* (z.p. 2005)
- Uitgeverij Optima (ed.), *Het leven in Schoonhoven. Schoonhoven Garnizoensstad* (2011)
- O. Wittewaal, *Houten 1940-1945* (Amersfoort 2005)
- G.J. Zwanenburg, *En nooit was het stil....Kroniek van een Luchtoorlog. Deel 1 & 2.*(Den Haag 1990/1992)

6.1.3 Websites

- <http://www.avg.eu>
- <http://www.explosievenopsporing.com>
- <http://www.explosievenopsporing.nl>

6.2 Certificaat WSCS-OCE

A.V.G. Explosieven Opsporing Nederland te Gennep

KvK: 12029421

heeft aangetoond dat het managementsysteem en de verrichtte werkzaamheden voldoen aan het:

Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven WSCS-OCE: 2012, versie 1

Het bedrijf voldoet daarmee aan de in de bovengenoemde werkveldspecifieke certificatieschema vastgelegde eisen ten aanzien van:

Deelgebied A: Opsporing Deelgebied B: Civieltechnisch Opsporingsproces

Evaluatie van het managementsysteem heeft plaatsgevonden volgens de procedures voor systeemcertificatie van TÜV Nederland.
Deze certificatie is onderworpen aan een jaarlijkse evaluatie door TÜV Nederland.

Registratienummer : 13380/9.1
Geldig tot : 15-12-2015
Datum uitgifte : 15-12-2012
Datum eerste certificaat : 15-12-2006

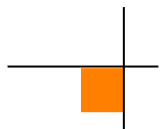

Algemeen directeur

TÜV Nederland QA B.V. - Postbus 120 5680 AC Best - Tel. +31-(0)499-339500 - Fax +31-(0)499-339509
Website: www.tuv.nl - e-mail: info@tuv.nl

Aanwijzingsbeschikking Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onder nummer: G&VW/VW/2009/14037

6.3 Richtlijnen WSCS-OCE afbakening verdachte gebieden

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Verdedigingswerk	Groepering van wapenopstellingen en/of geschutopstellingen, rondom afgezet met een versperring (bijvoorbeeld weerstandskern of steunpunt).	x		Het grondgebied binnen de grenzen van het verdedigingswerk is verdacht. De grenzen worden bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferente luchtfoto's.
Wapenopstelling	Opstelling van handvuurwapen, machinegeweer of andere (semiautomatisch wapen, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	x		Locatie van de wapenopstelling.
Geschutopstelling (statisch en mobiel)	Locatie van geschut, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	x		25 meter rondom het hart van de geschutopstelling, maar niet verder dan een eventueel aangrenzende watergang.
Munitieopslag in open veld	Locatie van munitievoorraad in het open veld, niet zijnde binnen een verdedigingswerk.	x		Locatie van de veldopslaglocatie.
Loopgraaf	Militaire loopgraaf	x		Het gebied binnen de contouren van de loopgraaf is verdacht, bij voorkeur bepaald aan de hand van georeferente luchtfoto's.
Tankgracht of -geul	Een diepe (al dan niet droge) gracht of geul met steile wanden, aangebracht om pantservoertuigen tegen te houden.		x	Niet verdacht, tenzij er aanwijzingen zijn dat er mogelijk munitie in gedumpt is.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD géén landmijnen aangetroffen.		x	n.v.t.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD, of bij na-oorlogse activiteiten landmijnen aangetroffen.	x		De grenzen zoals aangegeven in het ruimrapport.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld, waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd.		x	n.v.t.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Niet alle volgens het mijnenlegrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Geen feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	x		De grenzen zoals aangegeven in het mijnenlegrapport en/of ruimrapport.
Mijnenveld	Mijnenlegrapport aanwezig. Niet alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.		x	n.v.t.
Versperringen	Versperringen, zoals strandversperringen en drakentanden.		x	Tenzij er indicaties zijn dat CE onderdeel uitmaken van de versperring.
Infrastructuur zonder geschutopstelling of munitievoorraad	Militaire werken zoals woononderkomen of werken met een burgerdoel zoals schuilbunker.		x	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van nabijverdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Schuilloopgraaf	Loopgraaf voor burgerbevolking om in te schuilen.		x	n.v.t.
Kampementen	Grondgebied met onderkomens zoals tenten.		x	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van munitieopslag of nabijverdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Mangat	Gat in grond met schuifunctie, niet in gebruik genomen als schuttersput.		x	n.v.t.
Vernielingslading	Locatie van aangebrachte vernielingslading.	x		Locatie van de vernielingslading.
Artillerie-, mortier- of raketbeschieting	Gebied dat is beschoten door mobiel of vast geschut, mortieren of grondgebonden (meervoudig) raketwerpersysteem.	x		Situationeel te bepalen.
Raketbeschieting inslagenpatroon bekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers.	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagenpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Inslagpunt blindganger, zijnde een vliegtuigbom	Vliegtuigbom die niet in werking is getreden.			Te bepalen volgens rekenmethode waarin ten minste rekening wordt gehouden met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem. Op basis van in ieder geval deze vijf parameters wordt berekend tot welke diepte CE theoretisch kunnen indringen en hoever de maximale horizontale verplaatsing is.

Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Crashlocatie vliegtuig	Aanwezigheid van CE vanwege de crash.	x		Situatoneel te bepalen.
Krater van gedetoneerde incidentele luchtafweergranaat	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een incidentele luchtafweergranaat bevindt.		x	Tenzij er indicaties zijn dat het geen incidentele luchtafweergranaat betreft.
Inslagpunt van een V-1 wapen	Gebied dat is getroffen door de inslag van een V-1 wapen.	x		15 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke horizontale verplaatsing onder de grond.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerd V-1 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V-1 wapen bevindt.	x		50 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke aanwezigheid van explosieve componenten.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerd V-2 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V-2 wapen bevindt.	x		Situatoneel te bepalen.
Dumplocatie van munitie en/of toebehoren	Dumplocatie van CE en/of toebehoren in landbodem of op waterbodem.	x		Locatie van de dump en afbakening verder situatoneel te bepalen, bijvoorbeeld dumping in stilstaand of stromend water.
Ongecontroleerde (massa)explosie	(Sympathische) detonatie van een explosieven voorraad zoals ontploffing munitieopslag of munitie trein.	x		Situatoneel te bepalen
Vernietigingslocatie voor CE	Eén of meerdere springputten.	x		De contour(en) van de springput(ten) en afbakening verder situatoneel te bepalen, bijvoorbeeld gelet op de afstand van eventuele uitgeworpen CE buiten deze contour(en).
Vernielingslading (in werking gesteld)	Locatie van in werking gestelde vernielingslading, waarbij de mogelijkheid bestaat op het aantreffen van niet (geheel) gedetoneerde springlading(en).	x		Locatie waar de vernielingslading in werking is gesteld en afbakening verder situatoneel te bepalen.
Tapijtbombardement	Gebied dat is getroffen door een bombardement met middelzware en/of zware bommenwerpers, met als doel om schade aan te richten over een groot gebied.	x		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon ¹ wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagenpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Duikbombardement op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 181 meter gemeten vanuit het hart van het doel ²³ .
Duikbombardement op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 91 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ²⁴ .
Raketbeschieting op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 108 meter gemeten vanuit het hart van het doel ²⁵ .
Raketbeschieting op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn of treinstel op deze spoorlijn te treffen.	x		Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 80 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn ²⁶ .

¹ Verzameling van de locaties van inslagen van één bepaald toestel of één bepaald bombardement.

² Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijke luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen.

³ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50% van de vliegtuigbommen binnen 119 meter neer is gekomen en de maximaal gemeten afstand t.o.v. het doel 181 meter was.

⁴ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50% van de vliegtuigbommen binnen 46 meter neer is gekomen en de maximaal afstand t.o.v. het doel 91 meter was.

⁵ De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel (gebouwen) waarbij opgemerkt moet worden dat de gemiddelde spreiding van de raketten t.o.v. het middelpunt van een salvo 69 meter was, en dat de gemiddelde afstand van het middelpunt van een salvo t.o.v. het doel 39 meter was.

⁶ De genoemde afstand is de maximale afstand gemeten n.a.v. luchtfoto-interpretatie.

Bijlage 4: Eisen te stellen aan materieel

Indien bij het benaderen van CE gebruik wordt gemaakt van materieel dient deze te voldoen aan de onderstaande eisen:

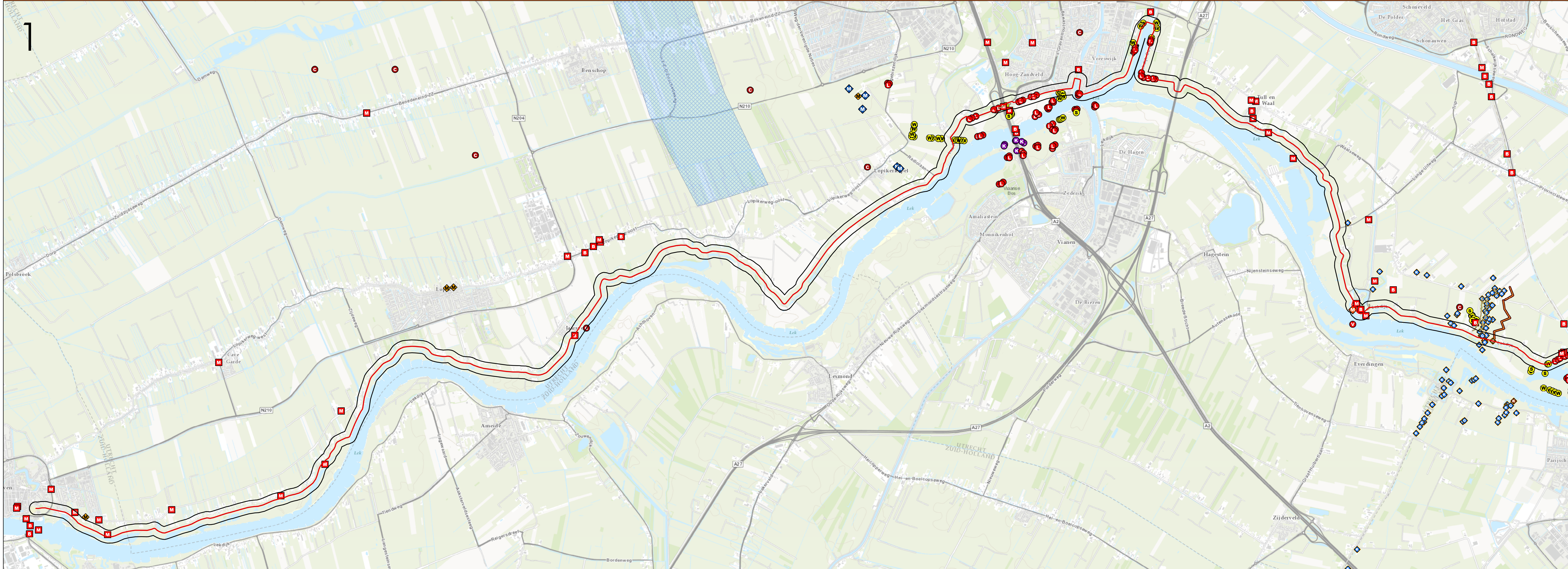
- De naar de graafbak gerichte ruiten zijn voorzien van 33 mm Lexguard materiaal, of een daaraan minimaal gelijkwaardige voorziening. Deze voorziening kan zijn aangebracht door de ruiten te vervangen of door het aanbrengen van een voorzertuit. Indien voorzertuiten worden toegepast dienen de originele ruiten te zijn vervangen door 8 mm Lexan materiaal, of een daaraan minimaal gelijkwaardige voorziening.

6.4 Presentatiekaart verzamelde historische feiten

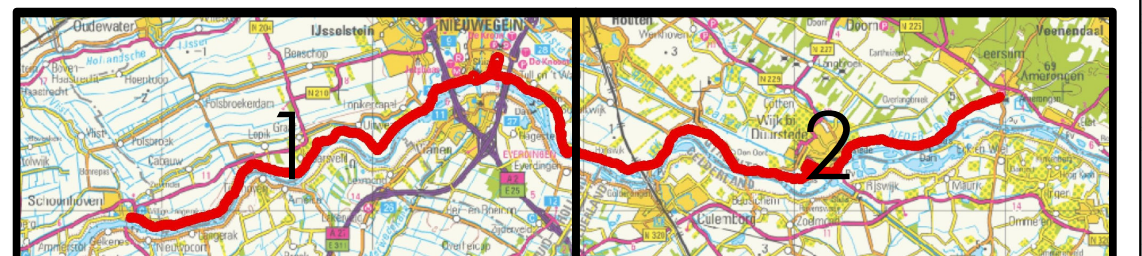
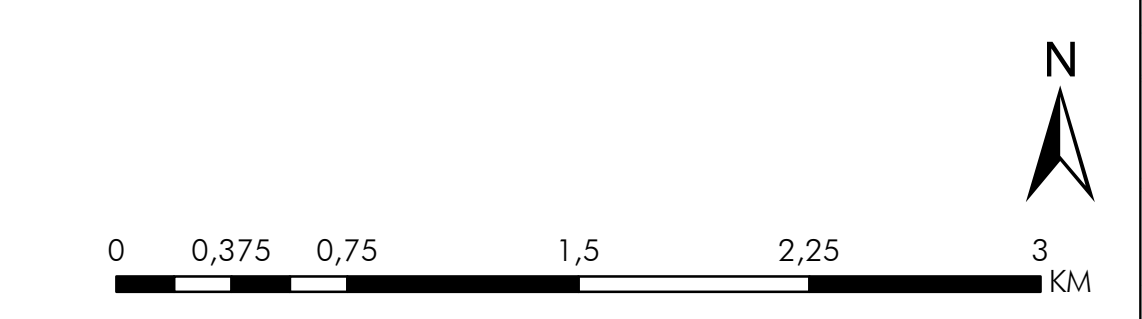
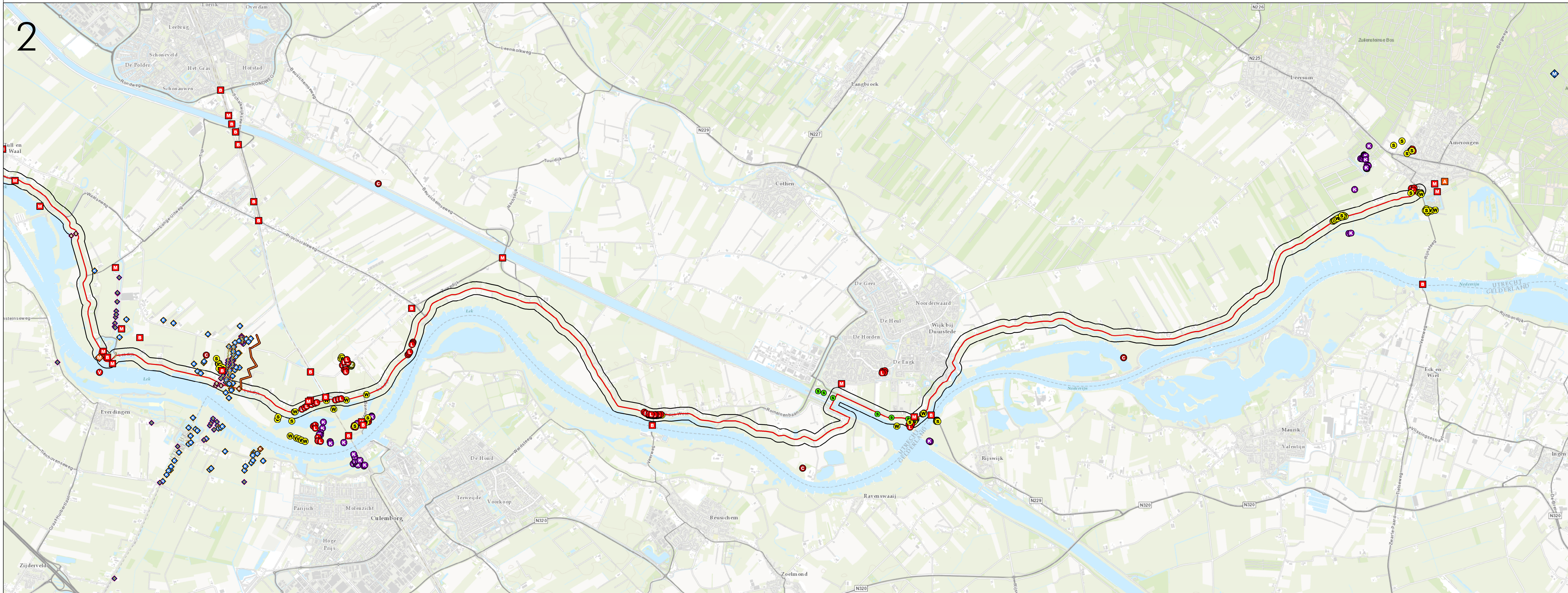

VERZAMELDE FEITEN - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

- Legenda**
- Onderzoekgebied
 - Lekkijk
 - Luchtaanval
 - Melding van beschieting
 - Inzet van EOD
 - ◆ Melding van CE ruiming
 - ◆ Melding van dumpen munitie
 - Stelling
 - Luchtafweergeschut
 - Wapenopstelling
 - Krater + 2m doorsnee
 - Vliegtuigcrash (globaal)
 - Zoeklicht
 - ◆ Munitienis
 - Inslag van V1 (globaal)
 - Hindernis
 - Splitterbox
 - ◆ Militaire infra
 - ◆ Kazemat, model G
 - ◆ Kazemat, model P
 - ◆ Kazemat, model P (gesloopt)
 - Tankgracht
 - Loopgraaf
 - Paalversperring
 - Inundatie

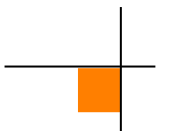
Nieuw Hollandse Waterlinie : Alleen objecten van de mobilisatie periode (1939-1940) zijn weergegeven.

<p>AVG Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie Postbus 160 6000 AD Geertruidenberg</p>	<p>Presentatiekaart verzamelde feiten Conventionele Explosieven Historisch vooronderzoek NGCE Verkenning Centraal Holland</p>
	<p>Opdrachtgever: Rijksland Hoofdwijk 100 - de Sluis 3900 GJ Houten</p>

6.5 CE-bodembelastingkaart (verdacht gebied)

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Genneep

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Schoonhoven, Lopik

Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

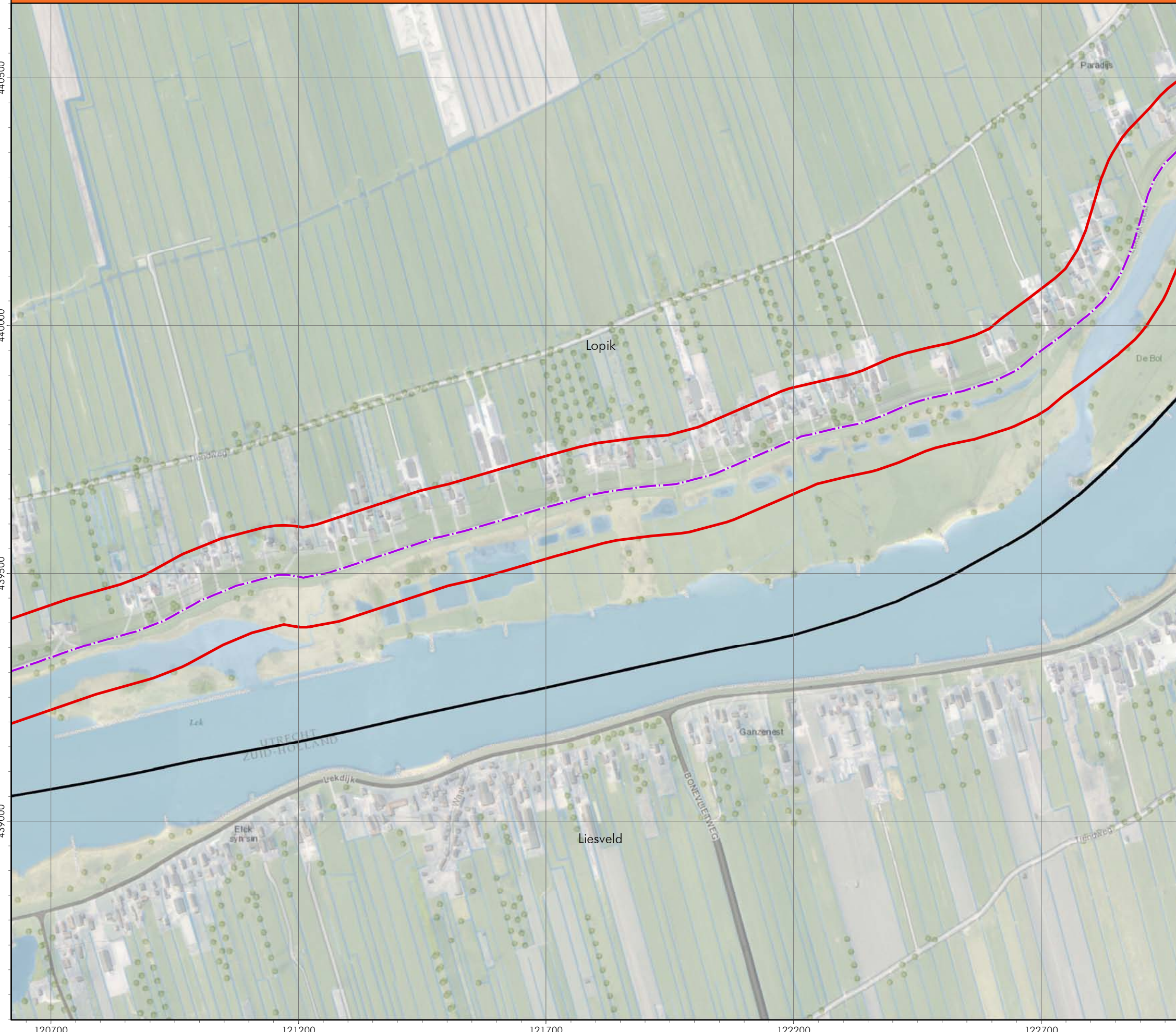
Opdrachtgever:

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-1
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abbe

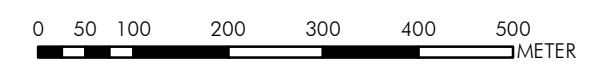
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- - - Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Gennepe

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Lopik
 Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

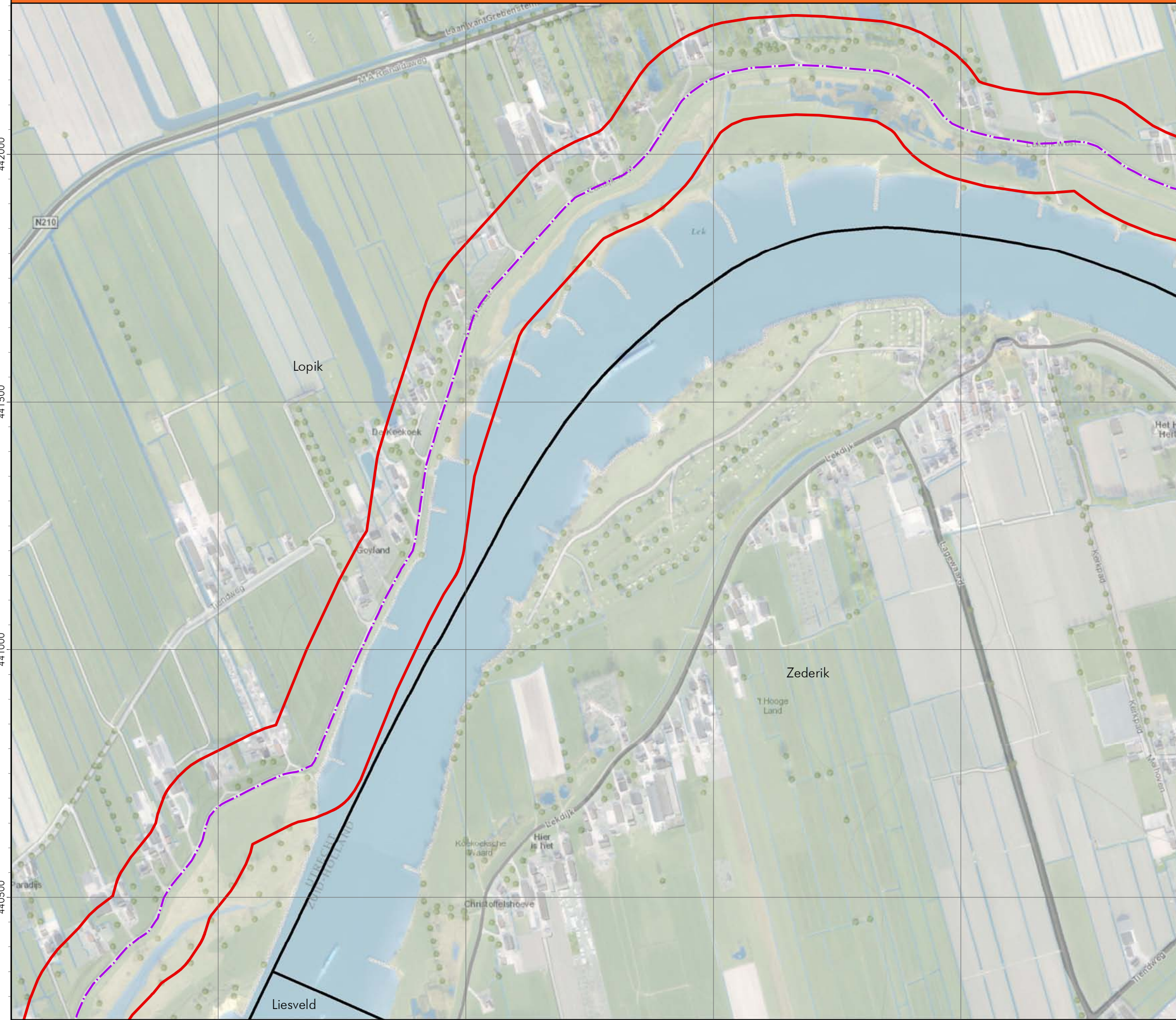
Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-2
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abbe

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken.

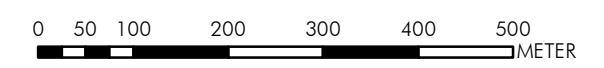
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Genneep

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Lopik
 Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

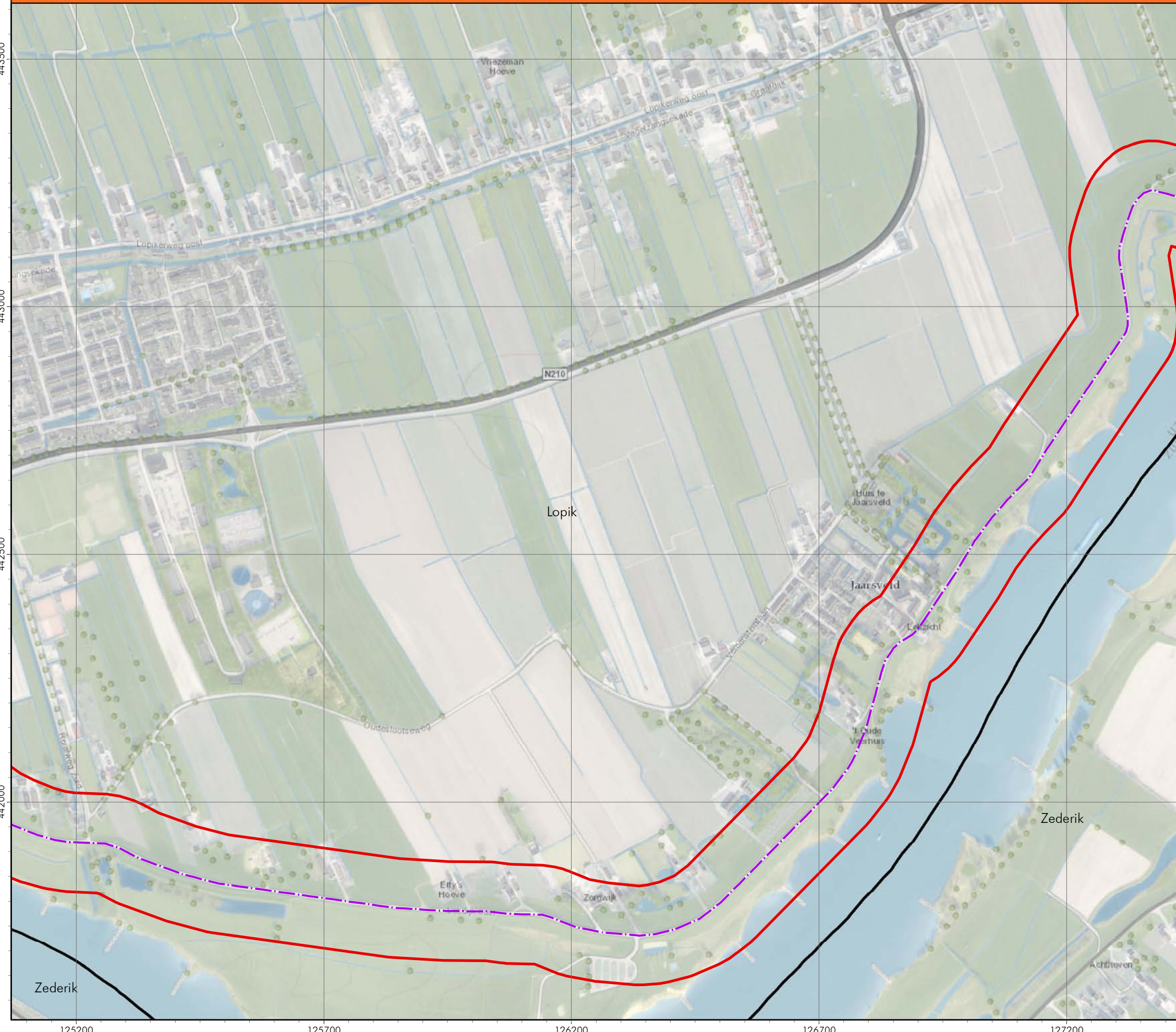
Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-3
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abee

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken mits deze tekening is gebruikt mits worden vermeldt dat deze tekening is gemaakt door: AVG Explosieven Opsporing Nederland: 65012

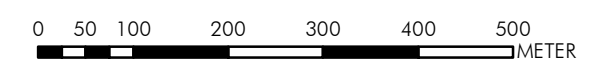
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Genneep

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Lopik
 Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

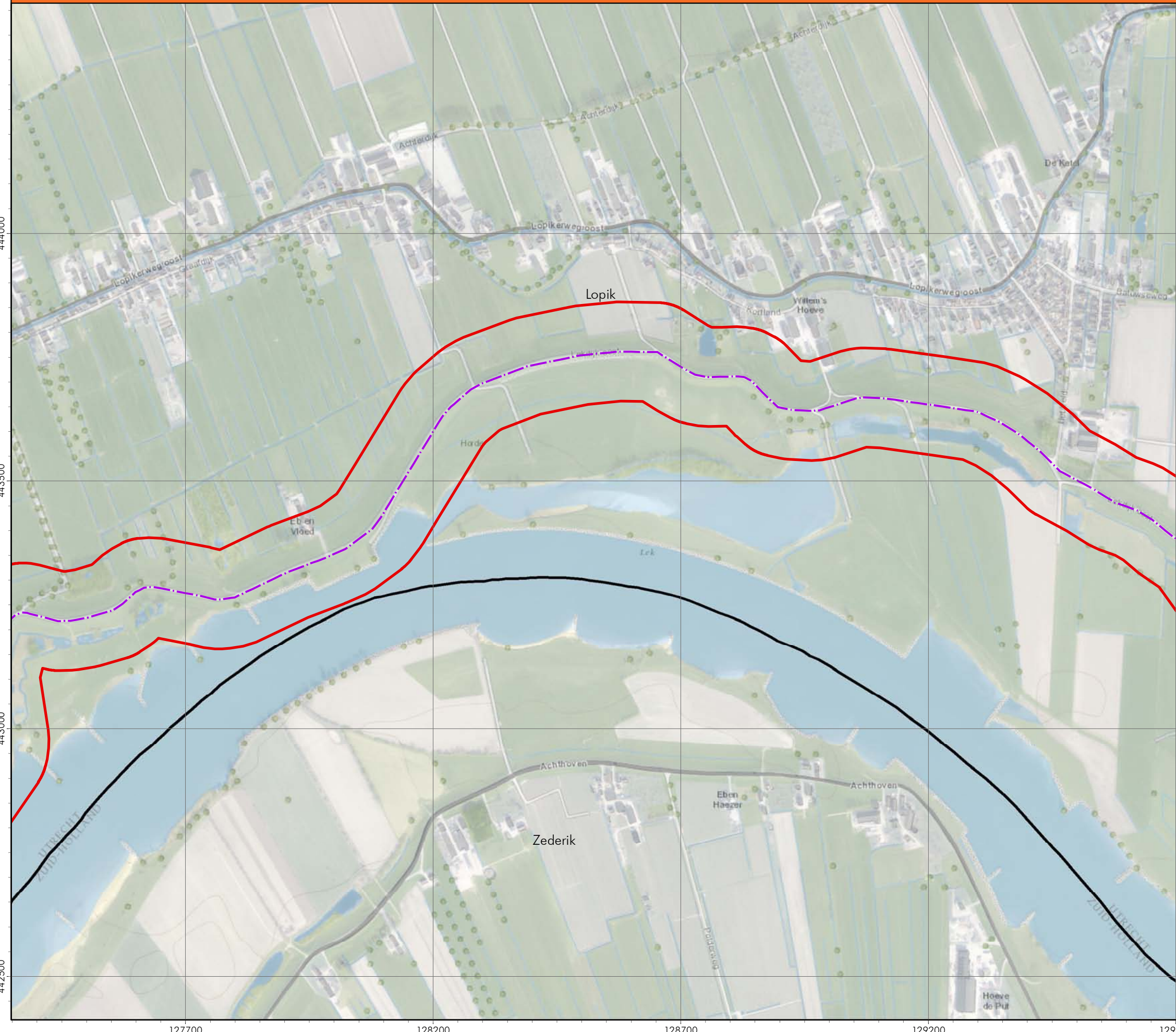
Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-4
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abée

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden dan de bedoelde. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden dan de bedoelde. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken.

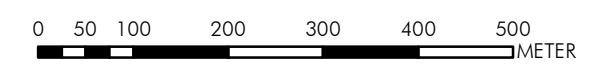
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Gennepe

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Lopik

Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

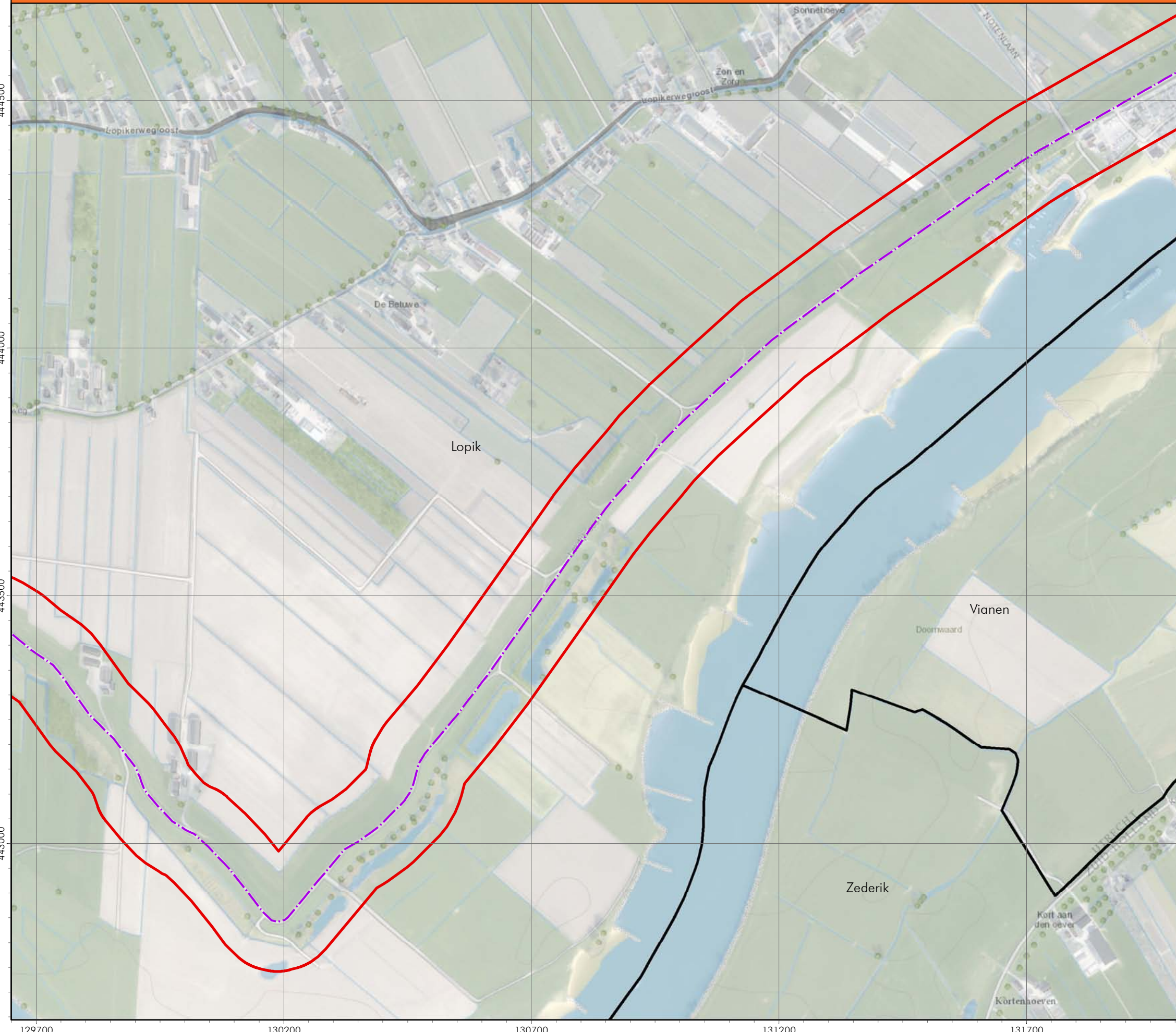
Opdrachtgever:

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-5
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abbe

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken, mits deze tekening is gebruikt in combinatie met de afbeeldingen van de luchtfoto's van de gemeente Lopik. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren of te verspreiden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren of te verspreiden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren of te verspreiden.

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

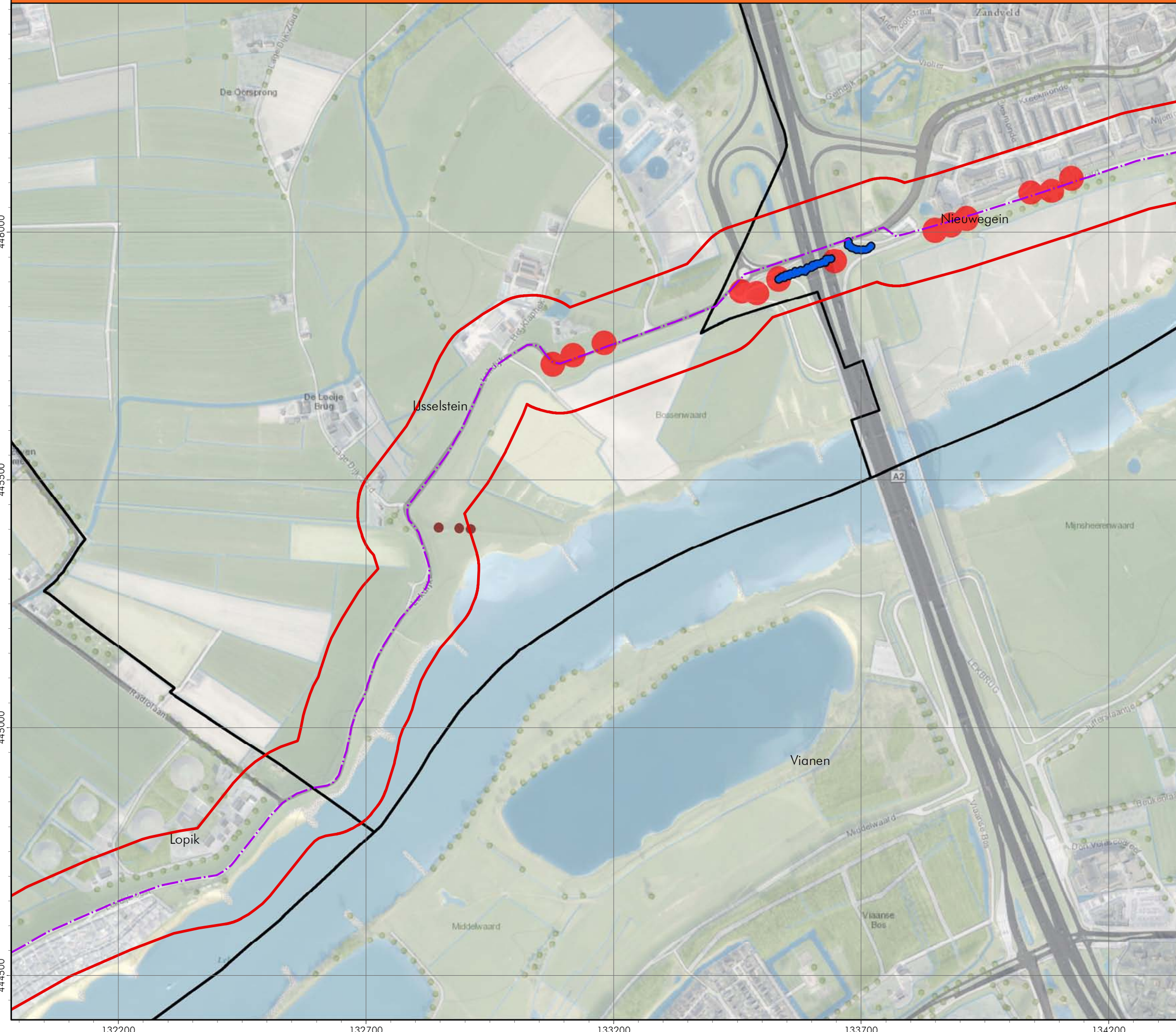
- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

 AVG Explosieven Opsporing Nederland Postbus 160 6590 AD Genneep	Bodembelastingkaart Conventionele Explosieven Gemeente Lopik Historisch vooronderzoek NGCE Verkenning Centraal Holland
Opdrachtgever: Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden Postbus 550 3990 GJ Houten	Projectnummer: 1562003 Tekeningnummer: BK2-6 Formaat: A3 Getekend: Paul Gieben Datum: 26-05-2015 Voor akkoord: Menno Abee

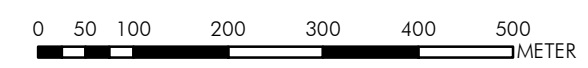
Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken, mits deze tekening te gebruiken mag niet worden verspreid of anderszins openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op welke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 06012

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Gennep

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Lopik, IJsselstein,
Nieuwegein

Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

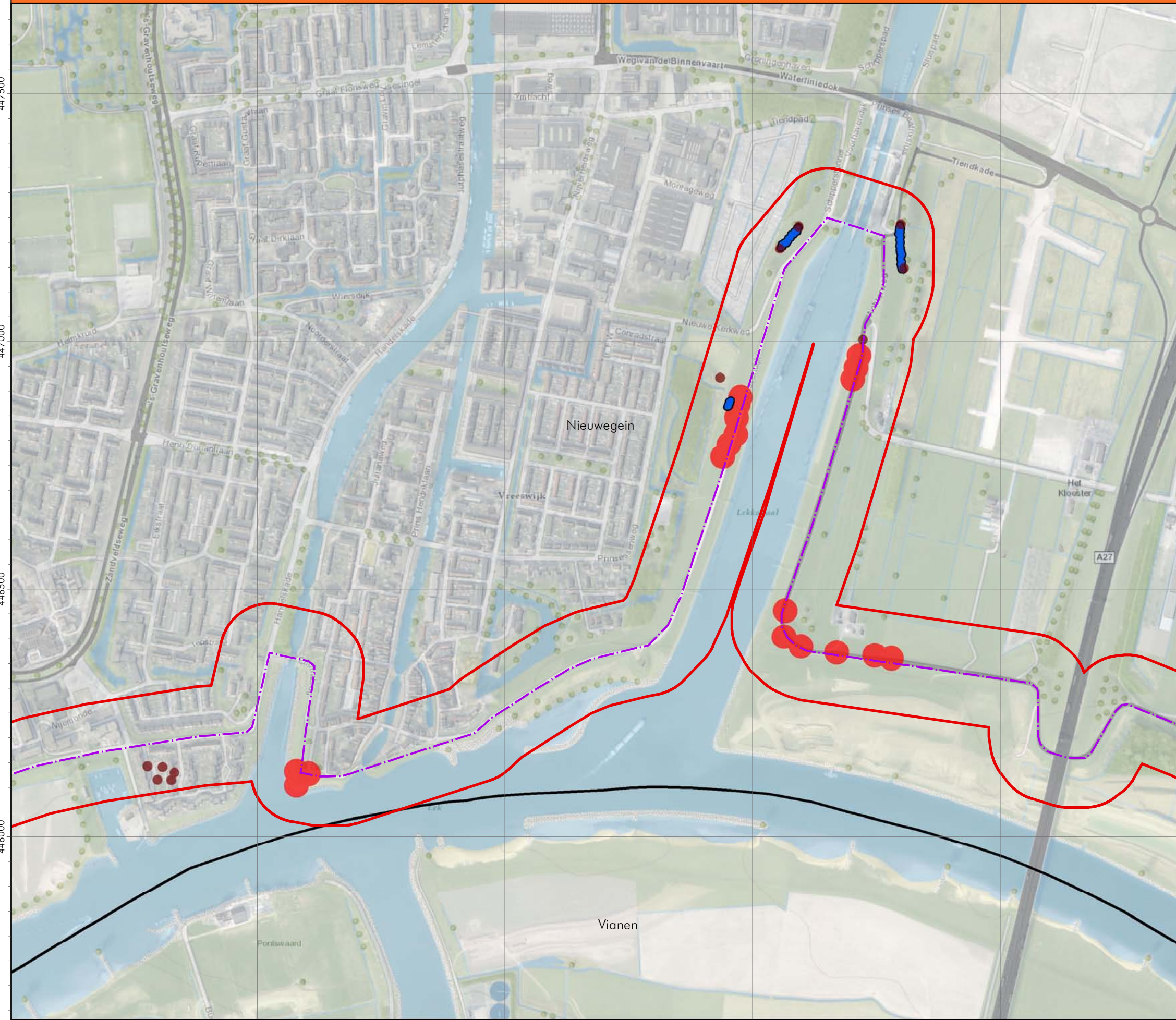
Opdrachtgever:

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-7
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abee

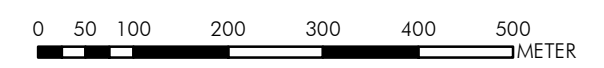
Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken.

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Genneep

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Nieuwegein

 Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

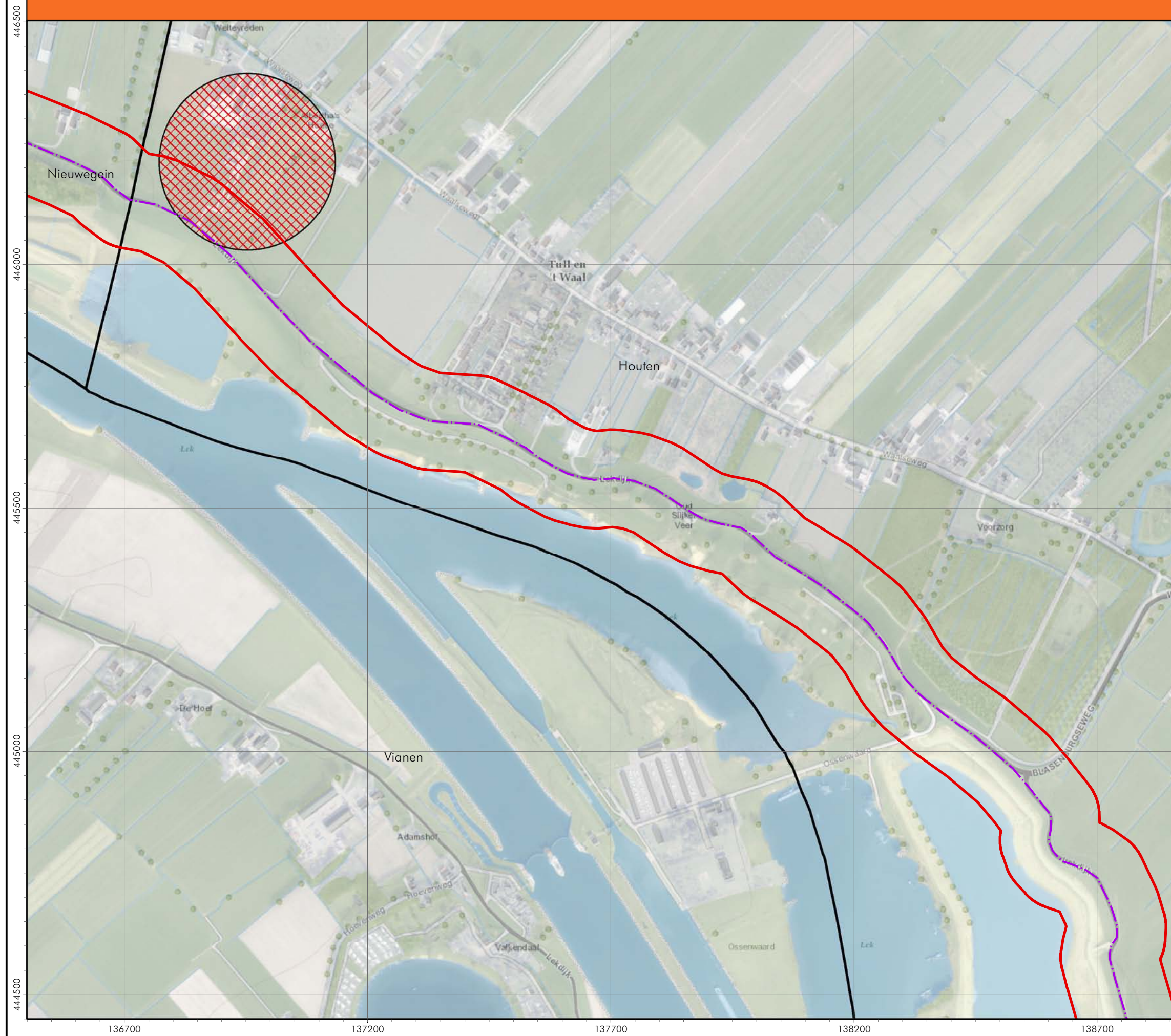
Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-8
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abee

447500
 447000
 446500
 446000

134700 135200 135700 136200

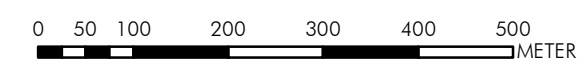
Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken, mits deze tekening niet wordt verspreid of anderszins openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op welke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 00012

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Gennepe

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Nieuwegein, Houten

Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

Opdrachtgever:

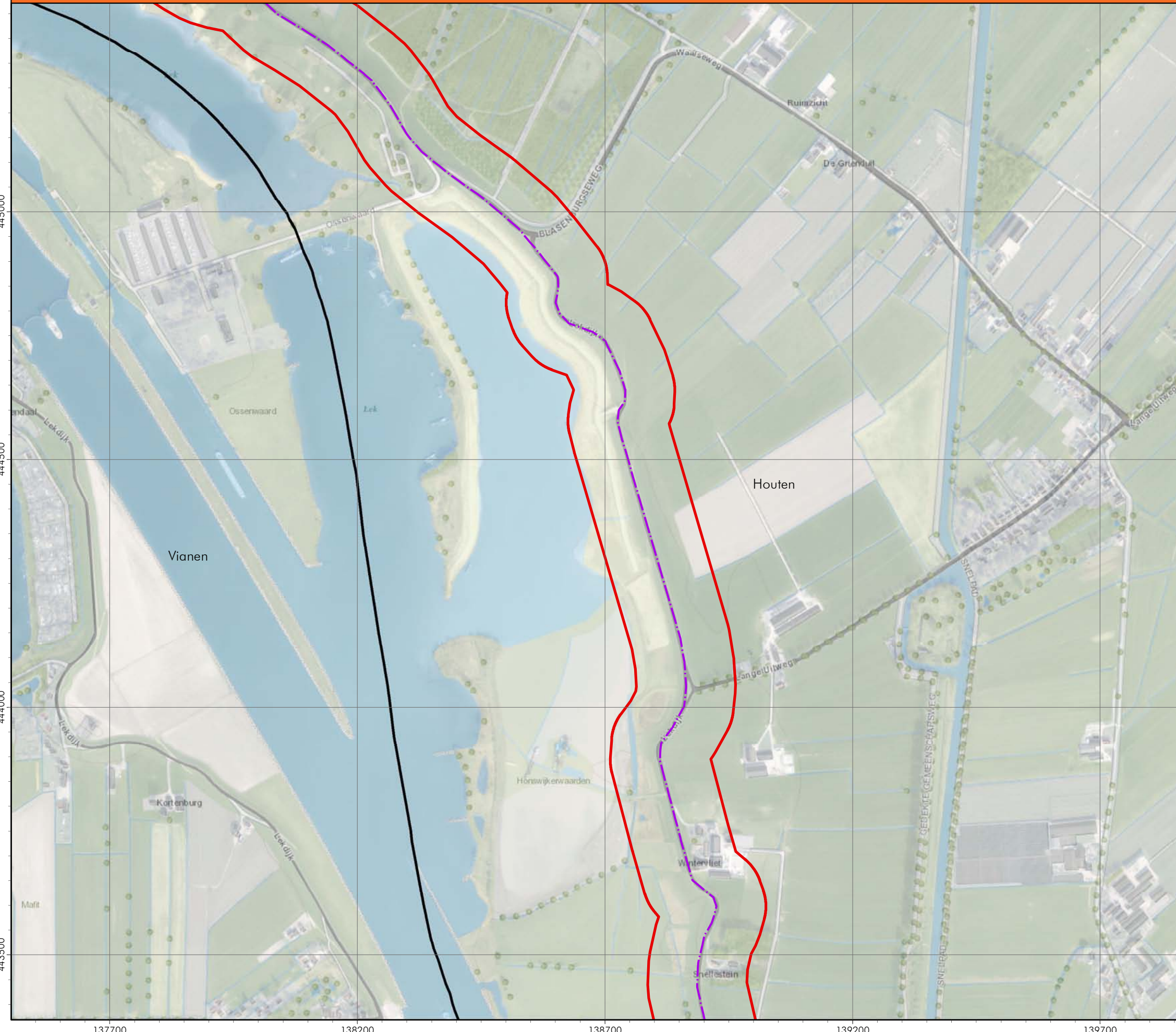

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-9
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abbe

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken, mits deze tekening te gebruiken mag worden verwerkt in andere gemeentelijke of andere bestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 02012

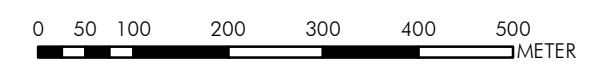
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG
AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Genneep

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Houten

Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

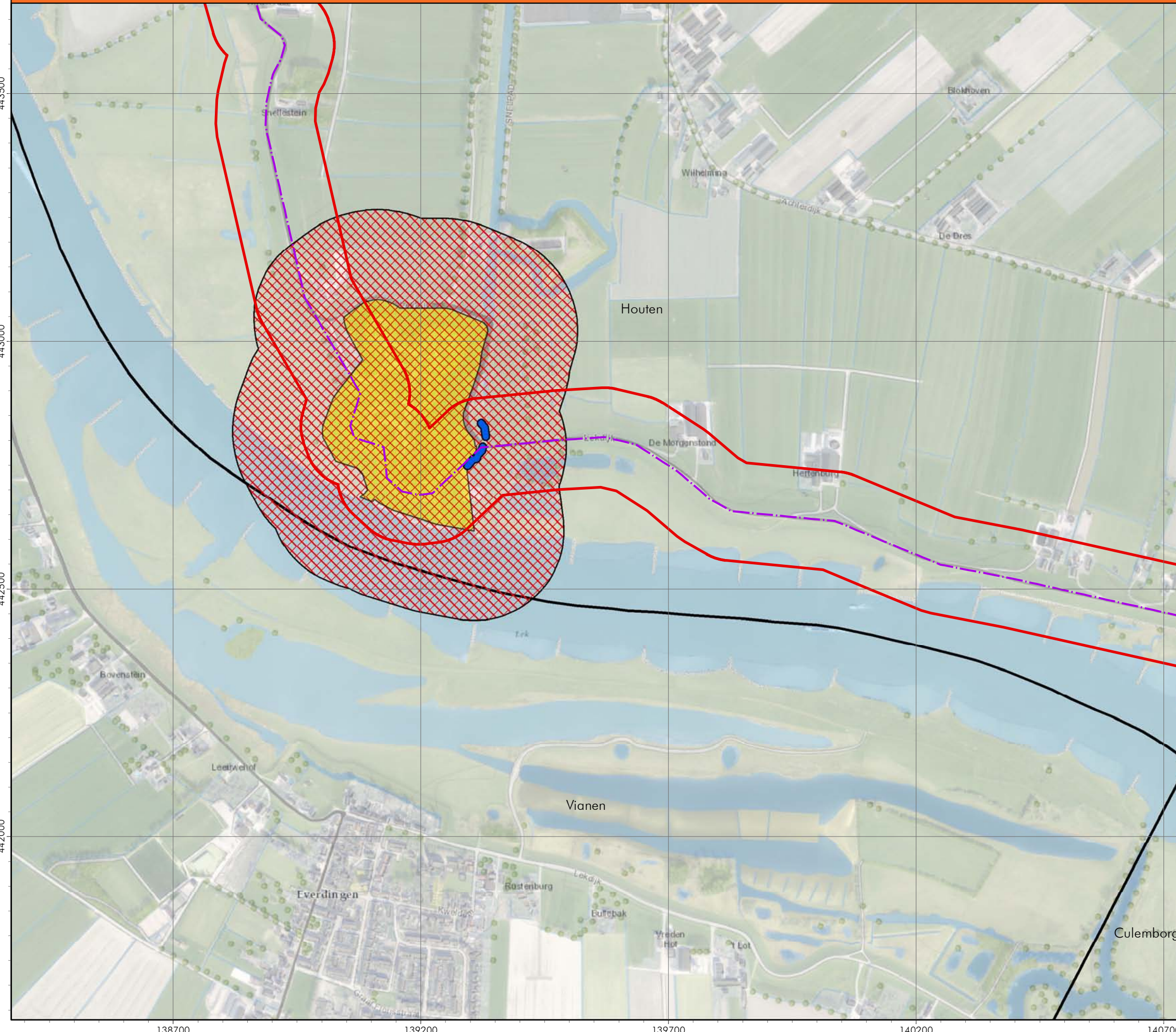
Opdrachtgever:

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-10
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abee

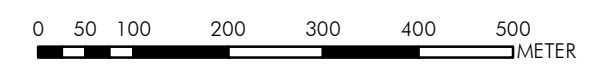
Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken, mits deze tekening te gebruiken mag niet worden verspreid of anderszins openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op welke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 02012

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Genneep

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Houten

Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

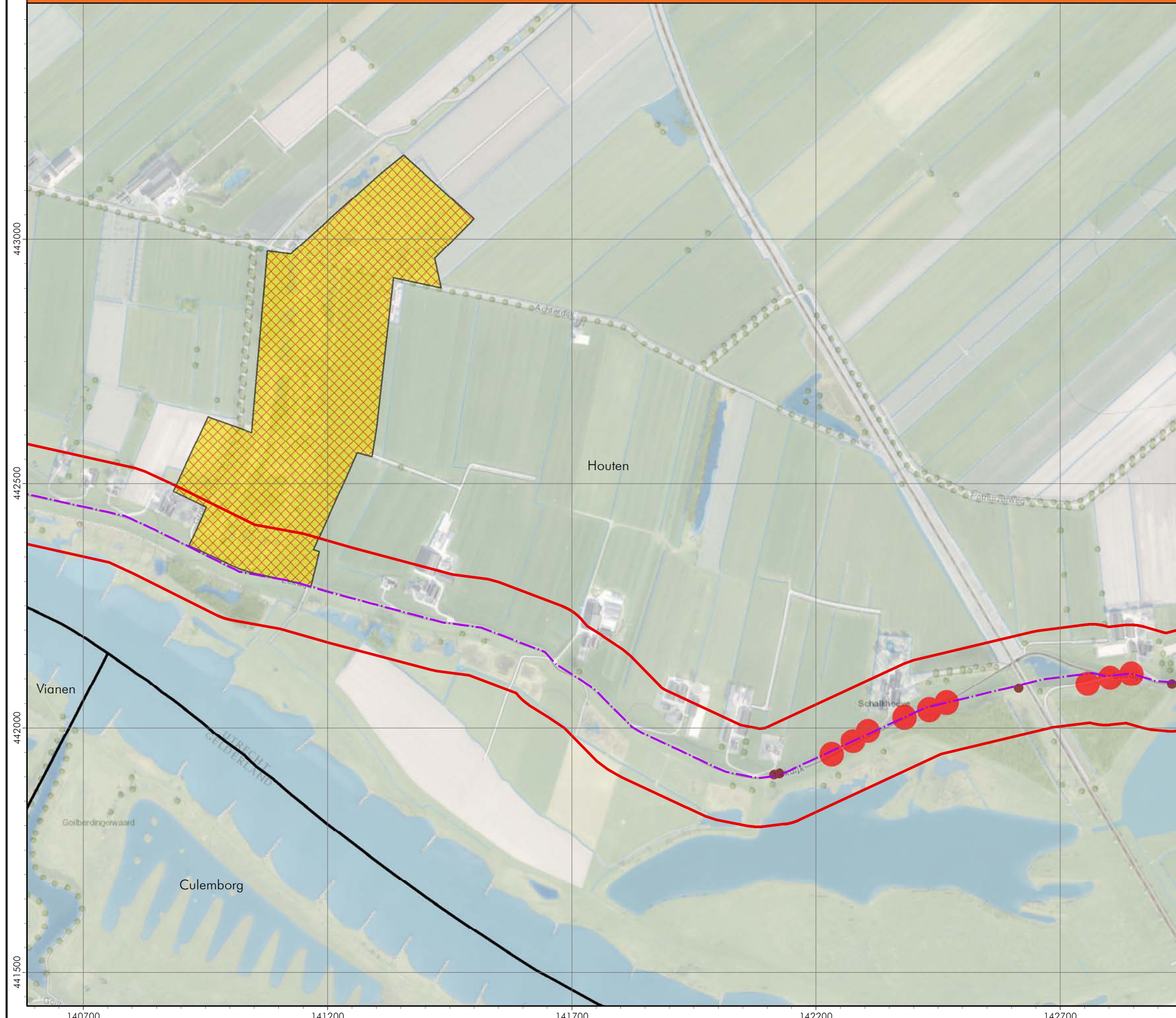
Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-11
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abee

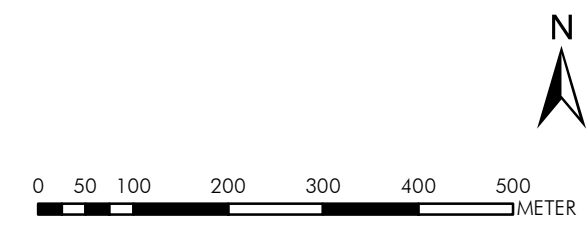
Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken, mits deze tekening te gebruiken mag niet worden verspreid of anderszins openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op welke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 02012

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

AVG
AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Genneep

Opdrachtgever:

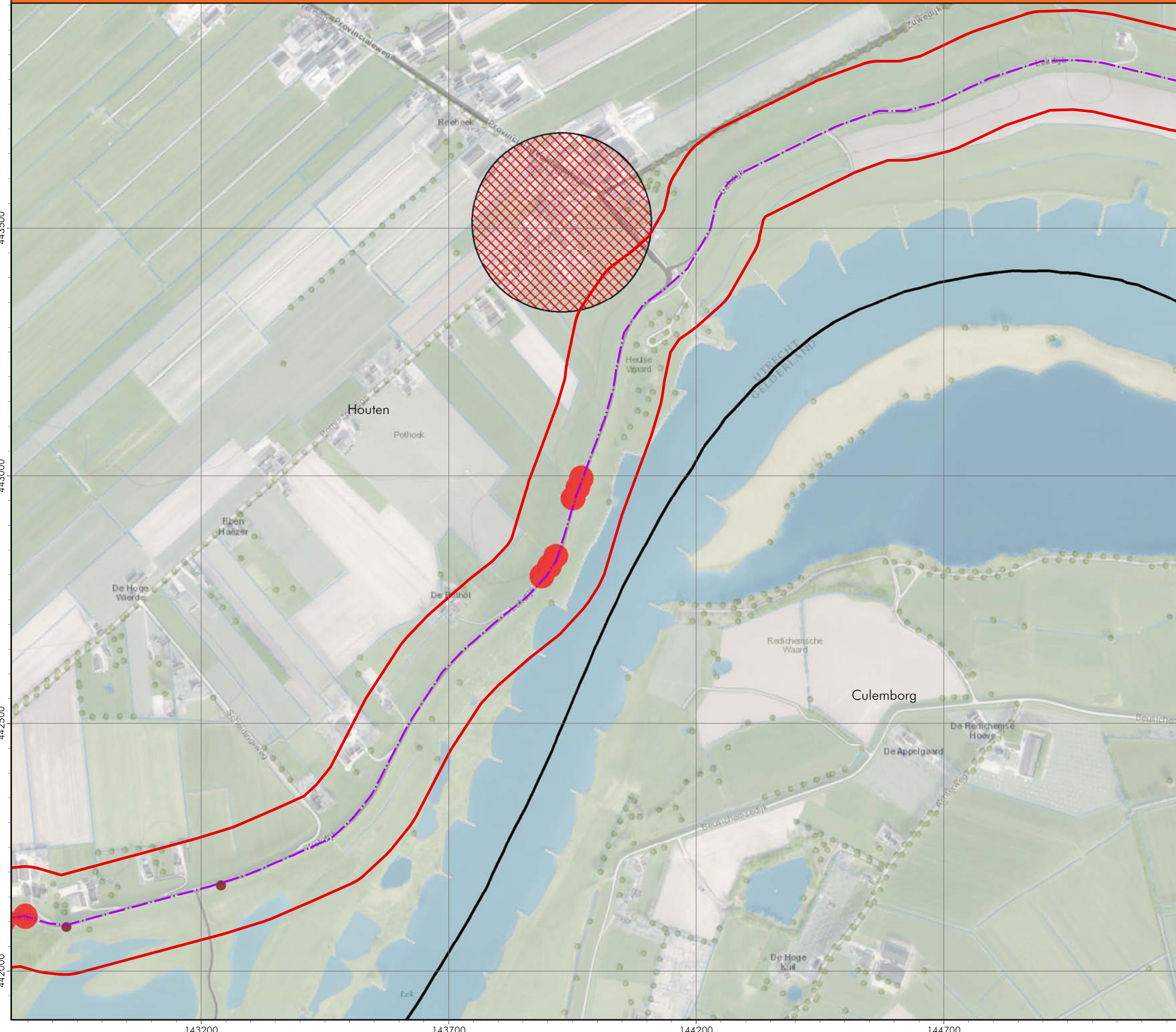
Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Houten

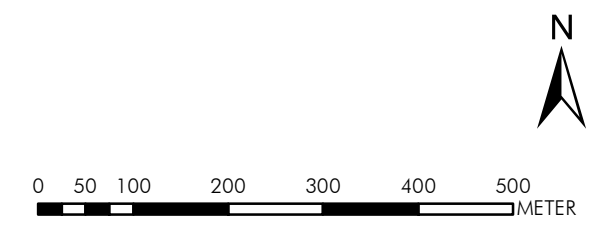
Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-12
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abee

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

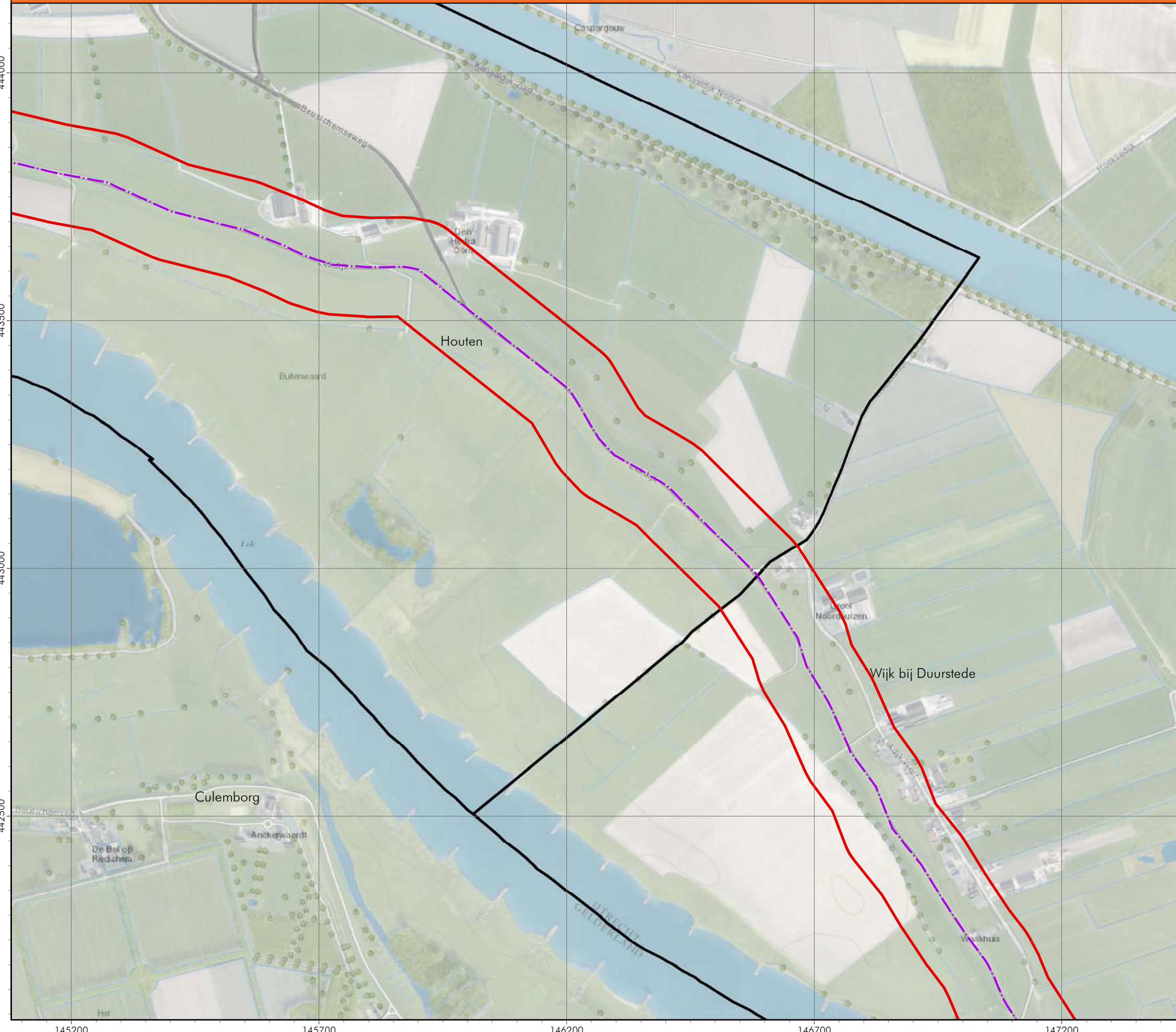
- Legenda**
- Onderzoeksgebied
 - Lekdijk
 - Verdacht gebied wapenopstelling
 - Verdacht gebied loopgraaf
 - Verdacht gebied stelling
 - Verdacht gebied verdedigingswerk
 - Verdacht gebied afwerpmunitie
 - Verdacht gebied 3 inch raketten
 - Gemeente grens

 AVG Explosieven Opsporing Nederland Postbus 160 6590 AD Gennepe	Bodembelastingkaart Conventionele Explosieven Gemeente Houten Historisch vooronderzoek NGCE Verkenning Centraal Holland
Opdrachtgever: Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden Postbus 550 3990 GJ Houten	Projectnummer: 1562003 Tekeningnummer: BK2-13 Formaat: A3 Getekend: Paul Gieben Datum: 26-05-2015 Voor akkoord: Menno Abee

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken en te verspreiden, zolang het gebruik niet in strijd is met de wetgeving en de AVG-voorschriften. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken en te verspreiden, zolang het gebruik niet in strijd is met de wetgeving en de AVG-voorschriften. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken.

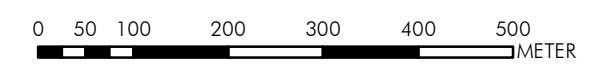
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- - - Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Gennep

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Houten, Wijk bij
 Duurstede
 Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

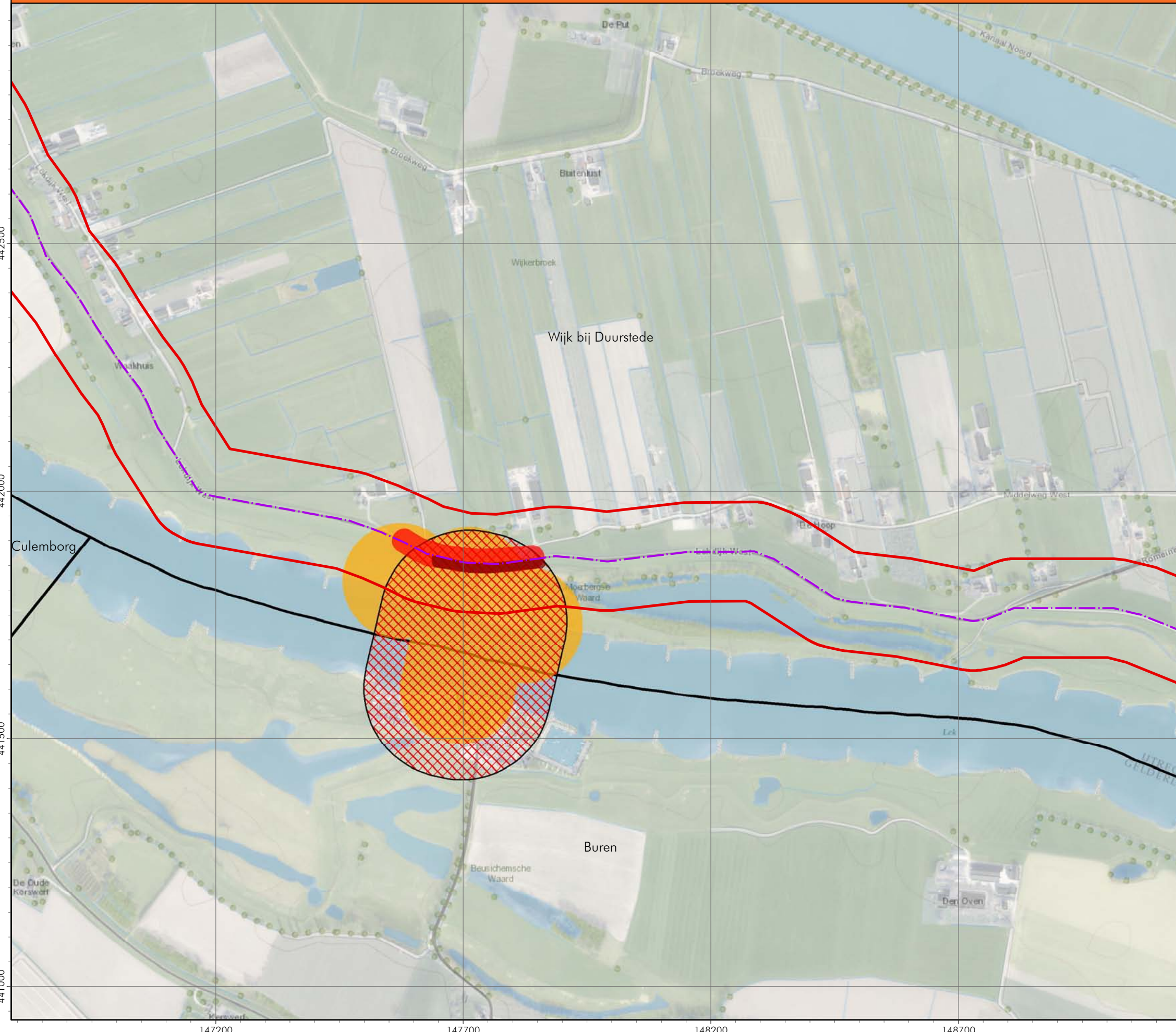
Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-14
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abee

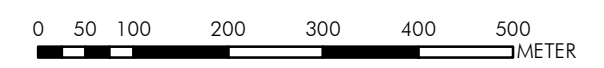
Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken, mits deze tekening te gebruiken mag niet worden verspreid of anderszins openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op welke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 02012

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoekgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Gennepe

Opdrachtgever:

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Wijk bij Duurstede

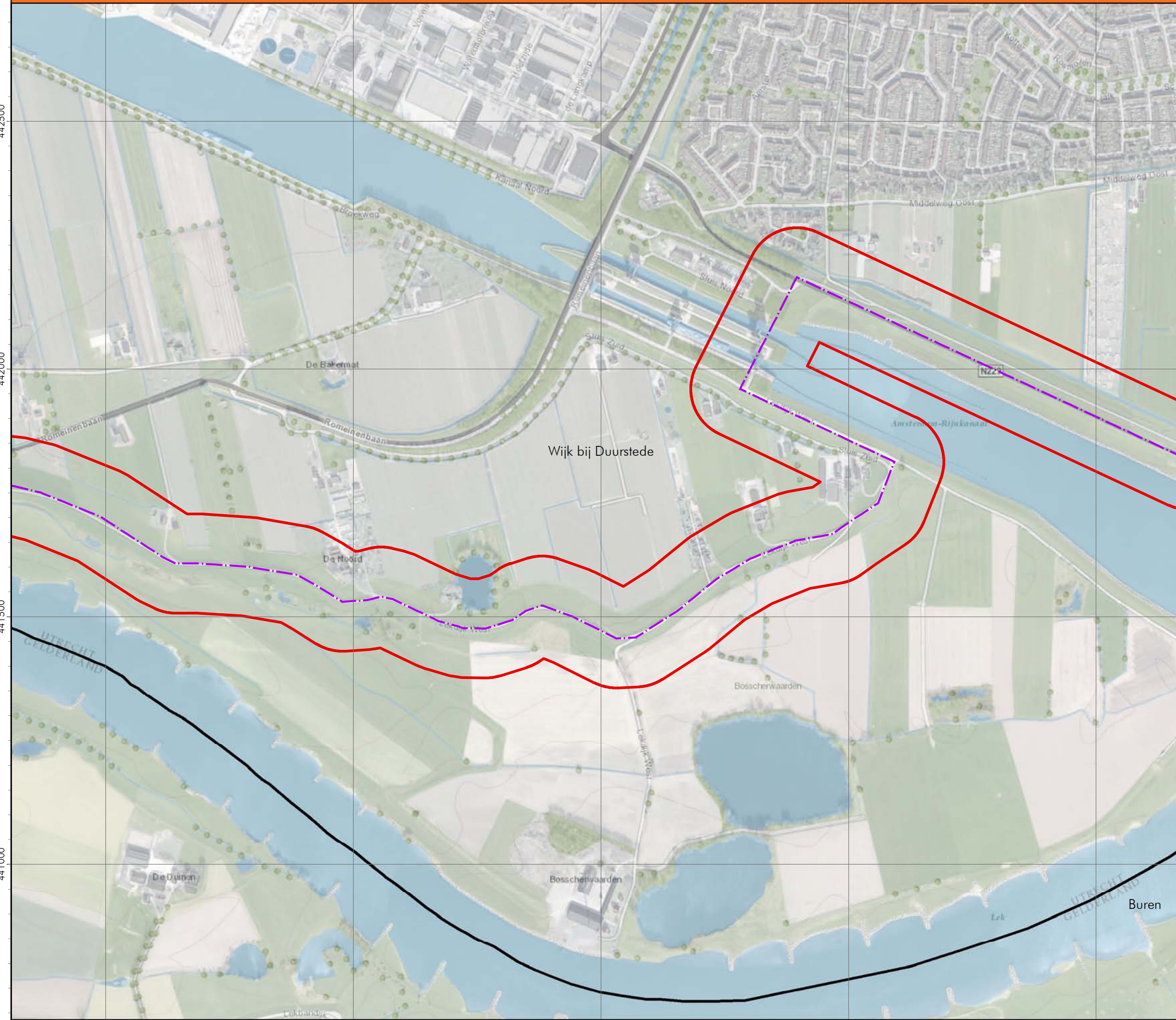
Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-15
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abee

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken.

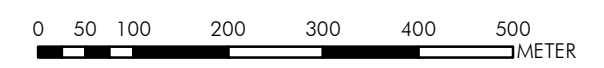
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Genneep

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Wijk bij Duurstede

Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

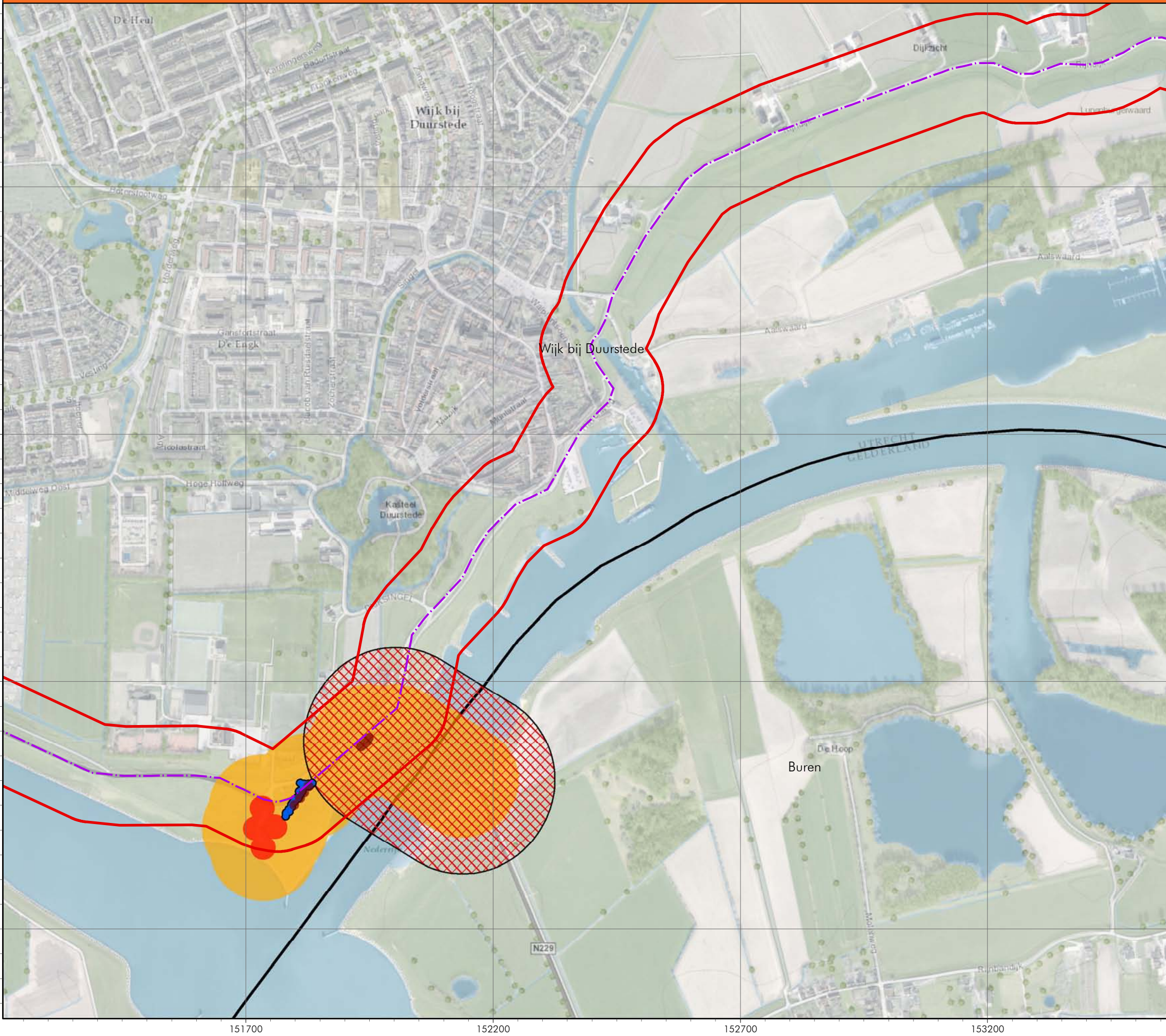
Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-16
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abee

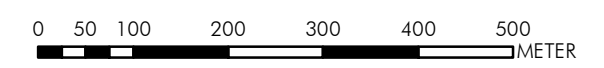
Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken en te verspreiden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken en te verspreiden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken en te verspreiden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken.

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Gennepe

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Wijk bij Duurstede

Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

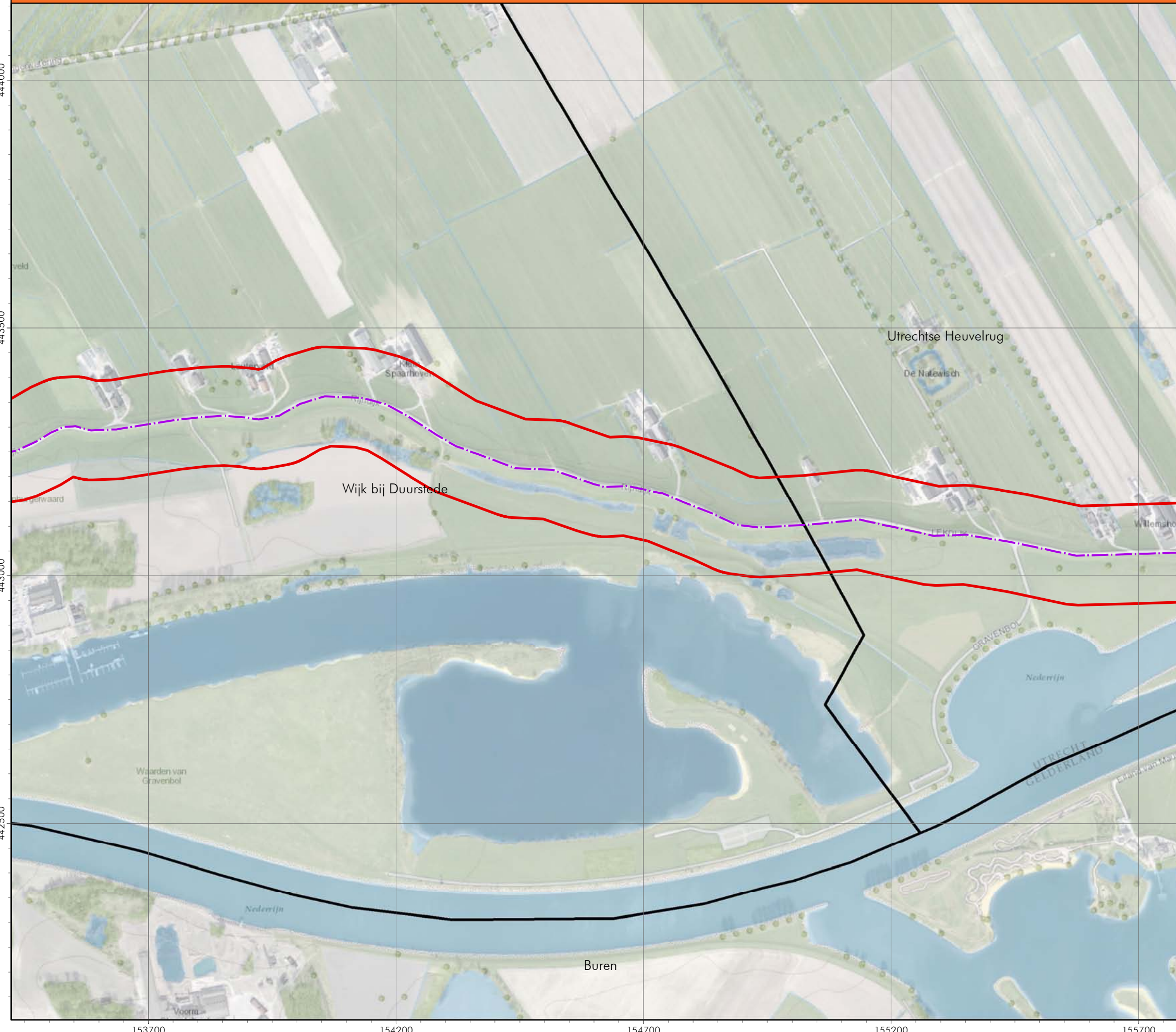
Opdrachtgever:

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-17
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abee

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken voor andere doeleinden. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren, verspreiden of openbaar te maken.

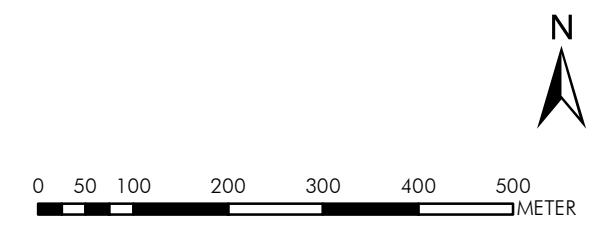
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG
AVG Explosieven Opsporing Nederland
Postbus 160
6590 AD Gennep

Bodembelastingkaart
Conventionele Explosieven
Gemeente Wijk bij Duurstede,
Utrechtse Heuvelrug

Historisch vooronderzoek
NGCE Verkenning Centraal Holland

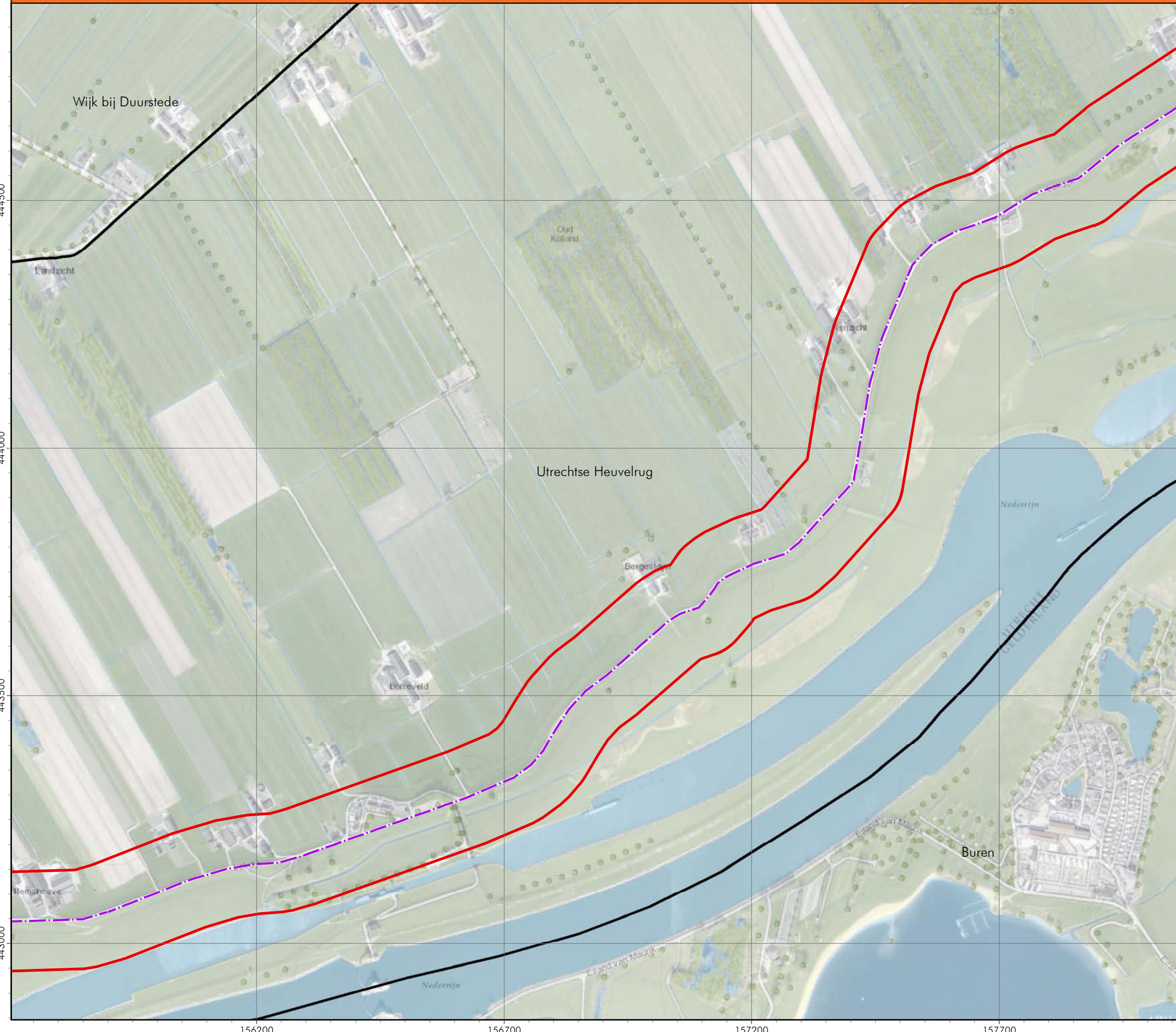
Opdrachtgever:

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
Postbus 550
3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
Tekeningnummer: BK2-18
Formaat: A3
Getekend: Paul Gieben
Datum: 26-05-2015
Voor akkoord: Menno Abee

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken, mits deze tekening te gebruiken mag worden vermeld op de afbeelding. Van deze tekening mag niet worden verspreid of anderszins openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op welke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 06012

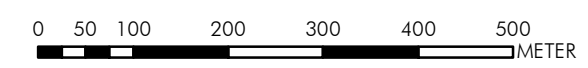
BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

Geen verdachte gebieden binnen kaartweergave.

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Genneep

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Utrechtse Heuvelrug
 Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

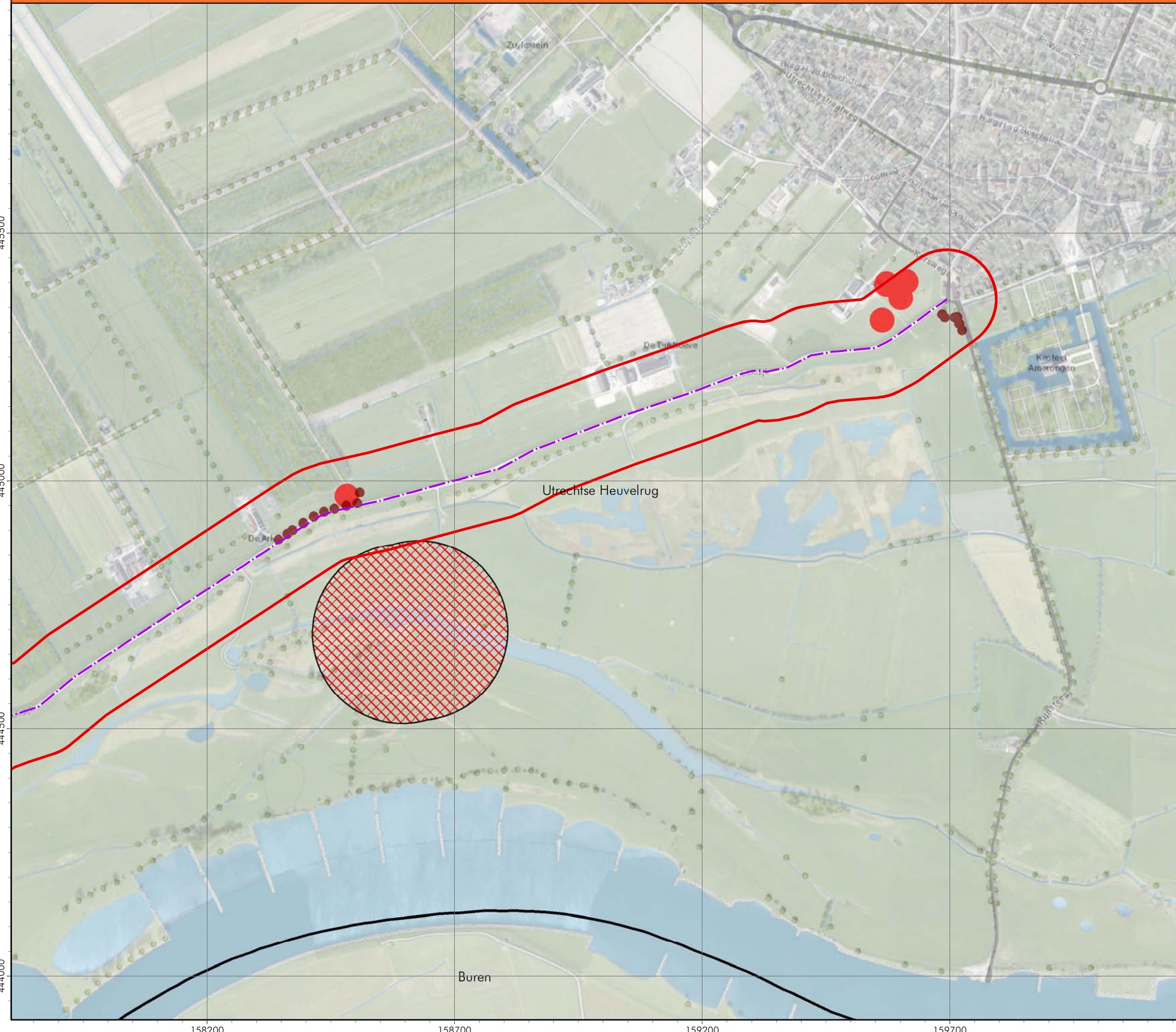
Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-19
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abee

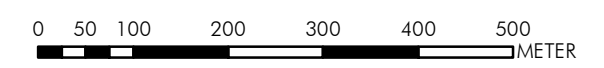
Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te gebruiken magzover het aanspreken van wapens en munitie betreft. Van deze tekening mag niets worden verspreid of anderszins openbaar gemaakt d.m.v. druk, scan of op welke andere wijze dan ook, zonder toestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 02012

BODEMBELASTINGKAART CE - NGCE VERKENNING CENTRAAL HOLLAND

Legenda

- Onderzoeksgebied
- Lekdijk
- Verdacht gebied wapenopstelling
- Verdacht gebied loopgraaf
- Verdacht gebied stelling
- Verdacht gebied verdedigingswerk
- Verdacht gebied afwerpmunitie
- Verdacht gebied 3 inch raketten
- Gemeente grens

AVG
 AVG Explosieven Opsporing Nederland
 Postbus 160
 6590 AD Gennepe

Bodembelastingkaart
 Conventionele Explosieven
 Gemeente Utrechtse Heuvelrug
 Historisch vooronderzoek
 NGCE Verkenning Centraal Holland

Opdrachtgever:

 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
 Postbus 550
 3990 GJ Houten

Projectnummer: 1562003
 Tekeningnummer: BK2-20
 Formaat: A3
 Getekend: Paul Gieben
 Datum: 26-05-2015
 Voor akkoord: Menno Abee

Deze tekening is eigendom van AVG Explosieven Opsporing Nederland. Het is de opdrachtgever vrij om deze tekening te verspreiden en te kopiëren. Het is niet toegestaan deze tekening te kopiëren of te verspreiden zonder toestemming van AVG Explosieven Opsporing Nederland. 15012

6.6 Totaaloverzicht geanalyseerde literatuur

6.6.1 Literatuur per plaats

De onderstaande overzichten bevatten een totaaloverzicht van de geraadpleegde literatuur per plaats. Een voor het vooronderzoek relevante selectie hiervan is opgenomen in hoofdstuk 2.2.

Schoonhoven:

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
3 juli 1940	Bombardement door twee Blenheims Mk IV op Schoonhoven. Getroffen werden binnenschepen in de Lek.

Datum	Gebeurtenis (bron: Zwanenburg, En nooit was het stil...Deel 1& 2)
3 juli 1940	Bomber Command. Twee andere Blenheims deden een aanval op binnenschepen in de Lek bij Schoonhoven, maar resultaten werden hier niet waargenomen (deel 1, p.57)
28 september 1940	Coastal Command. Fotoverkenning, verscheidene vluchten. Tijdens de vlucht naar de vliegvelden zijn foto's genomen van Rotterdam, de Nieuwe Waterweg en de Lek tot Schoonhoven (deel 1, p. 107)
5 september 1944	AEAF. Tenslotte werd bij Schoonhoven een aanval uitgevoerd op een klein stoomschip (deel 2, p. 291)

Datum	Gebeurtenis (bron: http://www.oorlogsslachtoffersgemeentegeldermalsen.nl/oorlogsjaren%20in%20Beesd/evacuatie%20beesd.htm)
13 mei 1940	Intussen moesten wij proberen de Lek over te komen. Dat moest bij het pontveer Nieuwpoort-Schoonhoven. Toen wij daar aankwamen was er plotseling groot alarm. Wij vluchtten een huis binnen en kort daarop hoorden wij dreunende slagen. Twee Nederlandse kruitschepen, die vlak bij het pontveer aan de wal lagen, werden door Duitse bommenwerpers gebombardeerd. Beide schepen gingen volledig de lucht in.

Datum	Gebeurtenis (bron: http://www.zuidfront-holland1940.nl/index.php?page=nieuwsberichten-2013)
13 mei 1940	Op 13 mei 1940 kwam de dienstplichtige matroos H. Steenberg van het Depot Vaartuigendienst Amsterdam om het leven. Hij was gedetacheerd aan boord van het hospitaalschip 'Disponibel' van de Pontonniers. Dat schip was op de Lek nabij Schoonhoven door de Duitsers in brand geschoten en gezonken

Datum	Gebeurtenis (bron: Uitgeverij Optima (ed.), Het leven in Schoonhoven. Schoonhoven Garnizoensstad)
Mei 1940	Om Schoonhoven werd niet gevochten. Wel vonden er beschietingen plaats door overvliegende vliegtuigen waarbij enkele militairen gewond raakten (p.14)
Mei 1940	Het hospitaalschip Disponibel van de Pontonniers was op de Lek nabij Schoonhoven door de Duitsers in brand geschoten, waarna het zonk (p.14)

SCHOONHOVEN: Luchtaanval op kruitschip in de Lek, 2 doden (verdronken). Tevens een mitrailleeraanval uit de lucht waarbij 2 militairen gedood.

Afb.. – Vermelding betreffende de luchtaanval op de kruitschepen te Schoonhoven d.d. mei 1940. Bron afbeelding: 'Meldingen betreffende luchtaanvallen in het tijdvak van 10 t/m 14 mei 1940' (archief AVG).

Amerongen:

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
10 mei 1940	Junker Ju 52/3m om 06.00 uur ter hoogte van de Rode Haan ten westen van de Slapersdijk te

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
	Amerongen gecrasht.
11 mei 1940	Messerschmitt Bf 109 E-4 van het 2./JG 20 om 19.04 uur te Amerongen neergestort.
30 juli 1943	Messerschmitt Bf 109 Weisse 5 met Werkenummer 14971 van het 7./JG 54 'Grünherz' bij Amerongen gecrasht.
22 februari 1944	Bommenwerper te Amerongen neergestort.
6 maart 1944	B-24H-I-FO Liberator met nummer 42.7598 UL-D 'Flack Ducker' van het 576th Bomber Squadron van de 392nd Bomber Group in een weiland bij Overberg te Amerongen gecrasht.
11 april 1944	Geallieerd vliegtuig te Amerongen neergestort.
12 oktober 1944	Bombardement door Typhoons EL- van het No. 181 squadron op Amerongen. Getroffen werd een veerpont ten zuiden van Amerongen.
19 november 1944	Bombardement door acht vliegtuigen op Amerongen. Getroffen werd de veerpont.

Datum	Gebeurtenis (bron: Zwaneburg, En nooit was het stil...Deel 1 & 2)
30 juli 1943	Voor zover bekend verloor de Luftwaffe deze dag boven Nederland tenminste 24 jagers, acht Bf-109's en zestien Fw-190's. Deze kwamen o.a. neer bij Amerongen (deel 2, p. 52)
12 oktober 1944	A.E.A.F. De Typhoons vlogen ook weer over een breed front en No. 124 Wing, waaronder No 181 Squadron met de F/O's Boucher en Van Zinnicq Bergmann vloog gewapende verkenning in het gebied Venlo-Gennep, met aanvallen op veerponten ten zuiden van Amerongen. De aanlegsteigers werden getroffen en een pont tot zinken gebracht (deel 2, p.404)
19 november 1944	2nd Tactical Air Force. Behalve de genoemde aanval op Venlo met bommenwerpers, werden ook met jabo's bomaanvallen uitgevoerd, waarbij met name werden genoemd een veerpont bij Amerongen door acht vliegtuigen (deel 2, p.450)

Lopik:

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
15 maart 1942	Spitfire Mk V.P.R. type C X4503 JX- van het No. 1 P.R.U. om 14.02 uur squadron te Lopik gecrasht
3 februari 1943	Stirling Mk BU- van het No. 214 Federated Maly States squadron bij Benschop, Lopik neergestort.
21 juni 1943	Halifax MK375 DT-E van het No. 192 squadron in de Lek bij Jaarsveld, Lopik gecrasht.
19 november 1944	Bombardement op Lopik door Typhoons FJ- van het No. 164 Argentine-British squadron. Getroffen werd het radiozendercomplex.
21 november 1944	Bombardement op Lopik door Typhoons FJ- van het No. 164 Argentine-British squadron. Getroffen werd het radiozendercomplex.

Datum	Gebeurtenis (bron: Zwaneburg, En nooit was het stil...Deel 1 & 2)
15 maart 1942	Bij Lopik werd om 14.02 uur een PRU Spitfire door een Duitse jager neergeschoten (deel 1, p. 336)

Datum	Gebeurtenis (bron: J.A. Vliet, De Lopikerwaard in de Tweede Wereldoorlog 1940-1945)
10 mei 1940	Een Duits 'parachutisten-vliegtuig' maakt een noodlanding in Benschop
13 mei 1940	Heinkel bommenwerper maakt een noodlanding aan de Lagedijk te IJsselstein
15 maart 1942	Spitfire in Lopikerkapel neergeschoten
17 januari 1943	Duitse 2-motorige nachtjager neergestort in Lopikerkapel
3 februari 1943	Britse Stirling bommenwerper te Benschop neergeschoten
22 juni 1943	Brandende Halifax in de Lek te Jaarsveld gestort
3 september 1943	Lancaster bommenwerper in het Benedeneind van Benschop neergestort
April 1944	Kaden opgeworpen voor een inundatiestrook van ruim 1 kilometer breed
5 juni 1942	2 motorige bommenwerper van de RAF neergestort in Benschop Boveneind
19 november 1944	Een Typhoon van de RAF maakt in Benschop een noodlanding
1 januari 1945	Messerschmitt neergestort tegen de boerderij van Toon Boere aan de Hooge Biezen te IJsselstein. Vliegtuig en boerderij in brand
1 januari 1945	In Polsbroek komt een Focke Wulf neer
13 februari 1945	Vuurgevecht tussen Nederlandse verzetsmensen en de Feldgendarmarie
Oktober/november 1944	Er was in Jaarsveld en Lopik sprake van een inkwartiering van ca. 800 militairen. Ook in IJsselstein, Benschop en Polsbroek waren Duitse soldaten (p.1)
19 november 1944	Een Typhoon van No. 266 Squadron maakt een noodlanding op een weiland van T. Oskam te

Datum	Gebeurtenis (bron: J.A. Vliet, De Lopikerwaard in de Tweede Wereldoorlog 1940-1945)
	Benschop, na te zijn geraakt door Duitse luchtafweer. Het vliegtuig kwam met de neus in de sloot te staan (p.7)
13 februari 1945	Vuurgevecht tijdens een razzia bij de boerderij van Piet Klever (p.2)

Datum	Gebeurtenis (bron: L. Bakker, Het huisje bij de Schans)
10 mei 1940	Duitse vliegtuigen begonnen in het wilde weg te schieten. Een vrouw die zat te melken werd in haar schouder geraakt (p.16)

Datum	Gebeurtenis (bron: Z.W.G. Lulof, Wie dit leest is vrij. Iets over de oorlog 1940-1945)
Meidagen 1940	Er zaten Nederlandse soldaten in het Herenhuis te Ameide. De Duitsers hebben daar toen bommen op gegooid. Eén van de bommen lieten ze te vroeg vallen. Deze kwam vlakbij de Scheppebrug op het huis waar toen de familie Meydam woonde neer. Deze bom ontplofte niet (p.11)
Meidagen 1940	Op het plein van de zogenaamde Binnenschool aan de Lopikerweg Oost stonden veel mensen, paarden en wagens. Plotseling werden zij onder vuur genomen door een laag vliegend vliegtuig. Eén kogel drong de school binnen (p.26)
1941	Er vielen een paar bommen achter het huis van Faay in de Graafdiijk (p.11)
Geen datumvermelding	In Benschop is een vliegtuig neergestort, de piloot die eruit sprong kwam in Lopik terecht (p.11)
21 juni 1943	Halifax bommenwerper op de terugweg van een bombardementsvlucht in de Lek bij Jaarsveld neergestort (p.35-37)

Jaarsveld:

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
13 mei 1940	Duits vliegtuig tussen Jutphaas en Jaarsveld gecrasht
21 juni 1943	Halifax MK375 DT-E van het No. 192 squadron in de Lek bij Jaarsveld, Lopik neergestort [N.B. dit betreft zeer waarschijnlijk een foute vermelding]
22 juni 1943	Halifax Mk BB375 EQ-T van het No. 408 RCAF Goose squadron om 02.24 uur bij Jaarsveld in de Lek neergestort.

Datum	Gebeurtenis (bron: J. van Vliet, de vermiste Canadezen in Jaarsveld')
21 juni 1943	Brandend vliegtuig, een Halifax van No. 408 (Canadian) Squadron, in de Lek bij Jaarsveld neergestort. Het vliegtuig vloog eerst laag over huizen bij de Graafdiijk ten oosten van Lopik, maakte een laatste draai in de lucht en scheerde laag over de Lekdijk bij Jaarsveld. De Halifax stortte in de rivier en viel hier uiteen. Er stak een stuk van de staart boven het water uit, maar dit was een paar dagen later weer verdwenen. Op de uiterwaard werden grotere en kleinere delen van het vliegtuig gevonden (p.4-5)
December 1984	Amateurduikers uit Groot-Ammers hebben 1 van de motoren van de in de Lek bij Jaarsveld gecrashte Halifax geborgen (p.5)

IJsselstein:

Datum	Gebeurtenis (bron: J.J. Abbink Spaink, IJsselstein verleden en heden)
Meidagen 1940	Een door Nederlands afweergeschut aangeschoten bommenwerper kwam, buiten de bebouwde kom, op een terrein langs de Lagedijk terecht. Daarop volgde een kort vuurgevecht tussen de bemanning en Nederlandse militairen (p.65)
Meidagen 1940	Er werden door de Duitse luchtmacht enige bommen op IJsselsteins grondgebied afgeworpen, namelijk in de Achtersloot waar een groep vluchtelingen het doel schijnt te zijn geweest en bij de brug over de Kromme IJssel in de Rijksweg Utrecht Den Bosch, waar een Nederlandse militair werd gedood (p.65)
Meidagen 1940	Een uitkijkpost van de plaatselijke Luchtbeschermingsdienst, gestationeerd op de gemeentetoren, werd door een Duits vliegtuig onder vuur genomen. De toren werd licht beschadigd door mitrailleurkogels (p.66)
Nieuwjaarsdag 1945	Er stortte tussen het huis en de schuur van een boerderij aan de Hoge Biezen een Duits vliegtuig neer, dat in vlammen opging (p.67)

Datum	Gebeurtenis (bron: 'Het relaas van de IJsselsteinse Heinkel HE III. Over een Duitse bommenwerper die op 13 mei 1940 een noodlanding maakte', in: Historische Kring IJsselstein, no. 11 (1979), p. 14-16)
13 mei 1940	Heinkel He III door Nederlands luchtafweergeschut (11 ^e batterij luchtdoelartillerie), dat stond opgesteld op het Kanaleneiland te Utrecht, getroffen. Het vliegtuig maakte een noodlanding en kwam buiten de bebouwde kom van IJsselstein neer in het weiland van dhr. Spelt, naast een boomgaard aan de Lagedijk te IJsselstein. Er was sprake van een kort gevecht, alvorens de Duitse bemanning gevangen werd genomen. De bommenwerper was slechts licht beschadigd. De bewapening van dergelijke vliegtuigen bestond uit vier mitrailleurs, terwijl er 2000 kilo aan vliegtuigbommen kon worden meegevoerd. Er waren ca. 30 bommen in het vliegtuig aanwezig die naast het toestel in het gras werden gelegd, onder de bewaking van Nederlandse militairen (p.14-16)

Datum	Gebeurtenis (bron: Studiegroep Luchtoorlog, verliesregister)
13 mei 1940	He 111 van 1./KG 4 neergestort ter plaatse van de Lagedijk – IJsselstein
1 januari 1945	Bf 109 van 11./JG 27 neergestort te Hoogebiezen – IJsselstein

Datum	Gebeurtenis (bron: L. Murk, De inundatie van de Lopikerwaard 1944-1945)
1944	Kaartje met daarop aangegeven het inundatiegebied ten westen van IJsselstein, alsmede de tankgracht ten zuiden van IJsselstein en luchtafweerstellingen ten zuidoosten van IJsselstein (p.271)
1944-1945	In IJsselstein stonden door de bezetter aangebrachte betonblokkades onder andere op de kruising Hoogebiezen – Provinciale Weg, Achtersloot-Benschopperweg en op het Eiteren ter hoogte waar nu de winkel van Welkoop is. Rondom IJsselstein was aan de westzijde van de IJssel een tankgracht gegraven, met zeer steile taluds. Deze tankgracht liep vanaf de Lagedijk ongeveer langs het punt waar nu de TV zender staat in de richting Hoogebiezen naar het kruispunt Hoogebiezen / Provinciale Weg. Van dit punt werd de Provinciale Weg gevolgd in de richting van 't Hemeltje. Ongeveer ter hoogte van de tegenwoordige IJsbahn ging hij in een grote bocht over de Benschopperweg en de Groendijk naar de Achtersloot ter hoogte van de huidige trambaan, om tenslotte bij het Eiteren de Hollandse IJssel te bereiken. Op de Lagedijk en Hoogebiezen waren luchtafweerstellingen opgesteld, ter verdediging van de Lek en het zendercomplex (p.275)
5 januari 1945	De Lekbrug is ten gevolge van een geallieerd bombardement in de rivier verdwenen (p.275)
1945	De IJsselsteinse tankgracht werd direct na de oorlog weer gedempt (p.277)

Vreeswijk:

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
14 mei 1940	Twee Duitse vliegtuigen bij Vreeswijk, Nieuwegein, gecrasht.

Datum	Gebeurtenis (bron: R. Copier – Van den End, Vreeswijk in de Tweede Wereldoorlog)
Mobilisatieperiode	Nederlands luchtafweergeschut geplaatst in de boomgaard van Wiersdijk 34 (p.38)
10 mei 1940	6 bommen geworpen op een colonne evacuerende burgers uit Tiel toen deze de Lekbrug passeerden (p.40)
12 mei 1940	Er viel een bom tussen de fortgracht en de Lekdijk (p.40)
13 mei 1940	Luchtbombardement op de Lekdijk tussen Vianen en de verkeersbrug. Er werd alleen schade aan de dijk toegebracht (p.40)
Geen datumvermelding	Het verzet brengt een schip bij de gasfabriek in IJsselstein tot zinken. Er werd een springlading onder aangebracht (p.66)
Geen datumvermelding	Geallieerd vliegtuig neergeschoten achter in de Wiersdijk (p.68)
5 januari 1945	De Duitsers hadden een springlading in de Lekbrug aangebracht. De Lekbrug werd met 10 Britse vliegtuigbommen bestookt (p.83)

Datum	Gebeurtenis (bron: V.E. Nierstrasz, De operatiën van het veldleger en het oostfront van de Vesting Holland. Mei 1940. Tekst)
Meidagen 1940	Te Vreeswijk bevonden zich het 43 ^e en het 44 ^e Peloton Luchtdoelmitrailleurs van de Groep Lek (p.724)

Datum	Gebeurtenis (bron: F.J. Molenaar, De luchtverdediging in de meidagen van 1940. Band 1 & band 2)
Meidagen 1940	Te Vreeswijk stonden het 43 ^e en het 44 ^e Peloton Luchtdoelmitrailleurs opgesteld (p.663)
Meidagen 1940	Het eerste peloton nam stelling bij de Lekdijk, ten westen van Vreeswijk. Het tweede peloton en de 156 ^e Batterij Luchtafweer aan de noordzijde van Vreeswijk. Staf en commandopost te Vreeswijk gevestigd. De onderdelen vuurden tot de capitulatie regelmatig op overvliegende vliegtuigen. Twee vliegtuigen tot landen gedwongen, drie bommenwerpers zodanig getroffen dat zij zich van hun bommenlast moesten ontdoen, alvorens een noodlanding te maken (p.703)

Tull en 't Waal

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
24 maart 1945	V-1 neergestort te Tull en 't Waal. Getroffen werd de Lek bij Fort Honswijk.
19 april 1945	Bombardement door tien vliegtuigen met 4,5 ton brisantbommen op Tull en 't Waal. Getroffen werd Fort Honswijk.

Datum	Gebeurtenis (bron: Zwaneburg, En nooit was het stil...Deel 1& 2)
19 april 1945	2nd Tactical Air Force. Er werden twee jabo-aanvallen in Nederland uitgevoerd, één op Fort Honswijk en één op Fort Vechten. Fort Honswijk werd door tien vliegtuigen met 4.5 ton brisant aangevallen (deel 2, p. 634)

Schalkwijk:

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
10 mei 1940	Duits vliegtuig bij Schalkwijk, Houten gecrasht.
3 november 1944	Bombardement op Houten. Getroffen werd de spoorlijn Utrecht – 's Hertogenbosch te Schalkwijk
3 december 1944	Bombardement op Houten. Getroffen werd de spoorlijn Utrecht – 's Hertogenbosch tussen Houten en Schalkwijk.
22 maart 1945	V-1 neergestort te Schalkwijk.

Houten:

Datum	Gebeurtenis (bron: O. Wittewaal, Houten 1940-1945)
13 mei 1940	Burgers uit Houten ingescheept in Rijnaken vanwege de evacuatie. De inscheeping vond plaats onder geweldig geschutsvuur van het luchtafweergeschut en voortdurende aanvallen van vijandelijke vliegtuigen op de brug over de Lek bij Vianen (p.14)
Meidagen 1940	Duitse vliegtuigen scheerden laag over de Lek. De eerste boerderij (Lekdijk 26 van Jan van Rijn) in brand geschoten (p.16)
14 mei 1940	Twee Duitse motorrijders naderden 't Goy over de Wickenburghseweg. Eén motorrijder door een handgranaat gedood. Vuurgevecht van 2 tot 4 uur 's middags bij Wickenburgh. Hierbij sneuvelden 3 Nederlandse militairen (p.16-17)
14 mei 1940	Het Werk aan de Groeneweg, ten oosten van Fort Honswijk, werd bezet door het 3 ^e bataljon van het 2 ^e Regiment Infanterie, met 2 secties van de 2 ^e Compagnie Mortieren en 3 stukken geschut van de 2 ^e compagnie Pantser Afweer Geschut. Alleen al zo'n 3000 militairen, voornamelijk van het 19 ^e Regiment Infanterie en van het 11 ^e Grens Bataljon, bereikten Fort Honswijk. Het kwam, voor zij de Waterlinie bereikten, hier en daar tot gevechten (p.17)
14 mei 1940	Duitse militairen van de SS Standarte 'Der Führer' bezetten de spoorbrug over de Lek. Nederlandse militairen ondernamen enkele pogingen om de brug te veroveren. Door de aanwezigheid van Duitse troepen bij de spoorbrug kwamen de Nederlandse militairen op het Werk aan de Groeneweg onder schootsbereik te liggen. Achter de Spoordijk bevond zich bovendien een batterijcommandant met zijn vuurleidingspersoneel van een Duitse gemotoriseerde artilleriebatterij (p.17-18)
15 mei 1940	De Duitsers namen Fort Honswijk in (p.18)
Mei 1940	Munitietransporten tussen Fort Honswijk en de aanlegsteiger in de Lek bij Schalkwijk. Duizenden explosieven in de gracht van Fort Honswijk gedumpt (p.56-57)
Geen datumvermelding	De brug over de Lek is regelmatig het doelwit van luchtaanvallen geweest. Regelmatig beschietingen op treinen in verband met de aanwezigheid van de spoorlijn Utrecht – Den Bosch (p.28)
Nacht van 14 op 15 augustus 1940	Er kwamen tussen 1 en 2 uur onder Pothuizen in Schalkwijk bommen neer. Vermoed werd dat er sprake was van een noodafwerp door een geallieerd vliegtuig (p.28)

Datum	Gebeurtenis (bron: O. Wittewaal, Houten 1940-1945)
12 augustus 1941	Een Duits vliegtuig wierp om 5 uur 's middags 4 brisantbommen af. Deze bommen kwamen ten zuiden van het dorp Houten neer, waarvan 3 bij het huis van Jan Janssen aan de Schalkwijkseweg (p.28-29)
4 mei 1943	Stirling bommenwerper van No. 15 Squadron brandend neergestort, na te zijn neergeschoten door een Duitse nachtjager. Locatie: de noordelijke dijk van het Amsterdam-Rijnkanaal, tussen Beusichemseweg 65 en Beusichemseweg 138 (p.29)
5 september 1944	Geallieerde vliegtuigen beschieten een trein tussen Schalkwijk en Culemborg (p.30)
6 september 1944	Amerikaanse vliegtuigen beschieten een trein die in de richting Den Bosch reed, onder Schalkwijk, bij wachtpost 10 (p.30)
7 september 1944 of 17 september 1944	De Lekbrug zwaar getroffen door geallieerde luchtaanvallen. Van de oostelijke ligger werd een bovenrandstaaf bijna volledig doorgeslagen en een onderrandstaaf tamelijk zwaar beschadigd. Van het zuidelijke brugeinde werden enkele dwarsdragers en het eindportaal zwaar beschadigd, terwijl ook het zuidelijke landhoofd en de opleggingen van de brug van deze aanval nogal te lijden hebben gehad (p.31)
8 september 1944	3 geallieerde jachtvliegtuigen beschoten tussen de Leedijk en Poeldijk onder Houten 2 treinen (p.31)
18 september 1944	Geallieerde vliegtuigen bestoken een Duitse colonne voertuigen op de weg van Houten naar Schalkwijk met fosforbommen. Twee hooibergen achter boerderij Het Schoutenhuis in brand geschoten. Schade aan de boerderij (p.31)
18 september 1944	Twee auto's beschoten die bij de boerderij van De Wit bleven staan. De auto's werden totaal kapot geschoten en vlogen in brand. De boerderij had ontzettende schade. Achter de boerderij stonden 2 hooibergen die zijn afgebrand (p.32)
28 september 1944	Er kwamen 8 jagers aan. Ze doken richting Schalkwijk en knetterden dat het een lust was. Ook gooiden ze bommen. Er bleek bij Schalkwijk een trein vol met munitie te staan. De locomotief bleef heel. De trein stond op de overweg midden in Schalkwijk. Later trok ze op tot achter de kerk. Het dorp is lelijk getroffen. De bommen vielen allen tussen de huizen. De kerk beschadigd en het distributiekantoor kapot. Verder nog wat schuren getroffen. 's Middags om 2 uur kwamen de jagers weer. Nu vielen de bommen meer aan deze kant, ook een dichtbij de Ark (p.32)
28 september 1944	Onder Schalkwijk werd een Duitse militaire trein door geallieerde vliegtuigen beschoten en gebombardeerd. 8 of 9 brisantbommen afgeworpen. De spoorlijn en enkele wagons werden bij deze actie vernield. Om ongeveer 2 uur die middag werden op die stilstaande trein door geallieerde vliegtuigen 6 of 7 brisantbommen afgeworpen. Voltreffer voor Jonkheer Ramweg 41. Zowel aan de Jonkheer Ramweg-Spoorlaan als aan de andere kant van de spoorlijn, in de kom van het dorp, liepen die dag verschillende woningen en schuren zware of onherstelbare schade op (p.33)
6 oktober 1944	Twee bommen terechtgekomen bij waakhuis 't Waal aan de Lekdijk van Hoogheemraadschap van de Lekdijk Bovendams. Een andere bom die in de buurt viel en een die in de zogenaamde Eikenlaan tussen Tull en 't Waal en Vreeswijk (tegenwoordig Nieuwegein) terecht kwam veroorzaakte geen noemenswaardige schade (p.33)
15 oktober 1944	Onder Schalkwijk, ten oosten van de Veerweg op de uiterwaarden, zijn zestien geallieerde bommen afgeworpen (p.34)
28 oktober 1944	Zes Typhoons van No. 175 Squadron beschieten onder Schalkwijk een trein met 48 raketten (p.34)
29 oktober 1944	In Honswijk is een bom ontploft in een weiland achter boerderij Morgenstond, Lekdijk 54. Deze bom werd waarschijnlijk door een geallieerd vliegtuig afgeworpen (p.34)
18 november 1944	Lichtkogels in de lucht. Boerderij van Kippesluis kapot ten gevolge van een bombardement. De bom viel precies naast het huis. Het was een ontzettend diepe krater, precies in de beerput.
Vanaf november 1944	Zowel bij Houten als in de nabijheid van Schalkwijk stond Duits luchtafweergeschut opgesteld (p.36)
11 november 1944	Nabij de Poeldijk onder Houten werd een deel van de spoorlijn door het verzet opgeblazen. Het betrof het hele kleine spoorbruggetje dat over het kanaal liep tegenover de Ark, onder de grote spoorbrug die nog niet af was (p.38)
28 november 1944	19 Typhoons van No. 164 Squadron en No. 198 Squadron vallen Houten aan, vanwege de aanwezigheid van de Duitse generaal Reinhard. De 16 overgebleven vliegtuigen vuurden ca. 128 raketten af. O.a. schoolgebouw op het Plein door een voltreffer verwoest (p.42)
3 december 1944	Geallieerde luchtaanval op de spoorlijn nabij de Leedijk onder Houten. Bom gedetoneerd in een schuur bij boerderij 't Heerenhuis. De schuur werd geheel verwoest. Een andere bom vloog dwars door het huis van B. Wammes aan de Leedijk bij de spoorwegovergang. Deze bom ontplofte een eind verder in de boomgaard (p.36)
7 januari 1945	Bombardement op Tuil en 't Waal. Materiële schade aan een aantal huizen en schuren (p.37)
24 januari 1945	Geallieerde vliegtuigen bombardeerden een Duitse trein ter hoogte van de Spoordijk – Korte Uitweg in Schalkwijk (p.37)
Nacht van 24 op 25 februari 1945	V1 gedetoneerd in 't Goy, op 50 meter afstand van de Beusichemseweg 69 (boerderij 'De Eersbil'), nabij de Lekdijk (p.49)

Datum	Gebeurtenis (bron: O. Wittewaal, Houten 1940-1945)
23 maart 1945	V1 ontploft in de Lek even ten zuiden van Fort Honswijk (p.49)
30 juni 1945	3 personen om het leven gekomen door het ontploffen van springstoffen in een bunker op Fort het Hemeltje in Houten (p.55)
8 augustus 1945	Landmijn ontploft op fort Honswijk (p.55)
4 augustus 1977	Graafwerkzaamheden bij de Goyerbrug over het Amsterdam-Rijnkanaal, 4 bommen van 500 kilo en 700 kilo gevonden. Twee bommen van Duitse makelij lagen aan de Schalkwijkse kant van het kanaal en een Duitse en Britse bom aan de Goyse kant (p.57)
Februari 1986	De EOD heeft tijdens een zoekactie uit de gracht van Fort Honswijk 1000 stuks lichte munitie, 6500 granaten, 3200 ontstekers, 87 mijnen en 2.5 kilo springstof gehaald (p. 56-57)
Maart 1987	In 2 dagen werden rondom en tegen de pijlers en fundamenteën van de dichtgestorte doorlaatopeningen van twee oude bruggen in de weg rond het Fort Honswijk 700 luchtdoelgranaten opgediept. Het betrof granaten van Franse makelij (p.56-57)
2004	Twee Britse 500 ponders gevonden door een civiel explosieven opruimingsbedrijf, naar aanleiding van een melding dat er bommen zijn ingeslagen in de buurt van het Amsterdam-Rijnkanaal ter hoogte van de Rondweg. De bommen zijn hier waarschijnlijk gedropt door een Halifax in de nacht van 13 op 14 juli 1943, noodafwerp (p.57-58)

Datum	Gebeurtenis (bron: P.M.Heijmink Liesert, Omzien naar de Tweede Wereldoorlog in Houten, 't Goy, Schalkwijk en Tull en 't Waal)
14 mei 1940	Twee Duitse motorrijders naderden 't Goy over de Wickenburghseweg. Zij werden door Nederlandse militairen onder vuur genomen. Eén van hen door een handgranaat gedood. Vuurgevecht bij 'Wickenburg' dat die dag van 2 tot 4 uur 's middags duurde. Het Werk aan de Groeneweg, gelegen ten oosten van Fort Honswijk, werd bezet door een bataljon Nederlandse infanterie, 2 secties mortieren en 3 stukken Pantser Afweer Geschut. Het Werk aan de Groeneweg kwam onder schootsbereik te liggen door de aanwezigheid van Duitse troepen bij de spoorbrug. Achter de Spoordijk bevond zich een batterijcommandant met zijn vuurleidingspersoneel van een Duitse gemotoriseerde batterij artillerie (p.6)
Mei 1940	Munitietransporten tussen Fort Honswijk en de aanlegsteiger in de Lek bij Schalkwijk. Duizenden explosieven in de gracht van Fort Honswijk gedumpt (p.7)
Nacht van 14 op 15 augustus 1940	Er kwamen tussen 1 en 2 uur onder Pothuizen in Schalkwijk bommen terecht. Hierbij werden de huizen van Thomas van Emmerik, Frits Bouwman en Herman Vernoi totaal verwoest. Vermoed wordt dat een geallieerd vliegtuig achtervolgd werd door een Duits toestel en dat toen bommen zijn afgeworpen om snelheid te winnen (p.11)
12 augustus 1941	Een Duits vliegtuig wierp om ca. 5 uur 's morgens vier brisantbommen af. Deze bommen kwamen ten zuiden van het dorp Houten terecht, waarvan 3 bij het huis van Jan Janssen aan de Schalkwijkseweg, tegenwoordige nummer 10 (p.11)
Nacht van 4 op 5 mei 1943	Stirling bommenwerper van No. 15 Squadron brandend neergestort, na te zijn neergeschoten door een Duitse nachtjager. Het vliegtuig crashte op de noordelijke dijk van het Amsterdam-Rijnkanaal, tussen Beusichemseweg 65 en Beusichemseweg 138 (boerderij De Hoogt), nog net enkele meters binnen de grens van de gemeente Schalkwijk (p.11)
5 september 1944	Trein tussen Schalkwijk en Culemborg door geallieerde vliegtuigen beschoten (p.12)
6 september 1944	Amerikaanse vliegtuigen schoten een trein die in de richting van Den Bosch reed, onder Schalkwijk, bij wachtpost 10 in brand (p.12)
7 september 1944	De lekbrug door geallieerde luchtaanvallen zwaar getroffen. Van de oostelijke ligger werd een bovenrandstaaf bijna volledig doorgeslagen en een onderrandstaaf tamelijk zwaar beschadigd. Aan het zuidelijke brugeinde werden enkele dwarsdragers en het eindportaal zwaar beschadigd, terwijl ook het zuidelijke landhoofd en de opleggingen van de brug van deze aanvallen nogal te lijden hadden (p.12)
8 september 1944	Drie geallieerde jachtvliegtuigen beschoten tussen de Leedijk en de Poeldijk onder Houten 2 treinen (p.12)
18 september 1944	Geallieerde vliegtuigen bestookten een colonne Duitse voertuigen op de weg van Houten naar Schalkwijk met fosforbommen. Twee hooibergen achter boerderij 'Het Schoutenhuis' (Schalkwijkseweg 17) in brand geschoten. Van de boerderij werden alle ruiten vernield, terwijl deuren, plafonds en binnenmuren ontzet werden. Vrijwel alle dakpannen stortten omlaag (p.12)
28 september 1944	Geallieerde vliegtuigen bombardeerden en beschoten een Duitse militaire trein met boordwapens. Hierbij werden 8 of 9 brisantbommen afgeworpen. De spoorlijn en enkele wagons werden bij deze actie vernield. Om ca. 2 uur diezelfde dag wierpen geallieerde vliegtuigen 6 of 7 brisantbommen af op de stilstaande trein. Voltreffer op de Jonkheer Ramweg, voor het perceel nummer 41. Zowel aan de Jhr. Ramweg-Spoorlaan als aan de andere kant van de spoorlijn, in de kom van het dorp, liepen die dag verschillende woningen en schuren zware of onherstelbare schade op (p.12)
6 oktober 1944	Twee bommen terechtgekomen bij het waakhuis 't Waal aan de Lekdijk van het Hoogheemraad-

Datum	Gebeurtenis (bron: P.M.Heijmink Liesert, Omzien naar de Tweede Wereldoorlog in Houten, 't Goy, Schalkwijk en Tull en 't Waal)
	schap van de Lekdijk Bovenmans. Deze bommen veroorzaakten materiële schade aan het gebouw. Een andere bom in de buurt viel in de zgn. Eikenlaan, tussen Tull en 't Waal en Vreeswijk (p.12)
15 oktober 1944	Geallieerde vliegtuigen werpen omstreeks half 12, onder Schalkwijk, ten oosten van de Veerweg op de uiterwaarden, 16 bommen af (p.120)
28 oktober 1944	8 geallieerde vliegtuigen hebben onder Schalkwijk een trein gebombardeerd en beschoten. Slechts 1 van de 12 brisantbommen viel, gerekend in de richting naar Culemborg, op de linkerkant van de spoorbaan. De andere 11 bommen kwamen aan beide zijden van de spoorlijn in de weilanden terecht (p.13)
29 oktober 1944	In Honswijk is een bom ontploft in een weiland achter boerderij Morgenstond (Lekdijk 54) van Toon van Buren (p.13)
28 november 1944	Hoofdkwartier van de Duitse generaal Reinhard in Houten, gevestigd in enkele percelen aan de noordwestelijke kant van de Herenweg. Typhoons van No. 164 Squadron vuurden 3 inch raketten af die terechtkomen in de omgeving van de Herenweg, Lobbedijk, Burgemeester Wallerweg en Plein. Rond de kom van Houten stond Duits luchtafweergeschut opgesteld, dat de Typhoons onder vuur nam. Eén van de geallieerde raketten trof het gebouw op het Plein, waarin de Openbare Lagere School en de Christelijke Lagere School gevestigd waren. Ook de smederij van Hoogendoorn aan het Plein getroffen, alsmede Herenweg 11 (p.14)
3 december 1944	Geallieerde luchtaanval op de spoorlijn nabij de Leedijk onder Houten, 1 bom kwam tot ontploffing in een schuur bij boerderij 't Heerenhuis (Schalkwijkseweg 11) van Kees Vernooij. De schuur werd geheel verwoest. Een andere bom vloog dwars door het huis van B. Wammes aan de Leedijk bij de spoorwegovergang. Deze bom ontplofte een eind verder bij de spoorwegovergang (p.13)
7 januari 1945	Bombardement Tull en 't Waal. Schade aan een aantal huizen en schuren (p.13)
24 januari 1945	Geallieerde vliegtuigen bombardeerden een trein ter hoogte van de Spoordijk – Korte Uitweg in Schalkweg (p.13)
Nacht van 24 op 25 februari 1945	V1 ontploft in 't Goy. De op 50 meter afstand staande boerderij 'De Eersbil' (Beusichemseweg 69 nabij de Lekdijk) zwaar beschadigd (p.18)
23 maart 1945	V1 gevallen in de Lek even ten zuiden van Fort Honswijk (p.19)
30 juni 1945	Twee mannen en een jongen omgekomen in een bunker op Fort Het Hemeltje te Houten, als gevolg van de ontploffing van springstoffen (p.21)
8 augustus 1945	Ontploffing van een (land-)mijn op Fort Honswijk (p.21)
4 augustus 1977	Graafwerkzaamheden bij de Goyerbrug over het Amsterdam-Rijnkanaal, 4 bommen van 500 kilo en 700 kilo gevonden. Twee bommen van Duitse makelij lagen aan de Schalkwijkse kant van het kanaal en een Duitse en Britse bom aan de Goyse kant (p.13)
Februari 1986	De EOD heeft tijdens een zoekactie uit de gracht van Fort Honswijk 1000 stuks lichte munitie, 6500 granaten, 3200 ontstekers, 87 mijnen en 2.5 kilo springstof gehaald (p.7)
Maart 1987	In 2 dagen werden rondom en tegen de pijlers en fundamenteën van de dichtgestorte doorlaatopeningen van twee oude bruggen in de weg rond het Fort Honswijk 700 luchtdoelgranaten opgediept. Het betrof granaten van Franse makelij (p.7)

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
10 mei 1940	Duits vliegtuig bij Houten gecrasht.
17 januari 1942	Messerschmitt Bf 110 G-0 met Werknummer 4652 van het 2./NJG 1 te Houten neergestort.
15 januari 1943	Messerschmitt Bf 110 G9+GK met Werknummer 4652 van het II./NJG 1 om 16.00 uur ca. 15 km ten zuiden van Houten gecrasht.
5 mei 1943	Stirling Mk III BK782 LS-X van het No. 15 Alanbury squadron om 01.45 uur bij 't Goy, Houten tussen de Beusichemseweg en het Amsterdam-Rijnkanaal neergestort.
28 november 1944	Bombardement tussen 11.00 en 11.30 uur door Typhoons Mk IB FJ- van het No. 164 Argentine-British squadron en Typhoons Mk IB TP- van het No. 198 squadron op Houten. Getroffen werd een openbare lagere school.

Datum	Gebeurtenis (bron: Zwanenburg, En nooit was het stil...Deel 1 & 2)
6 september 1944	AEAF. De NS maakt melding van een luchtaanval op trein 33149, tussen Houten en Lunetten. Twee man personeel raakte gewond (p.293)
28 november 1944	2nd Tactical Air Force. Luchtaanvallen op o.a. een vijandelijk hoofdkwartier bij Utrecht. N.B. het hoofdkwartier bij Utrecht bevond zich te Houten (p.461)

Datum	Gebeurtenis (bron: http://www.oudhouten.nl/recente-tijd/tweede-wereldoorlog/)
5 mei 1943	Britse bommenwerper, die op de terugweg was van een bombardementsvlucht naar Dortmund, door een nachtjager in brand geschoten. Het vliegtuig stortte neer op een weiland van de familie Diks, tussen het huidige Amsterdam-Rijnkanaal en de Beusichemseweg ter hoogte van nummer 138
6 september 1944	Trein ten zuiden van Schalkwijk door vliegtuigen in de brand beschoten. Een dag eerder was dit ook al gebeurd
8 september 1944	Drie geallieerde jachtvliegtuigen beschoten twee treinen tussen de Leedijk en de Poeldijk in Houten
28 september 1944	Voor zover bekend is de spoorlijn op Houtens grondgebied meermalen beschoten. Pas nadat in november extra luchtafweergeschut was geplaatst, nam het aantal aanvallen af. De meeste beschietingen vonden plaats in de open vlakte ten zuiden van Schalkwijk. De zwaarste luchtaanval was op 28 september 1944 rond 10:00 uur. Toen werd een stilstaande militaire trein gebombardeerd bij de overweg van de Jhr. Ramweg. Duitse militairen verweerden zich met FLAK die achterop de trein was gemonteerd. Vier bommen kwamen naast de trein terecht. Twee in een tuin, één in een sloot en één bom trof een gebouw aan de Jonkheer Ramweg.
28 oktober 1944	Zes vliegtuigen beschieten een trein ten zuiden van Schalkwijk
Geen datumvermelding	Bombardement op de fruitschool aan de Goyse Molensteeg (Wickenburghseweg). Hier waren Duitsers ingekwartierd. De Britse bom viel in een gierput
28 november 1944	De Duitse generaal Reinhard wordt in Houten het doelwit van een luchtaanval. De 19 Typhoons die de aanval op Houten uitvoeren, missen deels hun doel. De raketten troffen De Brink (Het Plein), een deel van de Herenweg, de Burgemeester Wallerweg en de Lobbendijk
3 december 1944	De spoorlijn nabij de Leedijk werd door geallieerde jachtvliegtuigen aangevallen. Het doel zou een munitietrein zijn geweest. Een bom ketste af en kwam op honderden meters afstand tot ontploffing in een schuur bij boerderij aan de toenmalige Schalkwijkseweg (tegenwoordig Granietsteen). Een andere bom vloog dwars door een huis bij de spoorwegovergang aan de Leedijk en ontplofte in een boomgaard.
31 december 1944	De Lekbrug [naar Culemborg] werd aangevallen door 16 Typhoons. Hierbij zijn 32 bommen van 454 kilo afgeworpen. Twee bommen raakten de brug.
24 januari 1945	Geallieerde luchtaanval boven het grondgebied van Houten, omgeving Korte Uitweg
24 februari 1945	V1 neergestort naast een boerderij in 't Goy. Het gebeurde ten zuidoosten van de Goyerbrug, vlakbij de Lek

Wijk bij Duurstede

Datum	Gebeurtenis (bron: T. Eversteijn Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945)
22 februari 1944	B-17G met nummer 42.31399 PU-P van het 427th Bomber Squadron van de 303rd Bomber Group om 16.15 uur in de omgeving van Wijk bij Duurstede aan de weg Leersum – De Wijkersloot gecrasht.
20 april 1944	Geallieerd vliegtuig van het 862nd Bomber Squadron van de 439th Bomber Group bij Wijk bij Duurstede neergestort.
22 december 1944	B-17 bij de Wijkersloot te Wijk bij Duurstede gecrasht.
20 april 1945	Geallieerd vliegtuig bij Wijk bij Duurstede neergestort.

